

Paul Stahl, Paul Petrescu
Desene de arh. Anton Dîmboianu

ARHITECTURA DE LEMN A MARAMUREȘULUI

Maramureșul, unul dintre ținuturile cele mai nordice locuite de români, a format totdeauna o unitate deosebită de a regiunilor înconjurătoare, ducând o viață cu un caracter de izolare accentuată. Prin faima lui, el a stîrnit interesul și curiozitatea omului obișnuit și a atras atenția cercetătorului de știință prin diversitatea și greutatea problemelor pe care le pune cercetarea lui științifică. Cu toate acestea, un număr însemnat de manifestări ale vieții locale au rămas necercetate sau au fost studiate fără suficientă grijă, printre ele numărîndu-se și arhitectura în lemn. Frumusețea acestei arhitecturi a făcut să fie reprezentată în numeroase reproduceri, dar numai atît nu este de ajuns; în afara lucrării lui C. Brătulescu, în care sînt prezentate bisericile de lemn, nu cunoaștem nici un alt studiu important. Arhitectura locală merită o cercetare atentă, care trebuie, credem, să respecte anumite cerințe, ce izvorăsc din înseși datele problemei. Mai întîi, desigur — și acesta este un factor comun pentru orice studiu — este necesar să se cunoască bine înfățișarea acestei arhitecturi în toate punctele importante ale zonei. Apoi, arhitectura religioasă și cea civilă trebuie studiate alături, comparativ; asemănările dintre ele, care dovedesc o origină comună și apartenența la o aceeași familie, ne obligă la aceasta. Problemele celor două ramuri au astfel mai multe șanse de a fi lămurite. În sfîrșit, arhitectura în lemn maramureșeană nu poate fi înțeleasă bine decît integrînd-o în ansamblul general al arhitecturii românești în lemn și arătînd, în același timp, legăturile cu lumea slavă a nordului, către care ea constituie o zonă de tranziție. Articolul de față nu poate pretinde să rezolve toate aceste probleme; aici ne limităm să prezentăm cîteva aspecte pe care le socotim esențiale, arătînd ce se știe pînă acum și ce mai trebuie rezolvat.

Cînd legiunile romane au ocupat Transilvania, parte din triburile dace au fugit spre nord, trecînd munții în Maramureș, de unde au încercat continuu să revină în vechile lor ținuturi, hărțuind trupele ce păzeau frontiera romană. Deși au fost găsite și în Maramureș cîteva monede romane, se pare că ocupația romană n-a reușit să supună aceste locuri. Lipsa de săpături arheologice referitoare la perioada formării poporului român și la perioada feudală lasă astăzi un gol în istoria Maramureșului, neîmplinit de nimic. Regiunea apare dintr-o dată în documente în veacul al XII-lea, într-o formă care arată o lungă evoluție. Documentele secolului al XIV-lea arată aici sate stăpînite de nobili, bine organizate într-un sistem politic, conduși de un voievod, legați direct de coroana ungară, nu de Transilvania. Forța acestui stat era destul de mare pentru a putea cuceri în două rînduri și ocupa apoi definitiv nordul Moldovei, dînd o structură primului stat românesc din aceste părți, stat atît de puternic, încît a rezistat la atacurile coroanei ungare și ale altor state. Toponimia găsită în actele vremii arată aceleași numiri de sate în Maramureș ca astăzi. Ba, mai mult, oamenii indică pînă astăzi locuri cu importanță istorică din trecut; dintre ele, pe noi ne interesează, în primul rînd, locul unde se spune că ar fi fost curtea lui Dragoș (voievod din secolul al XIV-lea), la Cuhea. Nici pînă astăzi nu s-au făcut săpături, deși, probabil, ele ar putea scoate la lumină lucruri interesante.

*

Satele Maramureșului, vechi, situate aproape pe aceleași locuri ca acum mai bine de jumătate de mileniu, sînt de tip adunat. Așezate în trei zone importante

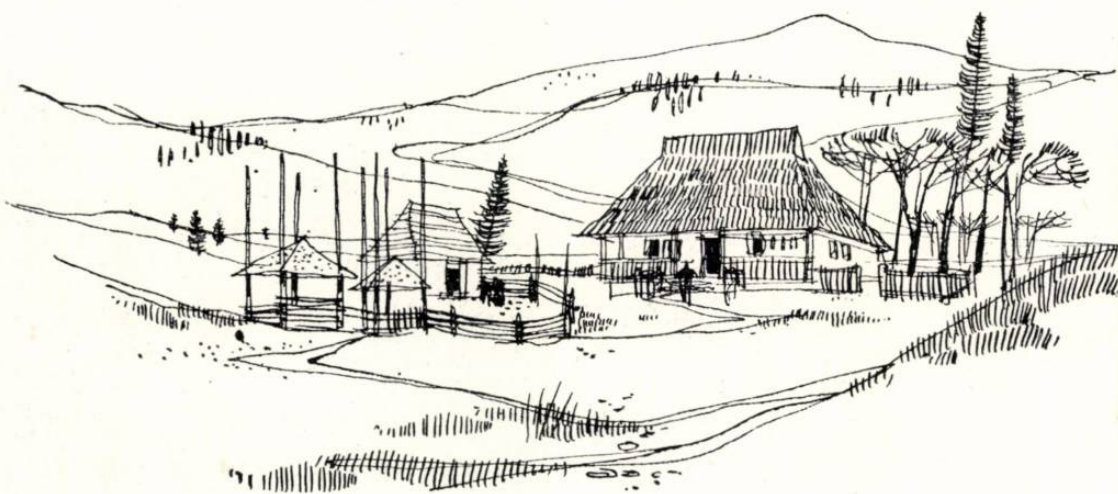
Oneești — Intrarea mică a unei porți

(valca Vișăului, valca Izei și depresiunea Șugatagului), ele sînt grupate în jurul unei biserici de lemn, de-a lungul unor uliți de țesătură neregulată. Uneori (mai ales în satele de pe Mara, biserica și cimitirul stau pe coama unui deal, iar satul se află la poalele dealului. Această așezare se întîlnește și în alte părți ale Transilvaniei, și în același timp spre nord, în Ucraina Transcarpatică. Acolo unde muntele este aproape (în jurul Moiseiului sau spre Poienile de sub Munte) apar așezări risipite, cu gospodării izolate prin mari spații verzi. Tendința actuală a satelor, mai ales a celor de pe văile Izei și Vișăului, este alungirea de-a lungul drumului. Satul păstrează totuși aspectul caracteristic cu gospodării apropiate unele de altele, cu garduri ce mărginesc neîntrerupt șoseaua. Existența satelor adunate, trăind într-o zonă unde tradiția artei lemnului era puternică, a dat naștere unor garduri puternice și unor porți cîteodată monumentale, cunoscute pentru frumusețea lor (permise în trecut numai populației nobile de nemeși și constituind un semn de distincție socială). Satul are astfel o înfățișare caracteristică: un gard lîngă care stă casa cu una din părțile laterale, apoi o poartă înaltă, apoi din nou un gard cu casa alături și așa mai departe. Acareturile sînt cel mai ades opuse casei; între acareturi și locuință este bătătura, în care căruțele pot pătrunde pe sub poartă; cîteodată, alături de casă, spre stradă, sau în fața casei, se află grădina de flori.

Tipul vechi de casă, rar întîlnit astăzi, este cel compus din tindă și odaie de locuit, egale ca adîncime, dar inegale la fațadă, odaia de locuit fiind mai mare. Tînda, întunecoasă, lipsită de geamuri sau luminată de geamuri mici, este așezată predominant spre stînga. Din tindă se trece în odaia de locuit, luminată de obicei de două geamuri la fațadă și de o fereastră laterală. În această din urmă încăpere, în colțul din spate, spre tindă, stă vatra cu hornul și cuptorul. În celălalt colț din spate al odăii se află patul; de-a lungul peretelui lateral și al celui din față sînt așezate două lavițe. Masa stă în colțul din față, lateral, al odăii. Tavanul are grînzii aparente, perpendiculare pe linia fațadei. Sub tavan, culmea de lemn subțire susține țesături bogate. În colțul din spre răsărit sau din spre sud stau obiectele de cult (cruci, icoane). Pe pereți apar și vase de lut așezate tot în scop ornamental. Podul, înalt, are intrarea situată în tavanul tîndeii.

Întreg planul descris pe scurt aici este comun populației românești din multe regiuni ale țării atît în ce privește compunerea, cît și modul de folosință. În jurul casei, mai ales la fațadă și în părțile laterale, se întinde prîsna. Înainte vreme, ea era constituită dintr-un simplu briu de pămînt ce apăra temelială. Dar de timpuriu a fost înlocuită cu o prîspă bine formată, înălțată față de sol, podită, mărginită de stîlpii ce susțin acoperișul și de balustradă.

Din acest plan vechi au apărut altele mai noi. Astfel, de cealaltă latură a tîndeii, opusă odăii de locuit, spre stînga, se construiește o cămară de alimente, luminată ca și tînda de ferestre mici sau rămasă neluminată. Cu trecerea vremii, cămara, mărindu-se, devine odaie de locuit și primește în ea construcții pentru încălzit și gătit. Vechia odaie de locuit, așezată în dreapta tîndeii, se transformă în odaie frumoasă, în care țesăturile de podoabă, vasele, mobilierul crestă, ocupă un loc important; uneori, pereții acestei încăperi sînt în întregime acoperiți de obiecte așezate cu scop decorativ. Acest din urmă tip, rar în secolul trecut, este astăzi obișnuit.

Tehnica de construcție (descrișă precis de Boris Zderciuc în studiul «Aspecte de arhitectură populară din comuna Ieud, raionul Vișeu, regiunea Baia Mare»*) este asemănătoare la toate trei tipurile de planuri. Pe o temelie puternică de lemn se înalță birnele orizontale ce formează pereții. La cele mai vechi construcții întâlnite, forma birnelor este rotundă, încheindu-se la capete fără ajutorul cuielor. Mai târziu, birnele sînt cioplite și capătă o secțiune pătrată. Pe pereții casei se așază grinzile tavanului, perpendiculare pe linia fațadei și sprijinindu-se, la rîndul lor, pe o grindă puternică, lungă ce traversează întreaga construcție paralel cu fațada. Cînd casa are o prisă bine formată, grinzile tavanului se sprijină în față pe stîlpii prispei și pe grinda pusă peste aceștia. Deasupra se așază acoperișul, învelit cu șindrila. În acoperiș, spre partea din față, se lasă unul sau două spații libere, rotunjite, ieșite în afară față de panta acoperișului, prin care să poată ieși fumul dus în pod de hornul vetei. Încheierea la colțuri a șindrilor a avut două faze: prima, în care șindrila forma unghi în locul unde se întîlneau două ape ale acoperișului și a doua, în care colțurile sînt rotunjite, fiind acoperite de șirurile în continuare de șindrilă ce înconjoară locuința (Boris Zderciuc, op.cit.). Înălțimea acoperișului la casele vechi este mare, ajungînd pînă la de două ori înălțimea pereților. Panta puternică amintește întru totul panta acoperișului de la bisericile de lemn. Cu cît vremea trece, acoperișul scade în înălțime, ajungînd în cele din urmă, la casele învelite cu țiglă, să fie scund, mai mic decît pereții casei. Acoperișul de lemn descrie reprezentă azi marea majoritate a cazurilor pentru arhitectura civilă din Maramureș. Dar se pare că situația nu a fost totdeauna la fel. La construcțiile vechi se întîlnesc cîteodată acoperișuri de paie; mai des, acoperișul de paie se întîlnește pe grajduri. Din spusele localnicilor, înainte vreme acesta era un tip mai răspîndit ca astăzi. Este prin urmare probabil, că în Maramureș ca și în alte părți ale țării, acoperișul de paie era mult folosit și a fost cu vremea înlocuit cu cel de lemn.

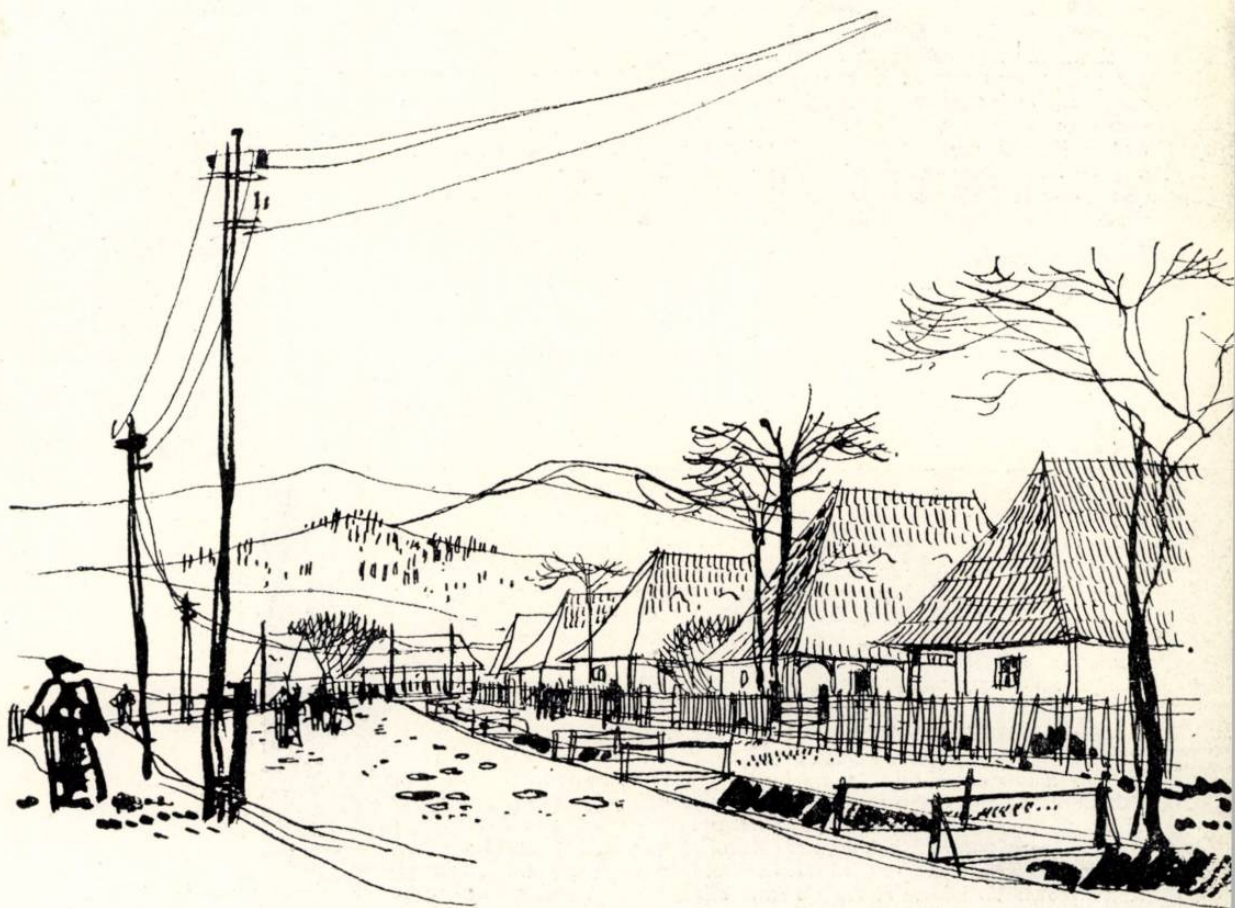
Planurile descrise pînă aici se întîlnesc în întreg Maramureșul. Dar spre Sighet și mai ales în depresiunea Șugatagului, apar (în mic număr) planuri venite din sud, dinspre Baia Mare și Țara Lăpușului. Este vorba tot de tipuri arhaice cu mare răspîndire, întîlnite în întreaga Transilvanie și chiar în sudul Carpaților. Planul vechi cuprinde două încăperi, tindă și odaia de locuit; de data aceasta însă, prispa se întinde numai în dreptul tindei, care este astfel, nu numai mai puțin lată ca odaia de locuit, ci și mai puțin adîncă. Folosința interioară este aceeași ca la casa cu două încăperi descrise mai sus. Din acest plan ia naștere planul cu tindă centrală, odaie de locuit la dreapta și cămară la stînga. Prispa se întinde acum în fața cămării și tindei, a căror dimensiune laolaltă este aproximativ egală cu a odăii de locuit. Mai târziu,

* Studiu publicat în revista «Studii și cercetări de istoria artei», nr. 1—2, 1955.

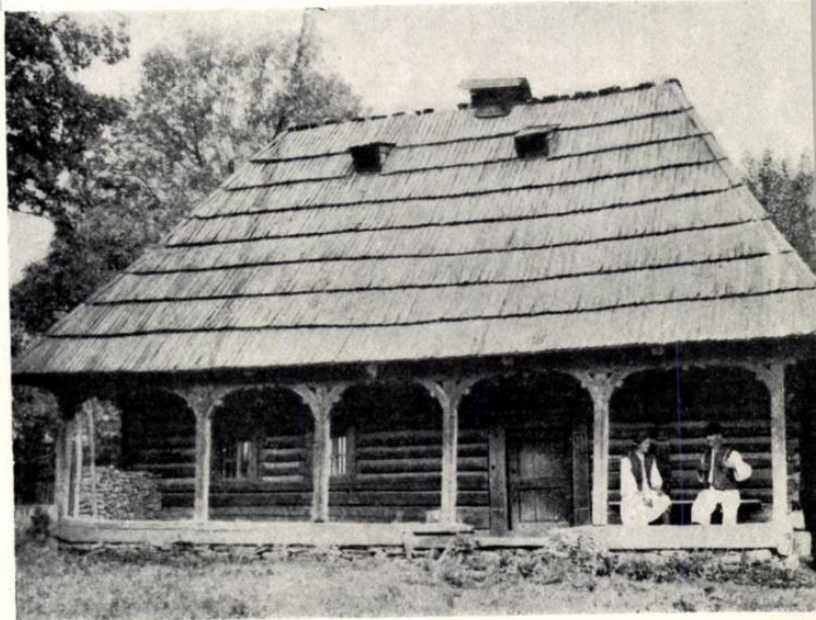
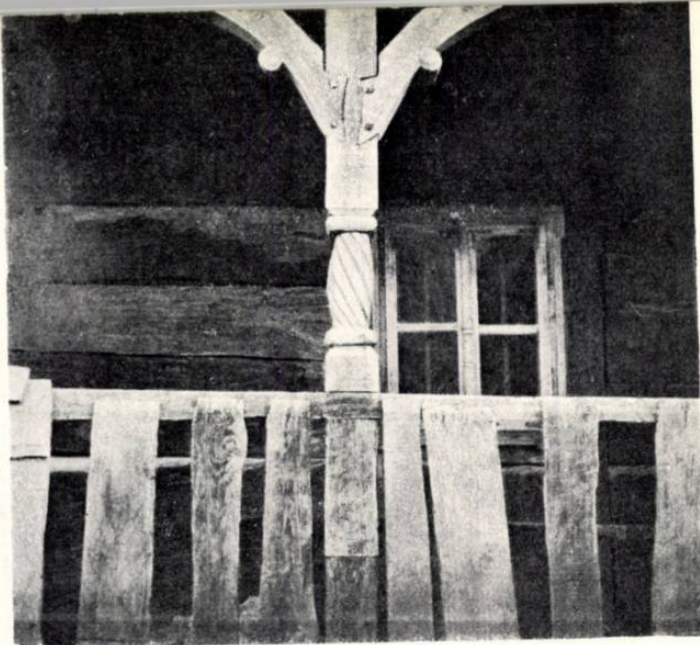
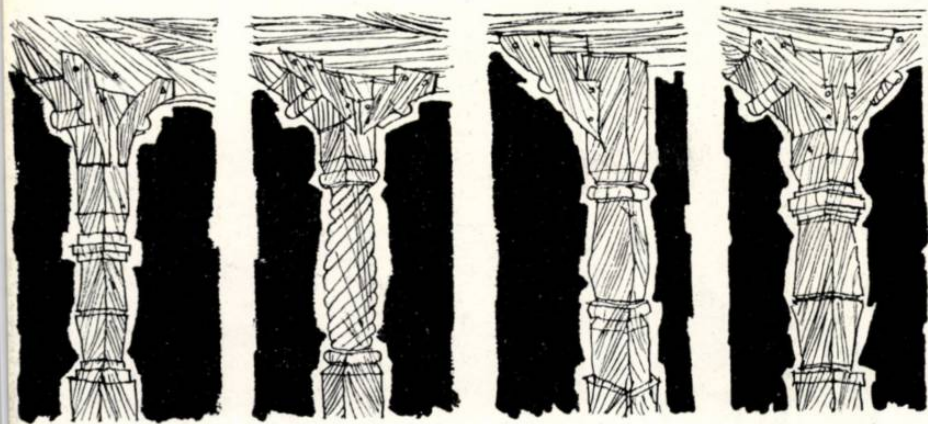

1. Poienile de sub Munte — Gospodărie compusă din casă, cămară, grajd și oboroace (adăposturi pentru Țîn)
2. Poienile de sub Munte — Colibe în zona Ținșelor; oboroacele au acoperișuri ce se pot deplasa pe cei patru stâlpi înalți
3. Poienile de sub Munte — Cătunele formate din gospodării izolate sunt risipite pe dealuri
4. Petrova — Uliță mărginită de garduri și porți înalte în sat de tip adunat
5. Leordina — Uliță într-un sat de tip adunat

4

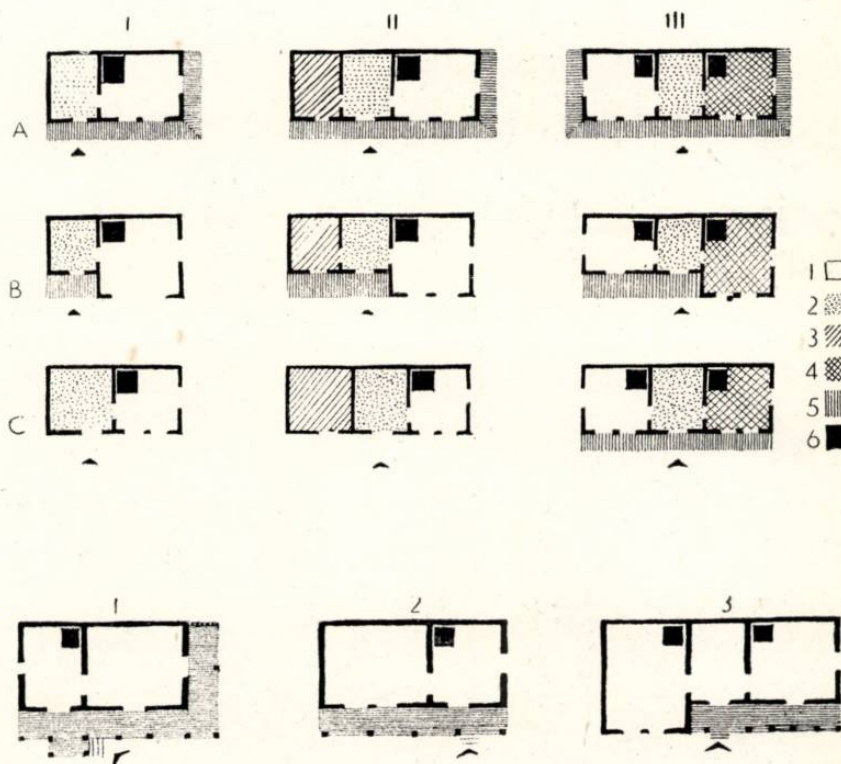
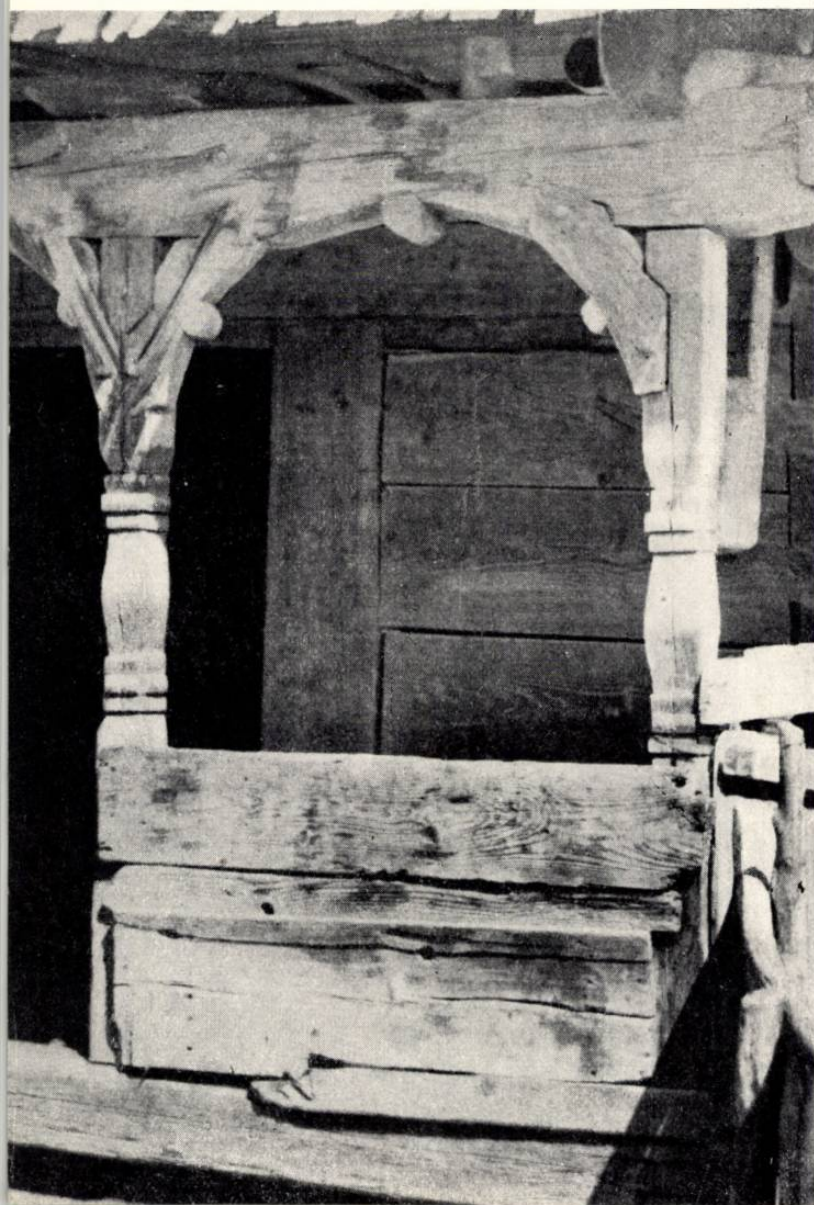
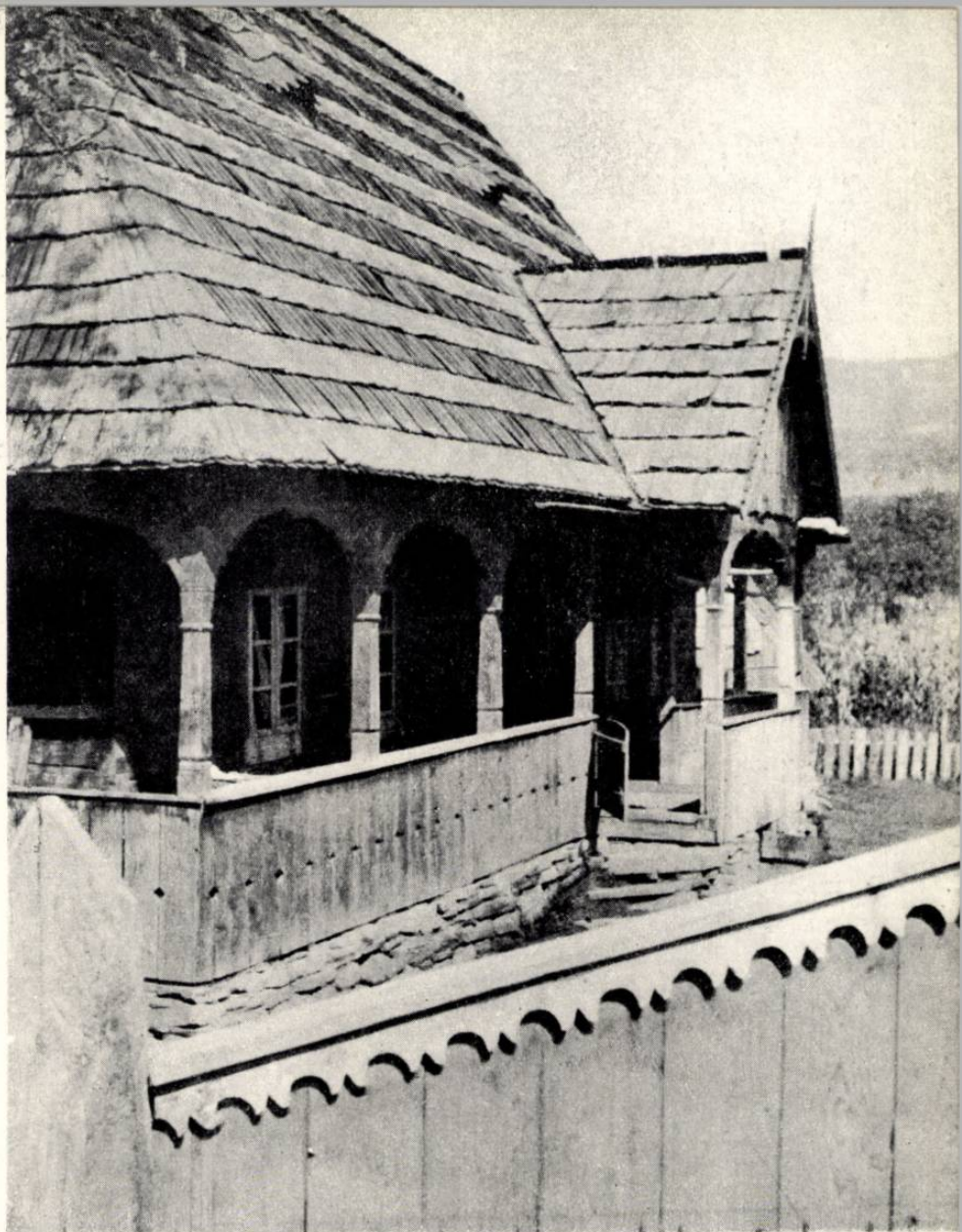

5

1	5	
2	6	10
3	7	11
4	8	9 12

1. Stâlpi ciopliți în lemn de stejar, fixați de fruntariu cu ajutorul chitușilor și cuielor de lemn.
2. Casă de tip vechi, cu trei încăperi. Fațada bogat decorată cu creștături
3. Vișăul de Jos — Casă cu arcade pe prispă («șatră») și cu balustradă de scinduri
4. Locuință cu ornamentație bogată la fațadă și pe acoperiș
5. Săcel — Stîlp cu torsadă parțială și chituși
6. Vișăul de Jos — Casă cu arcade pe prispă
7. Casă cu stâlpi decorați și chituși cu flori. Pe acoperiș se remarcă fumarele și rîndul de șifă decorativă așezat pe coamă
8. Ferești — Casă veche cu plan dezvoltat; birnele rotunde sînt acoperite cu un strat subțire de tencuială
9. Leordina — Detaliu de prispă cu stâlpi și arcade formate prin îmbinarea chitușilor
10. Casă nouă din Crăcești
11. Scheme de planuri
 - A, B — Planuri folosite de romîni
 - C — Planuri folosite de rușeni
 - I, II — Planuri arhaice construite înainte de secolul XX
 - III — Planuri construite în secolul XX
12. Scheme de plan
 - 1. Odaie de locuit — 2. Tindă — 3. Cămară — 4. Odaia curată — 5. Prispă
 - 6. Construcție pentru încălzit și gătit

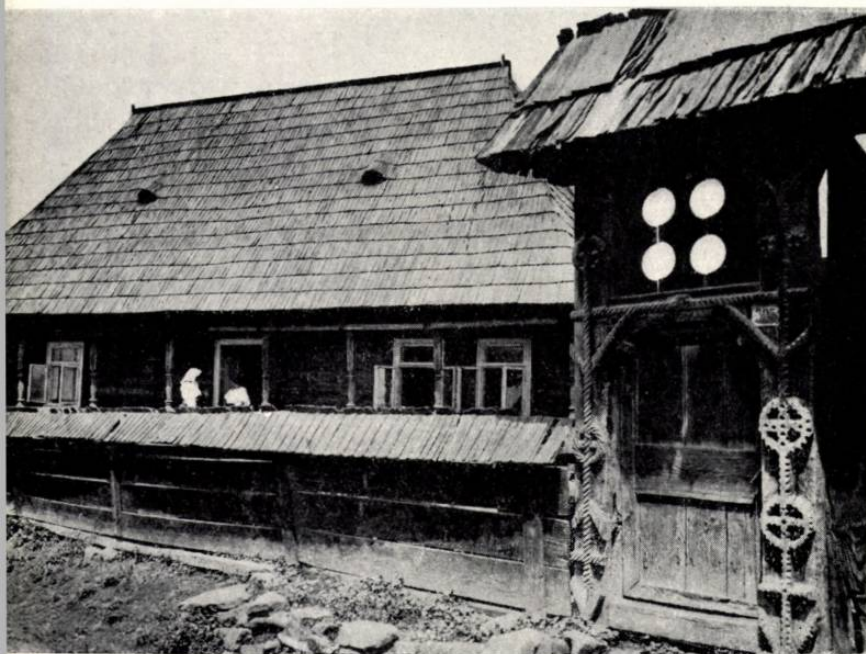

1

2

3

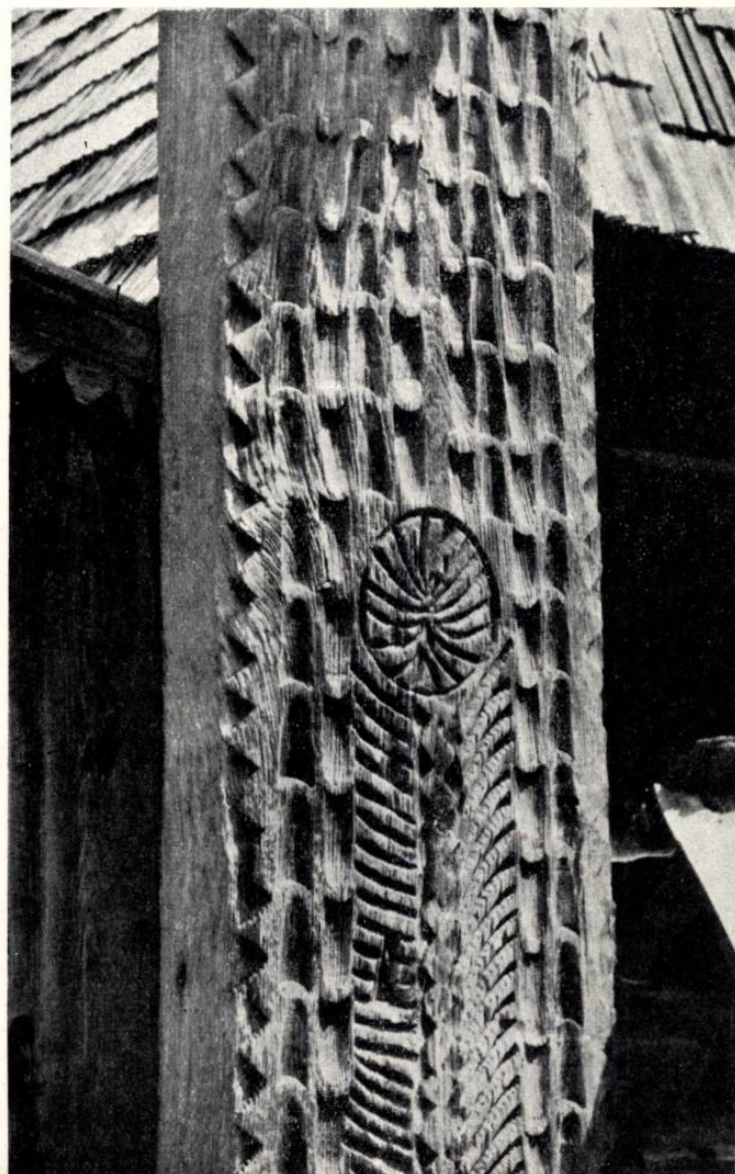
prin transformarea tindei în odaie de locuit, vechea odaie de locuit devine odaie frumoasă; prispa se întinde în fața odăii de locuit și a tindei.

Aceste din urmă trei tipuri, asemănătoare în multe privințe cu primele trei, sînt construite după o tehnică asemănătoare. Toate sînt concurate astăzi de un tip străin, introdus sub înfrîurirea meșterilor nemți (țiptări) din Vișeu. Acesta are trei încăperi, două odăi de locuit și o bucătărie, așezată în unghi și mărginită spre fațadă, uneori și lateral, de o prispa. Acest tip nu este nici el întîlnit numai în Maramureș, ci se întîlnește destul de des printre casele noi din ținuturile Năsăudului, spre exemplu, dar apare și în alte regiuni transilvănene.

Imaginea locuințelor țărănești din zonă nu ar fi completă, dacă nu am descrie casele rutenilor, așezați în cîteva localități în mijlocul populației românești. Moștenitori ai unei tradiții puternice de arhitectură în lemn, locuințele lor au caractere bine precizate. Astăzi ele sînt mai greu de recunoscut din pricina numărului mic de exemplare care mai păstrează aspectul vechi caracteristic și a numeroaselor forme mixte apărute sub înfrîurirea arhitecturii românești, iar uneori din cauza folosirii întocmai a tipurilor de case românești. Casa veche rutenă se compune din două încăperi, tinda și odaia de locuit; ele sînt egale ca adîncime și, în același timp, egale ca lățime la fațadă. Prispa lipsește la acest tip de casă. Acoperișul este scund, învelit în două ape, cu scînduri lungi, uneori un singur șir de astfel de scînduri constituind o aripă întreagă a acoperișului. Deasupra locului de întîlnire a celor două ape se așază o grindă ale cărei capete laterale constituie un loc preferat pentru creștături. Pereții folosesc birne rotunde, tăiate în două, cu secțiune semicirculară, îmbinate la capete fără ajutorul cuielor. Acest tip, compus din două încăperi, crește în dimensiuni, mai întîi prin adăugirea unei cămări laterale, și apoi se transformă, ca și casele românești, în tipul compus din tindă centrală cu odaie de locuit și odaie frumoasă alături. Casele rutenilor din Maramureș sînt asemănătoare în multe privințe cu ale huțulilor din nordul Moldovei, dar cele din urmă dau naștere, de multe ori, la construcții cu dimensiuni mari, deși rămîn compuse din puține

1. Poartă și casă veche din Maramureș
2. Crăcești — Poartă nouă, de tip tradițional
3. Casă și poartă din Maramureș

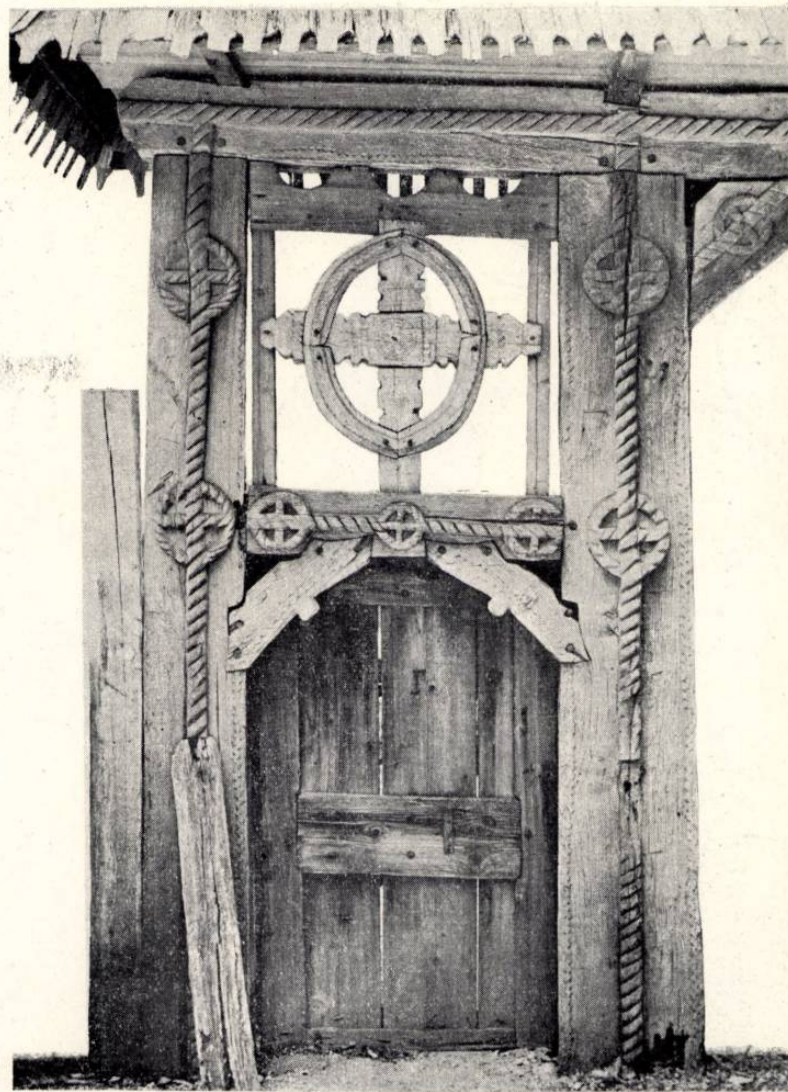
4

încăperi. Diferențierea economică dintre hujului bogați, crescători de vite mari, și rutenii mai săraci din Maramureș este cea care explică și diferențele de proporții în arhitectură.

Decorul caselor românești și al celor rutene de tip românesc îmbracă forme asemănătoare, de un interes deosebit prin frumusețea lui. Principala decorație se așază la fațadă, la casele cu prispa bine formată. Stâlpii sînt împărțiți de obicei în trei zone. Cea mai de jos, înaltă cît balustrada sau chiar depășind-o, rămîne simplă, neîmpodobită, și are secțiune pătrată. Deasupra urmează porțiunea mediană, care cuprinde elementele de detaliu ale decorului și cele mai fine; ele reprezintă volume geometrice variate, uneori mai multe suprapuse, bazate, cel mai des, tot pe o secțiune în unghiuri (pătrat, exagon, octogon). Cîteodată, partea centrală are capetele subțiate și mijlocul umflat și este de secțiune rotundă; pe ea se pot așeza spirale paralele care înconjură stîlpul. Această parte centrală este mai puțin înaltă decît partea de bază. În sfîrșit, în porțiunea superioară a stîlpului se prind «chitușii», bucăți de lemn încheiate și prinse în cuie de lemn, care pătrund în corpul stîlpului, de cele două părți ale lui, și în grinda de deasupra, care se întinde de-a lungul fațadei. Chitușii, cu un evident rol constructiv, au menirea de a fixa stîlpul și a-l împiedica să se deplaseze sub apăsarea greutății tavanului și acoperișului. Pe chituși, dedesubt, apar flori mari de lemn, în relief. Acestea din urmă pot apărea și la mijlocul distanței dintre doi stâlpi, pe grindă. Prin apariția chitușilor iau naștere arcade, așa încît fațada întregă pare compusă din arcade a căror frumusețe este deosebită în simplitatea lor. Balustrada este formată din scînduri, care pot fi tăiate cu ferestrăul, dînd naștere la motive variate, de obicei geometrice.

Bisericiile de lemn comportă numeroase probleme nerezolvate încă, cele mai multe comune și bisericilor de lemn din alte părți ale țării. Nu este aici locul de a relua descrierea planurilor, a tehnicilor de construcție și a decorului, cunoscute. Trebuie să menționăm însă o serie de elemente comune cu ale construcțiilor civile. Astfel, în privința planului, se remarcă prezența prispei din fața intrării, mărginită de stâlpi și balustradă, asemă-

5

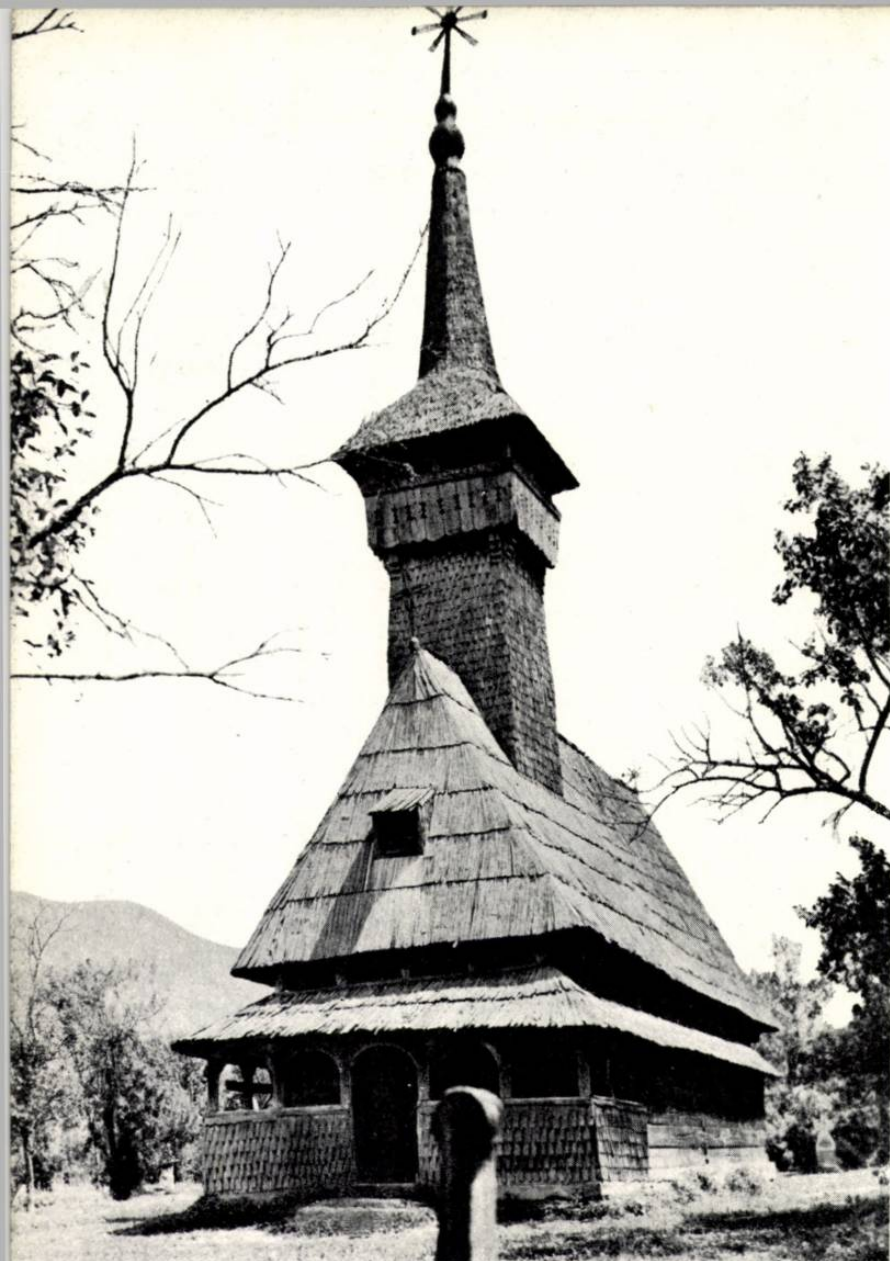
4. Petrova — Detaliu de sculptură la poartă veche: zimfi, roată, frînghii

5. Poartă veche din Ferești, azi în Muzeul Satului

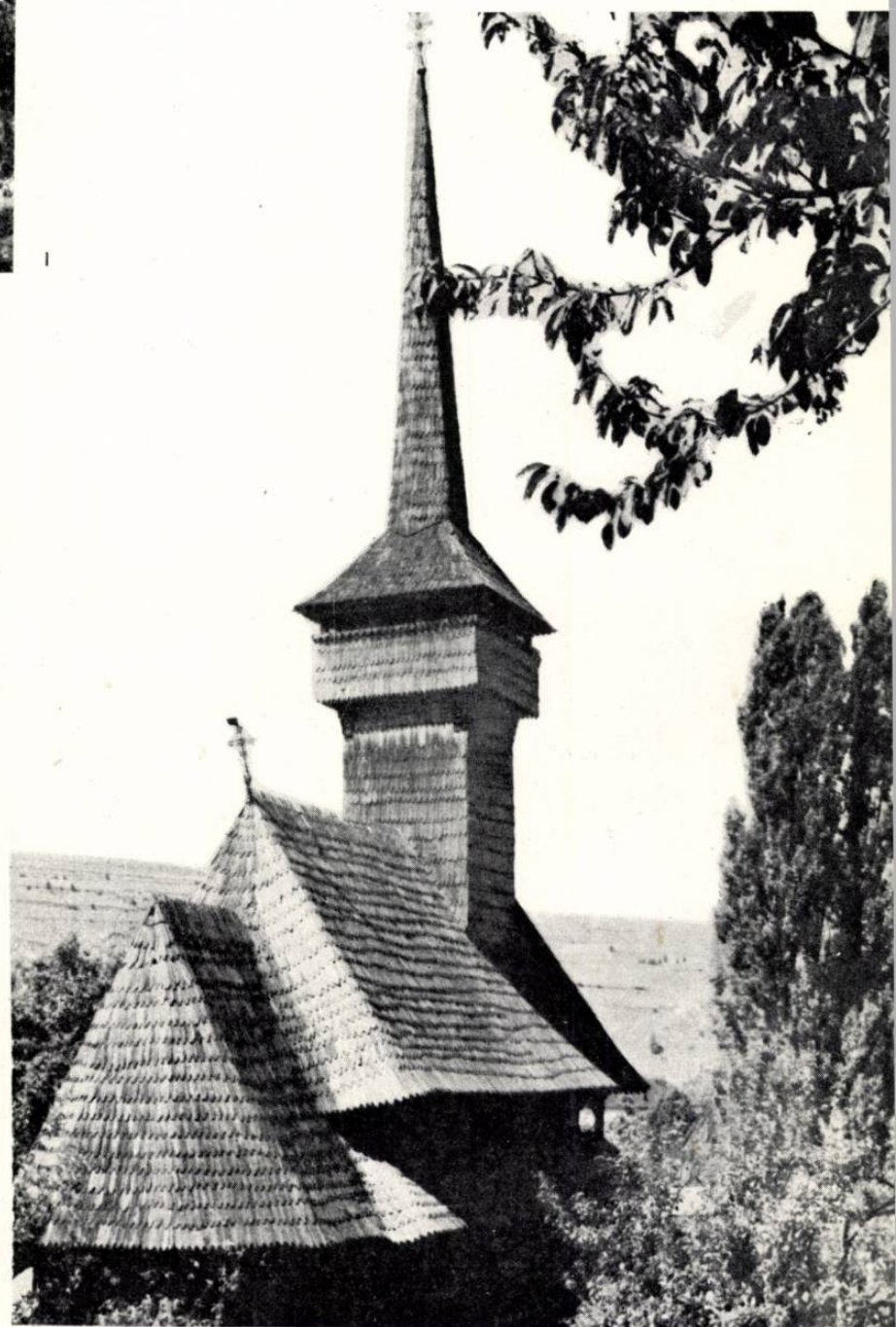
6. Poartă veche din Maramureș

6

2

nătoare cu prispa caselor prin tehnică și decor. Planul interior al bisericii nu poate fi comparat cu cel al caselor; problemele pe care le ridică sînt prea numeroase, în special cele legate de origine. Din ce provine împărțirea interioară? Care este legătura cu planurile monumentelor religioase de piatră? Care este legătura cu planurile altor biserici din țări străine? În orice caz, se constată că planul cuprinde elemente comune cu biserici în piatră de la noi și din alte părți.

Tehnica de construcție a pereților permite din nou compararea cu locuințele, fiind vorba de aceleași birne încheiate la capete, suprapuse, orizontale, care susțin acoperișul. La biserici, în interior, se tencuiește peretele și uneori se lipește cu pînză, de asemenea tencuită, locul de contact dintre birne; pe deasupra se așterne pictura murală. Acoperișul are pantă puternică, asemenea celui de pe case și este învelit cu șindrilă. Turnul așezat deasupra intrării constituie și el o problemă grea pentru cercetători; cînd și pentru ce a apărut? Spre a adăposti clopotul sau ca loc de observare? Imită el turnul de pe alte categorii de monumente sau este rezultatul necesităților locale și al îndemnării meșterilor țărani? În orice caz, cele patru turnulețe mici așezate la colțurile acoperișului turnului sînt luate din arhitectura în piatră a Transilvaniei. Problema ogivei, cu rol constructiv, explicată uneori ca fiind luată din arhitecturi apusene sau din arhitectura în piatră românească, pare a fi mai curînd rezultat din înseși necesitățile tehnice de evoluție, proprii lemnului. Originea celei de a doua prispe, în forma unui balcon ce apare deasupra primei prispe, este o altă problemă controversată. Datele de care avem pînă acum cunoștință sînt prea puține pentru a încerca rezolvarea lor. Piedica cea mai grea este și aici, ca și în arhitectura civilă în lemn românească, lipsa monumentelor vechi și, în general, lipsa de informații asupra trecutului, singurele care ar fi putut să ne arate evoluția formelor, făcîndu-ne să le înțelegem dezvoltarea.

Decorul monumentelor de lemn maramureșene, prin elementele comune diferitelor categorii, este un puternic factor de unitate. Astfel, chitușii care fixează stîlpii prispei la case, pe care îi întîlnim și la biserici, sînt folosiți și pentru fixarea stîlpilor la porțile mari. Ei apar și în arhitectura nordică a lemnului, în

1. Biserică de lemn din Oncești
2. Biserică de lemn din Maramureș (Borșa)
3. Biserică de lemn din Maramureș

forme asemănătoare. Decorul se realizează uneori prin săparea în lemn și seamănă cu gravura; această tehnică se practică mai ales pe stâlpi și pe porți. A doua tehnică importantă folosește decorul în relief; este vorba mai ales de ornamentul care seamănă cu frîghia, care se întâlnește pe porți și pe biserici, fie în jurul ușilor de intrare, fie înconjurînd ca un briu întreaga construcție. Cu aceeași frîghie se realizează alte motive tradiționale, cum ar fi crucea, cerul, crucea înscrisă în cerc, pomul vieții. Este de notat apariția simbolului soarelui, pe porți și chiar pe biserici, în forme deosebit de interesante; bisericile de la nord de Maramureș sînt ornamentate asemănător. Uneori apare motivul șarpelui, alteori, păsări; pe porțile noi apar și motive florale de origine săsească (lălelele). Un al treilea procedeu de decor, inferior primelor două, traforajul, se răspîndește mult acum pe case (la balustradă, pe frontoanele foișoarelor de la casele noi de lemn), la porți deasupra porțiței. Crucile de morminte și cele de drum sînt ornamentate prin creștături în relief, cu motive asemănătoare celor folosite mai ales pe porți.

Pentru a avea o imagine completă asupra artei lemnului din Maramureș ar fi fost necesar să vorbim despre mobilierul din interioarele bisericilor și cel din interioarele caselor. De asemenea, un studiu asupra sculpturilor în lemn din zonă ar fi plin de interes. Studiul picturii murale din biserici, ca și studiul icoanelor, atît de interesante prin informațiile asupra vieții din trecut, este și el ignorat.

Articolul de față a încercat să pună în relief cîteva idei care am socotit util să fie cunoscute. Mai întîi că arhitectura din zonă este unitară, cea religioasă și cea civilă formînd o aceeași familie. Apoi, că formele locale nu sînt izolate, ci fac parte dintr-o zonă mai întinsă, a arhitecturii romînești în lemn, legată și ea de arhitectura în lemn a popoarelor învecinate. Apoi, prin enumerarea aspectelor nestudiate ale artei lemnului în general și ale artelor legate de aceasta, să arătăm complexitatea și varietatea problemelor care urmează de abia să fie lămurite. Aceasta, întrucît socotim că arta în întregul ei formează un ansamblu la a cărui înțelegere ajută fiecare dintre aspectele ei particulare.

Concurs pentru clădiri de locuințe cu puține etaje

În nr. 2/1957 al revistei *Arhitectura U.R.S.S.* a apărut un articol al arhitecților N. Naumov și G. Levin despre «Rezultatele concursului de proiecte de clădiri de locuit cu puține etaje».

Construcția clădirilor de locuit cu puține etaje reprezintă 70% din fondul de locuit nou construit. Stabilirea unor tipuri raționale de acest gen de clădiri capătă o deosebită importanță pentru economia națională.

Printre acestea, un loc important îl ocupă locuințele cu loturi de pământ în jurul lor. Concursul unional a elaborat o serie de proiecte de clădiri de locuit cu unul și două niveluri, de tip vilă, pentru toate cele patru regiuni climatice ale U.R.S.S. Până acum aceste vile aveau numai unul sau două apartamente; programul concursului prevedea însă blocuri cu mai multe apartamente, deoarece s-a constatat că acest sistem este mai economic și mai rațional. În afară de aceasta, programul prevedea și elaborarea unor noi tipuri de apartamente bine amenajate și confortabile, cu suprafață mică, destinate unei singure familii. Apartamentele erau prevăzute cu canalizare, instalație de alimentare cu apă caldă, gaze și încălzire centrală; în bucătării trebuiau prevăzute locuri pentru frigider, mașină de spălat rufe etc. Soluțiile trebuiau să fie judicioase, confortabile și economice.

Printre cele mai bune proiecte (pentru regiunile climatice I și II) a fost considerată seria elaborată de Institutul Gorstroiproiekt și seria prezentată sub motto «Ramura verde», distinse cu premiul II (fig. 1 și 2). Aceste două serii au multe puncte comune, deci pot fi analizate împreună.

Traveea de 4 m și modulul de 1,2 m în direcția longitudinală a clădirii fac ca numărul elementelor de tip diferit pentru planșee, șarpante, fundații etc. să se reducă foarte mult. În afară de aceasta, schema permite să se folosească elemente de construcție mai ușoare și materiale locale. Faptul că pentru toate clădirile din serie există numai două tipuri comune de grupuri sanitare (separat și mixt) constituie o calitate în plus. Paralel cu aceasta, autorii au reușit să obțină indici economici buni, proporții bune pentru încăperi, legături funcționale între camere și o amplasare rațională a întregului utilaj tehnic.

În ambele proiecte, în afară de clădirile cu 1 și 2 apartamente, s-au mai inclus și un număr suficient de clădiri cu 1 și 2 niveluri, cu multe apartamente (fig. 3). Aceste blocuri se grupează cu ajutorul unor tronsoane de legătură; fiecare apartament din tronsoanele de capăt are ieșire directă la lotul de teren, celelalte având o ieșire comună pentru patru apartamente.

În proiectul «Ramura verde», la clădirile cu 2 niveluri există apartamente cu 1, 2 și 3 camere; în proiectele elaborate de Gorstroiproiekt, la clădirile cu 2 niveluri lipsesc apartamentele cu o cameră, deși există posibilitatea includerii lor.

Seriile diferă și prin distribuția interioară a apartamentelor. În seria elaborată de Gorstroiproiekt, amplasarea grupului sanitar la intrare a permis obținerea unei folosiri mai bune a suprafeței locative și reducerea prețului de cost pe metrul pătrat. Suprafața apartamentelor cu o cameră nu este însă bine folosită și lipsește nișa de dormit.

De remarcat este și proiectul cu motto «L» în care legătura directă a fiecărui apartament cu lotul de teren aferent este prevăzută la toate tipurile de clădiri (fig. 4), iar camerele au proporții

Fig. 3 — Proiectul unei clădiri cu două niveluri, cu patru apartamente (Gorstroiproiekt)

1. Plan parter — 2. Plan etaj I

bune și legături bune între diferitele încăperi. În schimb însă, constituie o deficiență adoptarea a 3 travee: 2,8; 3,6 și 5,2 m, precum și neunificarea grupului baie-bucătărie; costul pe metrul pătrat de suprafață locuibilă este foarte mare.

Pentru regiunea climatică III au fost prezentate puține proiecte. Aici lipsește tamburul de intrare (fig. 6). Elaborarea de proiecte speciale pentru regiunea climatică III nu este necesară, căci în partea de nord a regiunii se pot folosi proiecte din regiunile I și II, iar în partea de sud, proiecte din regiunea IV climatică.

Pentru regiunea climatică IV au fost prezentate mai multe proiecte, cu diferite sisteme de grupare a tronsoanelor și de distribuție interioară. În toate cazurile însă s-a asigurat legătura directă între apartamente și loturile de teren.

Distribuția interioară este bine soluționată în seriile prezentate de Uzgozproiekt (fig. 6) și Armahproiekt (fig. 7), iar legătura dintre camerele de locuit și încăperile auxiliare, bine rezolvată. Legătura dintre camerele de locuit și grupul sanitar se face printr-un sas. Problemele constructive sînt soluționate clar și simplu, traveea este unică, de 4 m, și metoda de grupare a încăperilor a permis să se obțină tronsoane cu aceeași lățime.

Participanții la concurs au încercat să obțină o arhitectură simplă și expresivă, cu excepția citorva, care au utilizat elemente majore nepotrivite cu volumul construcțiilor.

Concursul a reprezentat un început pentru crearea unui nou tip de locuință, totuși proiectele prezentate nu au reușit să soluționeze toate problemele propuse, de aceea premiul I nu a fost acordat nici unuia dintre participanți.

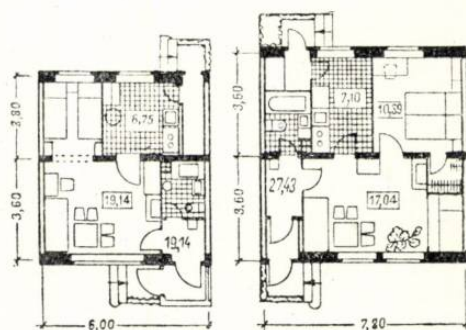

Fig. 4 — Apartamente tip (Litghiprogorstroi, orașul Kaunas)

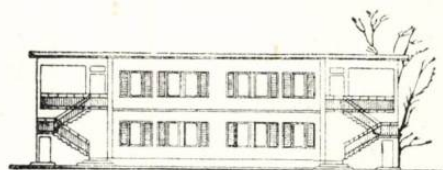

Fig. 5 — Proiectul unei clădiri cu două niveluri, cu patru apartamente (Institutul Kazghiprogorstroi)

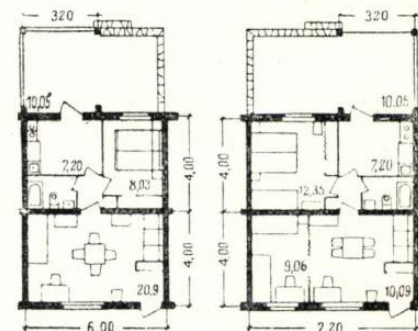

Fig. 6 — Apartamente tip (Uzgozproiekt)

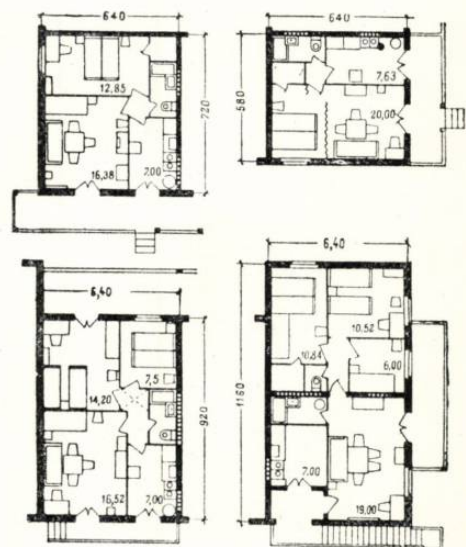

Fig. 7 — Apartamente tip (Institutul Armahproiekt)

Fig. 1 — Apartamente tip (Gorstroiproiekt)

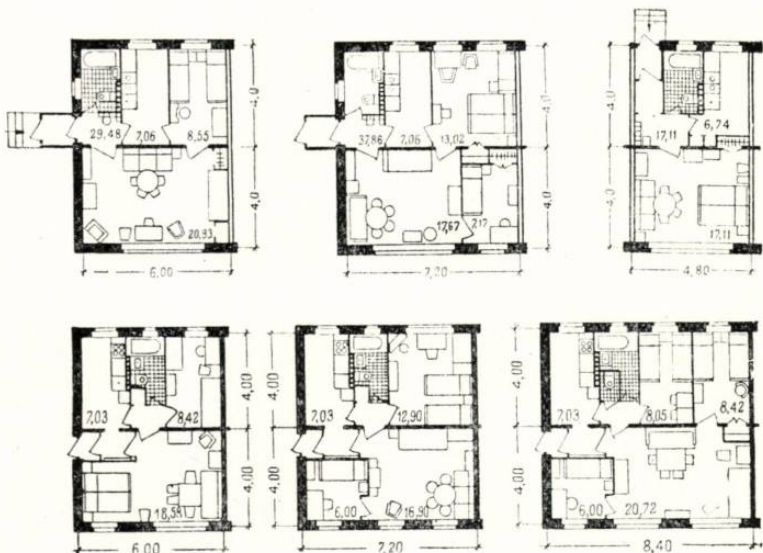
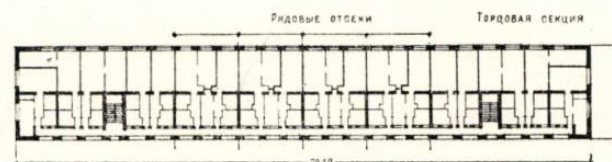

Fig. 2 — Apartamente tip (proiect prezentat sub motto «Ramura Verde»)

Clădiri de locuințe cu coridor exterior

În nr. 4/1957 al revistei *Arhitectura U.R.S.S.* a apărut un articol al arhitectului I. Karakis despre «Clădiri de locuințe cu coridor exterior».

La proiectele tip pentru case cu 2, 3 și 4 etaje, apartamentele de o cameră erau de cele mai multe ori prost plasate și nu-și găseau locul decât la capetele unui corp de clădire sau pe lângă magazine, la parter, atunci când rămânea un spațiu care nu putea fi altfel utilizat. Afară de aceasta, ele erau prost aerisite, iar costul pe m^2 de suprafață locuibilă era totdeauna mai ridicat cu 20–30% față de cel al apartamentelor cu 2 și 3 camere.

La Concursul unional de locuințe, punându-se însă problema apartamentelor unifamiliale cu suprafețe mici, au fost găsite soluții interesante, care rezolvau problema apartamentelor cu 1, 2 și 3 camere. Printre acestea sînt și clădirile la care accesul se face prin coridoare deschise, care rezolvă practic toate inconvenientele prezentate de proiectele amintite mai sus și care sînt recomandabile, în special, pentru regiunile din sudul țării.

Ca exemplu, autorul dă o locuință executată de el însuși în orașul Kiev în 1941. Casa are 64 de apartamente unifamiliale, cu 1 și cu 2 camere, distribuite pe 3 etaje.

Din experiența exploatării timp de 16 ani s-a dovedit că acest sistem este foarte bun.

Suprafețele auxiliare și numărul de scări sînt reduse la maximum, iar cheltuielile de încălzire și de exploatare sînt mult mai mici decât la locuințele obișnuite. Un

astfel de proiect a luat premiul II la Concursul unional.

Toate gabaritele secțiilor de la locuințele cu coridor exterior sînt multipli ai gabaritelor locuințelor cu secții curente.

Ele se pot construi, și din prefabricate, și din panouri mari.

Din secția curentă se pot forma toate tipurile de clădiri.

În proiectul casei de tip secție cu loggie, prevăzută pentru 48 de locuințe, camerele de locuit se pot orienta în partea cea mai avantajoasă, deoarece fațada cu loggie poate fi îndreptată, la nevoie, și în direcția străzii. Executarea unor treceri de la un capăt la altul la parter nu scumpește clădirea (vezi tabelul II).

Observații: 1. La compararea costului, drept 100% se iau datele pentru clădirea cu coridor exterior.

2. Costul subsolului din ambele proiecte se ia de 3% față de costul părții clădirii de la suprafață.

3. În clădirea cu secții, la calculul devizului s-a socotit grupul sanitar unit.

4. Cubajul ocupat de coridoarele exterioare-loggii nu s-a scăzut din volumul total al clădirii. Dacă se scade din el cubajul coridoarelor și loggiilor, atunci costul unui m^3 de clădire va fi de 151,3 ruble.

Pentru a scoate în evidență și pentru a verifica toate calitățile economice și de rezolvare ale planului caselor cu coridor exterior tabelul II face comparație între indicii tehnico-economici ai unei astfel de case și indicii unui proiect dintr-o serie complexă elaborată de Gostroiproekt.

TABELUL I

Nomenclatura clădirilor de locuințe cu suprafețe reduse, cu 3 etaje

Tipul casei	Nr. apartamentelor					Costul în ruble			
	total într-o clădire	cu 1 cameră	cu 2 camere	cu 3 camere	cu 1 și 2 camere împreună (în %)	Suprafața locativă medie a locuințelor (în m^2)	al unei camere	1 m^2 de supraf. locativă	1 m^3 de clădire pt. instalarea unei persoane
Clădire cu loggie formată din două secții	48	16–24	8–24	8–16	66–83	27,8	25 600	920	147 6 135
Clădire cu coridor exterior*	72	16–40	8–56	0–24	33–100	26,1	24 200	925	146 6 122

* Clădirea este examinată fără dulapurile înzidite și cu subsolurile parțiale.

Fig. 8 — Clădire cu coridor exterior compusă din 72 de locuințe. Fațadă și plan etaj

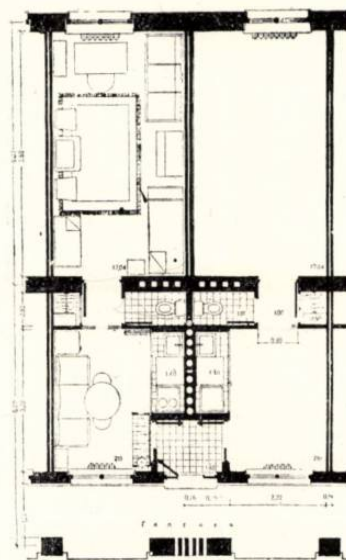

Fig. 9 — Detaliu de apartament cu 2 camere și nișă de gătit

INDICI TEHNICO-ECONOMICI

Suprafața locuibilă a apartamentului $17,04 m^2 + 0,50 m^2 + (8,50 m^2 - 4,00 m^2) = 22,04 m^2$.

Suprafața utilă: 28,14 m^2 .

Costul unui m^2 de suprafață locativă: 1155 ruble.

Costul locuinței: 25462 ruble

* 4 m^2 este norma suprafeței bucătăriei pentru o locuință cu suprafață mică, fără baie

TABELUL II

Indici tehnico-economici pentru proiectul unei case cu coridor, în comparație cu o casă formată din secții cu aceleași dimensiuni, același volum și același număr de apartamente

Indici	Clădire de locuit cu coridor exterior (1–1–2 –2–2–3) (1–1–2–2 –2–3)	Clădire de locuit cu secții (2–2–2) (1–2–3) (1–2–3) (2–2–2)	Reducerea costului construcției (în %)
Total apartamente în clădire	48	48	
din care:			
Cu 1 cameră	16	8	
Cu 2 camere	24	32	
Cu 3 camere	8	8	
Suprafața locativă medie a unui apartament (în m^2)	27,77	29	
Suprafața utilă medie a unui apartament (în m^2)	37,5	—	
Cubajul mediu al unui apartament (în m^3)	173,9	173,9	
Suprafața locativă pentru o persoană (în m^2)	6,94	6,96	
Numărul persoanelor	192	200	
Costul instalării unei persoane (în ruble)	6 390	6 533	2,2
Costul unui m^3 de clădire (în ruble)	147,6	157,6	6,7
Costul unui m^2 de suprafață locativă (în ruble)	920,5	931	1,2
Costul mediu al unui apartament (în ruble)	25 560	27 220	6,5

TABELUL III

Elementele clădirii	Economie (în %)	Depășirea de cheltuieli (în %)	De unde a rezultat economia
Fundații	1,1	—	
Pereți	1,9	—	
Planșee între etaje și de pod	—	0,7	De la loggie
Porțiuni de scară între podeste	1,3	—	Din reducerea de 2 ori a numărului de scări
Pereți despărțitori de toate tipurile	0,2	—	
Pardoseli la parter	—	0,3	De la loggie
Balcoane	1,1	—	La introducerea loggiilor, numărul de balcoane se micșorează de 2 ori
Completarea golurilor de ferestre și de uși	1,6	—	Datorită unui număr de apartamente mai mic, numărul de goluri se reduce
Total	7,2	1	

Pentru comparare au fost luate clădiri cu același număr de apartamente și cu aceiași parametri.

Se pune întrebarea: de unde rezultă economia de 6,5 la indicele costului mediu al unui apartament din clădirile cu coridor exterior (rezultată din tabelul II)?

În tabelul III se arată, pe elemente separate ale clădirii, de unde rezultă această economie.

Apartamentele mici fiind în număr mai mare, costul este mai mic decât în locuințele cu secții; în afară de aceasta, și condițiile igienice într-o astfel de clădire sînt mult mai bune pentru apartamentele de o singură cameră.

Fig. 10 — Apartamente tip de 2 camere. Cartierul experimental 8-13, situat în raionul Zapadni Posiolok din orașul Minsk. Suprafața locativă 27,82 m²; suprafața utilă 42,01 m²; K₁ = 0,66

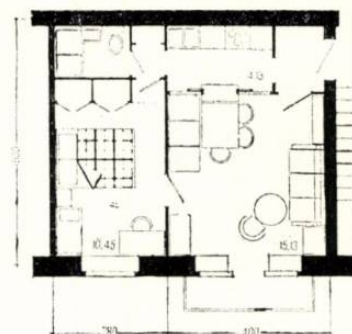

Fig. 13 — Apartament compus din 2 camere, cu bucătăria luminată indirect. Suprafața locativă 25,58 m²; suprafața utilă 35,77 m²; K₁ = 0,71

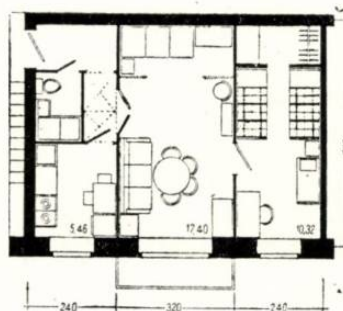

Fig. 11 — Suprafața locativă 27,82 m²; suprafața utilă 42,15 m²; K₁ = 0,66.

Mai departe, autorul arată necesitatea proiectelor tip complexe în care să existe și clădiri cu destinații social-culturale, fapt care va duce la uniformizarea prefabricatelor de construcție; el optează pentru deschiderile de 6 m, foarte economice pentru clădirile social-culturale, dînd — prin mărirea dimensiunii transversale — economii în exploatare (încălzire, întreținerea teritoriului etc.).

În figura 12 este înfățișat un bloc de locuințe executat din elemente mari, conform unei scheme constructive cu o singură deschidere, lucru posibil prin folosirea pe scară largă a betonului armat precomprimat.

În acest proiect sînt folosite ca elemente portante la pereți, blocuri de gresie silicioasă, restul peretelui completîndu-se cu panouri din silicat spongios de 25 cm grosime. Planșeele sînt proiectate cu grinzi longitudinale în T, executate din beton cu

coarde, cu înălțimea de 50 cm, și panouri de pardoseală cu grosimea de 12 cm.

Printre diferitele rezolvări de plan ale apartamentelor cu suprafață mică, un loc special îl ocupă secțiile tip cu bucătăriile luminate indirect. Aceste bucătării primesc lumina din camera de zi, de obicei printr-un glisvand glisant. Sistemul nu este recomandat decât la o înzestrare tehnică ridicată a locuinței: ventilație rapidă, plită electrică etc. Apartamentul compus din camere cu bucătăria luminată indirect prezintă totuși avantaje, printr-o mai bună dimensionare a camerelor, o legătură reciprocă comodă etc. (vezi fig. 13).

Reducerea tot mai mare a muncii în gospodărie va face ca bucătăria să fie trecută, cu timpul, definitiv în zona interioară a locuinței, eliberînd întregul front de lumină pentru camerele de locuit.

Autorul încheie articolul accentuînd faptul că astăzi, cînd se construiesc 80% locuințe cu 1 și 2 camere, apartamentele din secțiile tip obișnuite (cu deschiderea de 6 m) au suprafața locativă medie de 23,2 m² și suprafața utilă 35 m², în timp ce apartamentele cu 2 camere și bucătăria luminată indirect au suprafața locativă de 25,58 m² și suprafața totală utilă de 35,77 m²; în felul acesta se va putea obține un număr mult mai mare de apartamente cu 2 camere, fără să se depășească costul mediu al locuințelor cu 1 și 2 camere cu bucătăria luminată direct.

Fiecărei familii, un apartament separat

«Fiecărei familii, un apartament separat» este titlul unui articol al arh. I. Eliseev, apărut în nr. 4/1957 al revistei *Arhitectura U.R.S.S.*

Concursul unional pentru elaborarea unor proiecte de case cu 2, 3 și 4 etaje prevăzute cu apartamente cu suprafață mică, ce a luat sfîrșit, a dovedit cu prisosință posibilitatea creării unor tipuri de apartamente economice pentru o singură familie. Economia este realizată prin reducerea considerabilă a suprafeței dependențelor, organizarea unui grup sanitar unit, reducerea înălțimii etajului, reducerea lățimii scării etc.

Cel mai important lucru este alegerea sistemului constructiv, care determină posibilitatea folosirii unor materiale de construcție locale, precum și caracterul înzestrării tehnice a locuințelor, fapt care influențează și dimensiunile dependențelor.

Este posibilă folosirea în condiții diferite, atît a sistemului cu elemente de planșeu lungi, cît

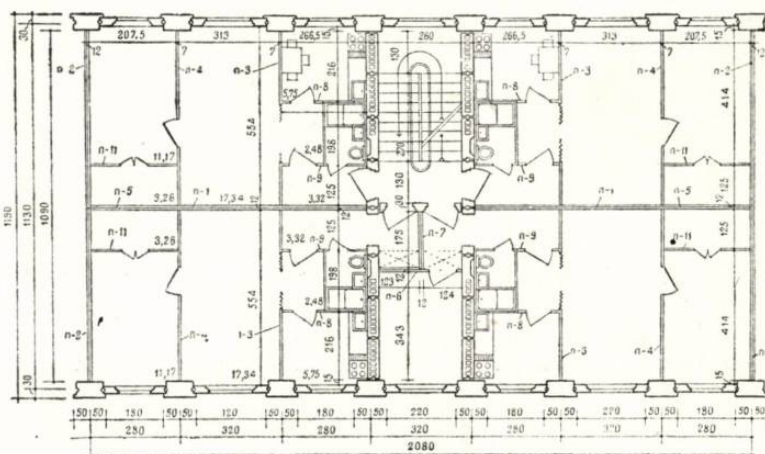
și a sistemului cu elemente de panșeu scurte, executate din materiale locale și așezate pe grinzi transversale. Fiecare sistem are particularități care influențează hotărîtor partiul.

Tendința justificată de a unifica la maximum elementele constructive pentru construcția în masă a locuințelor și clădirilor de interes social-cultural, nu înseamnă că trebuie unificate și soluțiile de plan. Astfel, blocul compus din grupul sanitar și bucătărie nu poate fi soluționat în același fel în cazul schemelor constructive diferite.

De aceea pare a fi mai rațional să se elaboreze serii separate de proiecte tip pentru fiecare sistem constructiv, alegîndu-se în fiecare caz soluția de plan cea mai adecvată.

În general însă, pentru a se putea folosi proiectele tip cu mai multă ușurință ar fi bine să se reducă la maximum numărul de variante în cadrul fiecărui proiect, transformînd aceste variante în proiecte separate.

Fig. 12 — Bloc de locuințe executat din elemente mari. Secție curentă (2-2-2-3). Autori, arhitecții: I. Eliseev, Iu. Spit, ing. A. Zisman

Cum trebuie să fie apartamentul unifamilial

În nr. 2/1957 al revistei *Arhitectura U.R.S.S.* a apărut sub titlul «Cum trebuie să fie apartamentul unifamilial de masă», o cule-

gere de 5 articole în care sînt analizate diferitele propuneri de amenajare a apartamentelor unifamiliale cu suprafață redusă.

«Totul trebuie să fie comod»

Este primul articol semnat de K. Blomerius.

Plecînd de la ideea că 6 m² în prezent și 9 m² în viitor constituie norma de suprafață locuibilă pentru o persoană, autorul analizează problemele de amenajare, utilare și mobilare a apartamentului unifamilial cu suprafață redusă.

Suprafețele reduse și numărul destul de mare al ușilor — în

să se poată scurge aici. Mașina de gătit cu gaz se așază pe același front; suprafața aparentă a tuturor obiectelor trebuie finisată cu vopsele bune, de culoare deschisă.

O bucătărie bine organizată, într-un apartament cu suprafață mică, va putea fi folosită și ca sufragerie; trebuie deci amplasată aci și o masă rabatabilă.

Calcululele dovedesc că mobilierul înzidit și utilajul de bucă-

existente, iar prețul mobilelor poate fi scăzut.

În condițiile de locuit actuale este justificată tendința locatarilor de a înlocui patul obișnuit cu mobilier transformabil: divan, fotoliu-pat, divan-pat, dulapuri cu paturi rabatabile etc. Este timpul să se pună și problema îmbunătățirii radicale a calității mobilelor, problema începerii fabricării unor noi materiale și îmbrăcămînți de mobilă mai durabile.

Autorul încheie articolul amintînd de cvartalul de locuințe experimental care se construiește la Moscova în Novîh Ceremuseh. Aici este vorba de realizarea a 13 clădiri, fiecare clădire fiind proiectată cu o altă distribuție interioară a elementelor de locuit.

Toate apartamentele din aceste clădiri utilizează mobilier înzidit și mobilier cu gabarite mici. Construirea cvartalului experimental va permite să se stabilească cel mai rațional tip de apartament unifamilial.

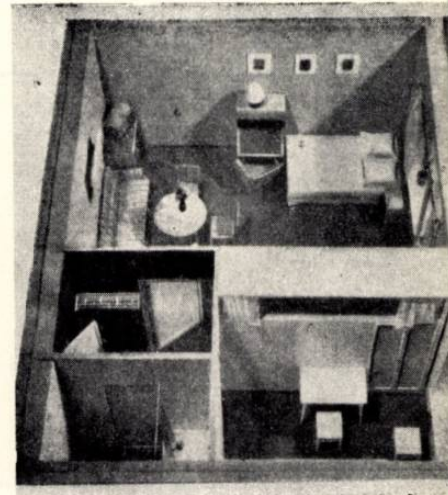
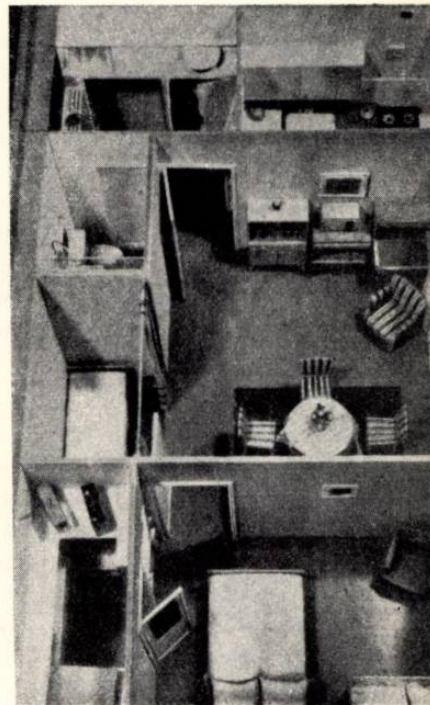

Fig. 15 — Apartament cu o cameră. Machetă.

Între cameră și bucătărie se află un perete despărțitor-dulap, cu două părți. Înspre cameră, în acest perete sînt cuprinse două dulapuri și un pat rabatabil.

← Fig. 14 — Camera de zi în apartamentul cu două camere.

Fig. 16 — Apartament cu două camere. — Machetă.

În camera mare se vede una dintre variantele recomandate de mobilare. Pe peretele din fund se vede mobilier din elemente separate (dulap pentru veselă, masă cu aparatul de radio deasupra, dulap pentru cărți cu masă rabatabilă). În aceeași cameră e amenajată o nișă separată printr-o draperie. Camera mai cuprinde o mică debara cu intrare din dormitor.

Fig. 17 — Dotarea bucătăriei în apartamentul de mic metraj

special la vestibul sau la camera de zi — cer un mobilier special și judicios proiectat.

Dulapurile în perete și camera de debara oferă folosirea totală a înălțimii încăperilor, pentru a păstra comod îmbrăcămîntea, lenjeria și diferite obiecte casnice.

Camera de debara este o mică încăpere cu suprafața de 2—3 m², utilată cu rafturi și cuier. Ea poate servi și drept vestiar, dacă se prevede aici o oglindă și un scaun rabatabil. O mare răspîndire o vor căpăta dulapurile care formează în același timp și pereți despărțitori. Parte din dulapul înzidit poate servi și drept masă de scris.

În apartamentul cu o cameră, patul poate să fie rabatabil, ascuns într-o nișă sau în dulapul din perete.

Dată fiind suprafața mică a bucătăriei, ea trebuie să fie utilată în mod special; întregul utilaj se așază pe un singur front. Acest utilaj constă dintr-o garnitură de mese-dulapuri și din dulăpioare suspendate; mesele-dulapuri se acoperă cu un material plastic sau cu un alt material hidrofug; la același nivel se prevede și spălătorul, astfel încît apa de pe mese

tărie descris mai sus revine mult mai ieftin decît mobilierul obișnuit transportabil și plata de către noii locatari a acestui mobilier, în condițiile creditului pe termen lung, nu va greva prea mult asupra bugetului lor.

În ceea ce privește mobilierul transportabil, el nu mai poate fi același din vechile apartamente. Mobila grea, mare și incomodă nu mai poate fi adaptată la noile suprafețe. Existența dulapurilor înzidite face inutile garderoburile, comodele, bufetele etc.

Noul mobilier trebuie proiectat pe dimensiuni mici, dar în același timp suficient și practic, astfel încît să se folosească la maximum fiecare spațiu.

Unificarea dimensiunilor mobilelor deschide perspective largi dezvoltării industriilor de mobilier. Astfel devine posibilă unificarea la maximum a unor detalii și elemente, asigurîndu-se, în felul acesta, producția industrială în masă a mobilierului din elemente prefabricate, mecanizarea lucrărilor de asamblare și finisare etc. Datorită acestui fapt, productivitatea industriei de mobilă poate fi sporită considerabil, menținîndu-se suprafețele de producție

INFORMAȚII U. A.

În planul de muncă pe semestrul I al anului în curs, aprobat de comitetul de conducere al U.A. în ziua de 17. XII. 1957, sînt prevăzute, între altele, cîteva acțiuni de cea mai mare importanță în legătură cu problemele de bază ale activității de arhitectură din țara noastră și care-i preocupă pe arhitecți. Astfel, plenara a V-a a U.A., programată pentru luna aprilie, va dezbate problemele orientării creației arhitecturale. În prezent, la pregătirea plenarei lucrează două colective de arhitecți desemnate de comitetul de conducere și anume: 1) colectivul compus din arhitecții: M. Alifanti, I. Berindei, A. Grimberg, ing. A. Lupescu, N. Nedelescu, V. Sebestyen, I. Silvan și Gh. Trifu pentru problemele economiei și tehnicii noi în construcții; 2) colectivul compus din arhitecții: M. Bercovici, O. Doicescu, G. Gusti, W. Juster și P. Macovei pentru problemele ideologice.

Pentru luna mai este programată o discuție asupra problemelor privind conservarea și restaurarea monumentelor istorice. Pregătirea acestei discuții a fost încredințată de Comitetul de conducere unui colectiv compus din arhitecții: Șt. Balș, Gh. Curinschi, H. Delavrancea, I. Ghika-Budești, Grigore Ionescu, V. Iorga și H. Teodoru.

În luna iunie va avea loc o discuție asupra problemelor învățămîntului de arhitectură. Discuția este pregătită de un colectiv compus din arhitecții: T. Benedek, T. Evolveanu, P. Iubu, O. Laurian, N. Lupu și M. Maller.

În același timp, uniunea se preocupă de problemele organizatorice ale activității arhitecturale, ca de exemplu: organizarea și desfășurarea proiectării în institutele de proiectare; legătura între cercetare, proiectare și execuție; rolul, răspunderea și dreptul arhitectului; organizarea concursurilor de arhitectură; organizarea proiectării care nu intră în planul institutelor și al altor unități de proiectare; condițiile de lucru ale arhitecților. Pentru studiarea acestor probleme au fost înființate grupe de studii compuse din numeroși arhitecți, sub îndrumarea unui colectiv numit de comitetul de conducere, compus din arhitecții: D. Farb, C. Moșinschi, T. Niga, Gh. Pavlu și S. Ungureanu. Acest colectiv va consulta și alți arhitecți, sau prin contact individual, sau prin convocarea lor în ședință, sau, în sfîrșit, prin

discuții în unele cercuri, de la caz la caz și după nevoi.

Pe baza acțiunilor arătate mai sus, uniunea va adopta concluzii și hotărîri în problemele care intră în competența ei, precum și recomandări și propuneri în problemele a căror rezolvare intră în atribuțiile altor organe.

*

În ziua de 8 ianuarie a avut loc la Casa Arhitectului, ședința birourilor de cercuri din București, pentru discutarea planului de muncă. În prealabil, planul de muncă a fost difuzat în rîndurile arhitecților, astfel încît mulți participanți, au venit cu propuneri discutate în cercurile lor. La ședință au participat membrii birourilor de cercuri din I.P.C., ICSOR, Proiect București, D.A.U., I.P.C.F. etc. precum și reprezentanții biroului U.A. Au lipsit birourile cercurilor din I.P.C.T., IPROMET, I.P.C.A. etc.

După expunerea planului de muncă au urmat discuții la care au participat 7 arhitecți. În cadrul discuțiilor a fost scos în evidență caracterul pozitiv al planului de muncă; acesta cuprinde principalele probleme ale arhitecturii și ale arhitecților din țara noastră. Vorbitoarii au făcut diferite propuneri în legătură cu detalierea unor prevederi ale planului de muncă, propuneri în cea mai mare parte juste și adoptate de biroul U.A. Unii vorbitori au criticat unele lipsuri în activitatea uniunii și a conducerii sale. De asemenea, unii vorbitori au criticat pasivitatea arhitecților care nu participă suficient la acțiunile uniunii.

În cursul acestui an, asemenea ședințe vor avea loc regulat în fiecare lună.

Secretariatul U.A. pregătește elaborarea unor instrucțiuni cu privire la activitatea filialelor și cercurilor U.A. Aceste instrucțiuni vor cuprinde: rolul, atribuțiile și sarcinile filialelor și cercurilor, modul lor de organizare și funcționare, formele de activitate etc.

*

Comitetul de conducere consideră că o însemnată contribuție la ridicarea prestigiului profesional, la popularizarea realizărilor arhitecturale și la atragerea oamenilor muncii la rezolvarea problemelor ce se pun arhitecților, o pot aduce arhitecții care publică articole despre problemele de arhitectură în ziarele și revistele centrale și locale. Se poate constata că prezența subiectelor de arhitectură în coloanele presei este cu totul nesatisfăcătoare. Una

dintre cauzele acestei situații constă în faptul că arhitecții, cu foarte puține excepții, nu scriu articole și nici nu răspund la eventualele solicitări care se fac în această privință. Este de dorit ca arhitecții să trimită articole cu diferite subiecte arhitecturale, direct redacțiilor ziarelor Știința, România liberă, Contemporanul, Constructorul, Gazeta literară, revistei de construcții ASIT și altor publicații centrale și locale. De asemenea, secretariatul U.A. poate sprijini la redacțiile ziarelor, dorința arhitecților de la publica articolele lor.

De asemenea este necesară sprijinirea revistei noastre « ARHITECTURA R.P.R. » trimițîndu-i-se articole, studii teoretice, prezentări de lucrări realizate sau în proiect, note, informații etc.

*

Se constată că un mare număr de arhitecți nu sînt abonați și nu cumpără numerele revistei noastre « ARHITECTURA R.P.R. ». În același timp trebuie avut în vedere că ridicarea tirajului revistei noastre ar duce la ieftinirea prețului de cost al unui număr și deci la reducerea pierderilor pe care uniunea le suportă din fondurile sale, în dauna finanțării altor acțiuni. Este de dorit ca cercurile să apeleze la arhitecți și la alți specialiști interesați în cunoașterea problemelor de arhitectură, pentru ca aceștia să se aboneze, prin oficiile de difuzare a presei, la revista « Arhitectura R.P.R. ». În anul 1958 vor apărea din nou 12 numere ale revistei noastre.

*

Ca urmare a propunerilor Uniunii Arhitecților, pe baza decretului nr. 117/1956, statul nostru a acordat pînă în prezent pensii personale excepționale unui număr de 40 de arhitecți și văduve de arhitecți. Cuantumul acestora este de 800 pînă la 2 500 lei fiecare. Comisia interministerială urmează să se pronunțe în curînd asupra a încă 15 propuneri înaintate de uniunea noastră.

*

Fondul de arhitectură acordă regulat, arhitecților, împrumuturi și ajutoare de creație, pentru elaborarea unor lucrări științifice de arhitectură, precum și ajutoare sociale (în caz de boală sau de pierdere a capacității de muncă) pe baza decretului nr. 95/1955 și în conformitate cu instrucțiunile (regulamentul) de aplicare a acestui decret. Fiecare arhitect poate consulta aceste instrucțiuni la Fondul de arhitectură și să ia cunoștință de condițiile în care se acordă aceste ajutoare.

DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR

CONFERINȚE — În ziua de 3 decembrie 1957 a avut loc, la Casa Arhitectului, conferința prof. arh. Pompiliu Macovei: «Despre vizita arhitecților români în Republica Populară Chineză». Conferința a evidențiat activitatea susținută a poporului chinez pentru construirea orașelor, metodele de lucru folosite în construcție, eforturile pentru satisfacerea nevoilor de locuințe etc. La sfârșit au fost prezentate o serie de diapozitive în culori, cu monumente vechi și construcții noi din R.P. Chineză.

— În ziua de 27 decembrie 1957 s-a aniversat într-un cadru festiv, la Casa Arhitectului, 10 ani de la proclamarea Republicii Populare Române. Sedința a fost deschisă de acad. prof. arh. Duiliu Marcu, președintele Uniunii Arhitecților din R.P.R. A luat apoi cuvântul prof. arh. Pompiliu Macovei, vice-președinte al Uniunii Arhitecților din R.P.R., care a vorbit despre importanța acestui eveniment, alungarea monarhiei și instaurarea republicii, realizările poporului nostru în cei 10 ani de construire a socialismului, punând accentul pe realizările în domeniul construcției și arhitecturii.

A urmat un program artistic la care și-au dat concursul: pianista Rose Marie Mastero, actorul Sorin Balaban, baritonul Nicolae Secăreanu și cvartetul de coarde al Uniunii Compozitorilor, compus din: Lucian Savin, Mendi Rodan, George Popovici și Alfons Capitanovici.

EXPOZIȚII — La 15 noiembrie 1957 s-a deschis la Casa Arhitectului expoziția Mozaicurile din Ravenna, cuprinzând o serie de cromolitografii după mozaicurile din Ravenna. Materialul prezentat face parte din mapele aflate în biblioteca Uniunii Arhitecților.

DEPLASĂRI DE STUDII — Între 4 și 7 noiembrie 1957, Uniunea Arhitecților din

R.P.R. a organizat o excursie de documentare în Gorj. Un grup de 24 de arhitecți au vizitat, printre altele, satele Curtișoara, Cartiu, Rugi, Hurez, Novaci, Polovraci etc.

— Între 22 și 25 noiembrie 1957, Uniunea Arhitecților din R.P.R. a organizat o nouă excursie de documentare în nordul Moldovei. Un grup de 23 de arhitecți au vizitat orașele Suceava și Rădăuți și bisericile și mănăstirile monumente istorice din împrejurimi: Zamca, Dragomirna, Pătrăuți și Bălinești.

CONCURSURI — Concurs de arhitectură și urbanism pentru realizarea unor ansambluri de case de odihnă la Mamaia. Uniunea Arhitecților din R.P.R. și Departamentul de Arhitectură și Urbanism din Ministerul Construcțiilor și Materialelor de Construcții au inițiat un concurs în vederea găsirii celor mai bune soluții arhitecturale și urbanistice pentru realizarea unor ansambluri de case de odihnă la Mamaia, pentru cca. 4000 de vizitatori și cca. 400 personal de deservire. La concurs au participat 23 de colective; procedind la analiza lucrărilor, juriul a acordat un premiu III și 3 mențiuni. Autorilor celorlalte proiecte li s-a acordat o primă de participare în valoare de 2000 lei pentru fiecare lucrare.

PREMIERI ALE FONDULUI DE ARHITECTURA — Pentru a stimula activitatea creatoare a arhitecților, Fondul de arhitectură a hotărât acordarea unor premii pentru lucrările de arhitectură valoroase executate în institutele de proiectare în cursul anului 1957 sau terminate în anul 1957. Lucrările au fost propuse de conducerea institutelor.

Au fost acordate trei premii a câte 5000 lei, nouă premii a 3000 lei și 16 premii a câte 2000 lei.

INFORMAȚII U.I.A.

Între 20 și 28 iulie 1958 va avea loc, la Moscova, Congresul al V-lea al Uniunii Internaționale a Arhitecților. La acest congres vor participa arhitecți din toate țările afiliate la U.I.A., printre care și arhitecți din țara noastră.

Tema congresului este «Construcția și reconstrucția orașelor 1945—1957». Vor fi discutate problemele: 1) Planul (proiectul). Aspectele funcționale și estetice. 2) Realizarea planului: a) Aspectele legislative, economice și sociale și b) Aspectele tehnice; contribuția industriei la construcția clădirilor. Pentru fiecare din aceste probleme vor fi prezentate referate pe zone geografice care cuprind mai multe țări, pe baza materialului furnizat de fiecare țară în parte. Astfel, pentru problema planului, rapoartele vor fi prezentate de arh. Skvarikov (U.R.S.S.) pentru Europa Orientală, de arhitecții Van Eesteren (Olanda) și Ling (Marea Britanie) pentru Europa Occidentală, de arh. Hoa (R.P. Chineză) pentru Asia Orientală, arh. Churchill (S.U.A.) pentru S.U.A. și Canada și arh. Lorrain (Chile) pentru America Latină.

În problemele realizării planului (aspectele legislative, economice și sociale) vor fi prezentate rapoarte de către arh. Toneff (R.P. Bulgaria) pentru Europa Orientală, [China și Coreea și arh. Hillebrecht (R.F. Germană) pentru celelalte țări.

Aspectele tehnice ale problemei realizării planului vor fi tratate în rapoartele arh. Alabean (U.R.S.S.) pentru Europa Orientală, China și Coreea și arh. Fayeton (Franța) pentru celelalte țări. Cu prilejul congresului se va deschide o expoziție de arhitectură și urbanism cu participarea diferitelor țări afiliate la U.I.A. De asemenea se organizează un concurs internațional între elevii școlilor de arhitectură, cu tema «Centrul unui oraș»; expoziția proiectelor urmează să se deschidă la Moscova cu prilejul congresului.

Uniunea Arhitecților din R.P.R. (secția românească a U.I.A.) pregătește de mai multă vreme participarea țării noastre la această importantă manifestare internațională. Au fost elaborate în cadrul uniunii și trimise rapoartelor, materialele referitoare la țara noastră, pentru a sta la baza rapoartelor ce se vor prezenta la congres. În prezent se desfășoară lucrările de pregătire a expoziției care va fi prezentată de țara noastră în cadrul expoziției internaționale. Institutul de arhitectură «Ion Mincu» pregătește participarea studenților români la concursul internațional. Uniunea Arhitecților va asigura participarea la congres și la excursiile de studii ce vor urma, a unui grup de arhitecți români, care să reprezinte activitatea arhitecturală și urbanistică din țara noastră la cel de al V-lea Congres al U.I.A.

bibliografie

TEORIA ȘI ISTORIA ARHITECTURII

Академия архитектуры СССР — Институт истории и теории архитектуры

ИСТОРИЯ РУССКОЙ АРХИТЕКТУРЫ

Academia de arhitectură a U.R.S.S. — Institutul de istorie și teorie a arhitecturii

ISTORIA ARHITECTURII RUSE (ed. a II-a)

Moscova, Editura de stat pentru arhitectură și construcții, 1956; 620 pagini, 565 fotografii, reproduceri, planuri de orașe, planuri de clădiri, fațade, secțiuni, detalii

Acest volum reprezintă ediția a II-a, mult dezvoltată, a amplului manual de istorie a arhitecturii ruse.

Din cuprins cităm: Arhitectura din epoca Statului rus vechi și din perioada fărâmițării feudale a Rusiei; Arhitectura din epoca Statului rus centralizat; Arhitectura din epoca formării Imperiului rus și apoi din epoca Imperiului etc.

Materialul se referă la întreaga perioadă până la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. Bibl. M.C.M.C. 21347

ЕЖЕГОДНИК ИНСТИТУТА ИСТОРИИ ИСКУССТВ 1956

ANUARUL INSTITUTULUI DE ISTORIA ARTEI PE 1956

Moscova, Editura Academiei de științe a U.R.S.S., 1957

495 pagini, cca. 230 fotografii și reproduceri

Anuarul pe anul 1956 cuprinde o serie de articole și studii elaborate de colaboratorii Institutului de istoria artei, cu privire la realizări din domeniul sculpturii, picturii și arhitecturii.

Între altele sînt analizate, într-un studiu amplu, realizările din perioada dezvoltării clasicismului în diferite centre din Rusia veche (autor I. Z. Grabov), Prima expoziție agricolă de la Moscova (autor V. K. Oltarjevski) și altele. Bibl. C.D.T. C. 1220

URBANISM

ЧЕРПАСОВ М. И. — ЦВЕТНИКИ

Cerkasov M. I. — GRĂDINI DE FLORI — album

Moscova, Editura Ministerului Gospodăriilor Comune, 1956

288 pagini, cca. 250 figuri

Albumul conține numeroase exemple, din cele mai variate, privind amenajarea spațiilor libere plantate cu parter de flori, justa armonizarea a culorilor, compoziții mici în parcuri sau în grădini de fațadă etc.

Bibl. M.C.M.C. 21729

I PIANI REGIONALI

Planuri regionale

Roma, Editura Ministerului Lucrărilor Publice Vol. I — 1952, 112 pagini, cca. 150 planuri și fotografii

Vol. II — 1953, 126 pagini text, cca. 100 planșe

Pentru coordonarea activității de proiectare, Ministerul Lucrărilor Publice din Italia a elaborat, prin colaborarea unui apreciat număr de specialiști, o serie de criterii pentru elaborarea studiilor de planuri teritoriale.

În primul volum sînt analizate caracteristicile și conținutul planurilor regionale, iar în al doilea, metodele de cercetare științifică, reprezentarea situației de fapt și a elementelor nou proiectate. Bibl. C.D.T. C. 1203/I și II

РАСШИРЕННЫЙ ПЛЕНУМ КОМИТЕТА СОЮЗА АРХИТЕКТОРОВ (стр. 2) В статье в сокращенной форме изложены прения расширенного пленума Комитета руководства Союза архитекторов РНР. Были затронуты многочисленные проблемы, как то: организации проектирования, технико-экономическая политика в строительстве, различные направления в архитектуре и градостроительстве, организация сохранения и реставрирования исторических памятников, архитектурное образование.

Многие из выступавших в ходе анализа всех этих вопросов ссылались на виденное во время последних поездок в дружественные страны и на то, как обсуждаемые на пленуме проблемы рассматриваются в этих странах.

Участники прений высказались по обсуждаемым вопросам на основе приобретенного ими опыта и своей работы в проектных институтах и высших учебных заведениях, в государственных учреждениях и профессиональных организациях.

В силу большой важности этих проблем и живого интереса к ним в рядах архитекторов прения были чрезвычайно оживленными, с широким участием присутствующих.

Проф. арх. Николае Лулу — 60-ЛЕТИЕ СО ДНЯ ОСНОВАНИЯ ШКОЛЫ АРХИТЕКТУРЫ (стр. 8). В 1897 году образование в области архитектуры стало государственным. За истекшие с тех пор 60 лет архитектура преподавалась поочередно в Школе изящных искусств, в высшей школе архитектуры, в Академии архитектуры или на факультетах Политехнического и Строительного институтов, чтобы, наконец, в результате постановления Румынской рабочей партии и правительства РНР об организации деятельности в области архитектуры, стать, в 1952 году, независимой отраслью образования — Институтом архитектуры имени Иона Минку.

Реформа народного образования в 1948 году отметила в эволюции преподавания в области архитектуры резкий поворот.

Процесс образования был организован на основе детально разработанного плана.

Наряду с предметами по специальности было введено и изучение общественных наук; на первое место была выдвинута проектная деятельность в архитектурных мастерских, где работа над проектами позволяет будущим зодчим сочетать освоение практических знаний с практическими занятиями, которые развивают в них творческие возможности.

Предоставленная в распоряжение Института архитектуры материальная база обеспечивает студентам посредством общежитий, столовых и стипендий наилучшие условия учебы и быта.

Благодаря новым условиям, созданным в результате окончательной разработки учебного плана, благодаря повышению научного уровня образования и обеспечению соответствующей материальной базы созданы необходимые предпосылки для развития образования в области архитектуры в нашей стране.

ТИПОВОЕ ПРОЕКТИРОВАНИЕ

Архитекторы Тиберий Риччи, Мирча Дима, Золтан Грудл и инж. Габриел Азнаворян — ВКЛАД В РАЗРЕШЕНИЕ ВОПРОСА ЖИЛИЩНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА В БУХАРЕСТЕ В 1958 ГОДУ (стр. 16). В первой части статьи в общих чертах изложено существующее положение и потребности 1958 года в области жилищного проектирования в Бухаресте. Далее автор уделяет особое внимание проектированию жилых домов, которые должны быть построены на незастроенных площадках имеющих в центре города, на существующих магистралях и крупных улицах.

Здесь показаны трудности, возникающие на пути разрешения этой сложной проблемы, главным образом в связи с экономичностью работ и своевременным выполнением проектов.

Во второй части статьи автор анализирует требования программы относительно унификации строительных и архитектурных элементов, которые легли в основу разработки 4 типов квартир, предложенных для этих домов. Показаны также восемь типовых секций с 3—4 или же 6—7 этажами, созданные на основе этих типов квартир.

В заключение автор дает данные, касающиеся экономичности и удобства этих типов.

ЖИЛЫЕ ДОМА

Архитекторы Думитру Окулеску (главный проектировщик), Елена Гицулеску, Константин Гицулеску, Пауль Радулеску, Иоан Миря, Дан Райчу, Мирча Ионеску, Эмиль Петридиан и инж. Георге Барбулеску — НОВЫЙ ЖИЛОЙ КВАРТАЛ В БУХАРЕСТЕ (стр. 24). В 1954 году в Бухаресте было предпринято строительство нового жилого квартала для рабочих.

В квартал этот входят примерно 1.500 квартир в одну, две и три комнаты, а именно: 10% — однокомнатных, 75% — двухкомнатных и 15% — трехкомнатных.

Строительство квартала выполняется в две очереди, причем вторая должна быть завершена в 1962 году. Квартиры сгруппированы в домах с 2, 3 и 4 секциями.

Из общего количества в 1500 квартир в конце 1957 года будет сдано в пользование примерно 580.

Помимо этих квартир, новый квартал будет снабжен и всем необходимым для культурно-бытового обслуживания — школами, яслями, детскими садами, магазинами (которые уже строятся), механизированной районной прачечной, теплоэлектростанцией (уже строится), спортивными площадками, зелеными зонами, насаждениями.

Многоквартирные дома расположены так, чтобы обеспечить прилегающим улицам длинный фронт; будут созданы также и внутренние дворы, создающие более уютные площадки.

В архитектуре преобладает национальная румынская специфика, более ярко проявляющаяся в работах первой очереди, несколько упрощенная на последующих этапах.

ПРОМЫШЛЕННАЯ АРХИТЕКТУРА

Арх. Валентин Страту, инж. технолог Винтили Джорджеску, инж. Кристиан Шлейфер — ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР АКАДЕМИИ РНР, (Тимишоарский филиал) (стр. 29). В 1958 году при Исследовательской базе Тимишоарского филиала Академии РНР, на площадке, расположенной на одной из городских магистралей, начнется строительство Центра технических исследований.

В центре будут проводиться исследования в области прикладной механики, сварки металлов и сплавов, гидравлических машин и т. д.

Центр разместится в двух корпусах, один — трехэтажный, в котором будут находиться исследовательские лаборатории, а другой, типа цеха промышленной высоты, обеспечит помещение для объемистого тяжелого оборудования в особых условиях работы.

Строительная система павильона исследований разрешена посредством монолитной структуры из железобетона. Для строительства цеха исследований и испытаний представлены два варианта покрытия: цилиндрические полости без скрепов иллюминаторов на уровне полостей, выполненные с помощью переносной опалубки; шаровидные куполы из железобетона, освещенные при помощи поверхности, выполненной из роталита.

О РАБОТЕ ОБЛАСТНЫХ ПРОЕКТНЫХ ИНСТИТУТОВ

Арх. Николае Григорча — НОВОСТРОЙКИ В ВЕНГЕРСКОЙ АВТОНОМНОЙ ОБЛАСТИ (стр. 33). Здесь говорится о ряде работ, запроектированных Проектным институтом Венгерской автономной области в 1957 году.

1. **Жилой квартал на ул. Г. Дожа (г. Тыргу Муреш)** — проектировщик арх. Лучиан Попеску. В состав квартала входит 13 трехэтажных домов, общей сложностью 276 квартир. Проекты разработаны на основе типового проекта 216 К/Д 4. Квартиры оснащены всеми необходимыми установками. При постройке домов используются обычные материалы, при помощи сборных частей выполняются перекрытия.

2. **Жилой дом на ул. Эдисона (Тыргу Муреш)** — (проектировщик арх. Лучиан Попеску), состоит из 12 квартир, расположенных на четырех этажах. Изучался на основе того же типового проекта.

3. **Хлебозавод в Тыргул Секуеск**, проектированный арх. Гаврилом Биро, с пропускной способностью 12 тонн в сутки, рассчитан всего на один этаж. Завод проектирован построить на месте старой пекарни, причем прежнее расположение печей сохранено.

Помещение хлебозавода оснащено всеми необходимыми для бесперебойной работы установками (водоснабжение, электричество, канализация, центральное отопление, механическая вентиляция в зале топок и т. д.).

ТЕОРИЯ АРХИТЕКТУРЫ

Архитектор Михай Риччи — АКУСТИКА И ПЛАСТИКА ЗРИТЕЛЬНЫХ ЗАЛОВ (стр. 35). Хороший зрительный зал должен обеспечивать конструкции как полную функциональность, так и внешний вид и экономичность.

Архитектор является ответственным за разрешение этих сложных вопросов, обеспечивая хорошую видимость, соответствующую акустику и приятное для глаза художественное оформление, осуществленное в условиях наибольшей экономии.

Из приведенных в статье примеров явствует, что между функциональностью (видимость, акустика), пластикой (формы, объемы и отделка) и экономичностью (площадь, застроенный объем и акустическая обработка) существуют непосредственные и совместимые соотношения. Из этого следует, что рациональная проектировка зрительных залов возможна только при знании общих принципов акустики, оказывающих влияние и на архитектурную сторону.

Необходимыми акустическими качествами зрительных залов являются: а) правильная передача сила звука и его равномерное распределение в зале; это получается в результате использования звуковых отражений, придавая для этого залу соответствующие формы и размеры и избегая слишком большого поглощения (A) — $(A = S_1 a_1 + S_2 a_2 + \dots)$

б) ясность и разборчивость речи, которая достигается достаточно коротким временем отражения звука ($t = 0,164 \text{ V/A}$)

в) качества тембра которая является более претенциозным вопросом и обычно изучается специалистами.

В. Масляев — О ТОМ, ЧТО ВОЛНУЕТ СЕГОДНЯ АРХИТЕКТОРОВ (стр. 41). Теоретическая статья, переведенная на румынский из журнала «Архитектура СССР», № 2 за 1957 г.

Арх. М. Шаронов — НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПЕРЕСТРОЙКИ ТВОРЧЕСКОГО МЕТОДА АРХИТЕКТОРА (стр. 45). Теоретическая статья, переведенная из № 8 за 1957 г. журнала «Архитектура СССР».

НАРОДНАЯ АРХИТЕКТУРА

Пауль Шталя и Пауль Петреску — АРХИТЕКТУРА ДЕРЕВЯННЫХ ДОМОВ В МАРАМУРЕШЕ (стр. 48). Марамуреш — одна из самых северных областей страны, населенная румынами, образует известную с давних пор и строго определенную социальную и территориальную единицу. Здесь в прошлом мощно развилось и сохранилось до наших дней искусство обработки дерева, которому свойственны обычные румынские особенности и определенные черты, приближающие его к северному искусству. Это всецело сказалось и на архитектуре: дома имеют обычные румынские пропорции, планы, технические приемы строительства, элементы украшения, и в то же время отличаются от домов русинов, поселившихся в нескольких селах Марамуреша, которые несут следы славянского влияния. Деревянные церкви выдвигают много неразрешенных вопросов, обсуждающихся и в других странах, относительно плана, техники строительства и внутренней росписи. Следует отметить существующее все же прочное единство гражданской и церковной архитектуры, являющееся результатом техники и украшений, доходящих иногда до полной тождественности. Сходство подтверждается не только между домами и церквями, но в то же время с исключительно интересными монументальными воротами.

ДОКУМЕНТАЦИЯ

ВОПРОСЫ ЖИЛИЩНОГО ПРОЕКТИРОВАНИЯ В СССР (стр. 58). Под этой рубрикой в номере помещен ряд конспектов различных статей, опубликованных журналом «Архитектура СССР» в 1957 году.

ХРОНИКА (стр. 62). В нее входит *Информация из Международного Союза архитекторов*, а также и краткие отчеты о работе *Союза румынских архитекторов* в ноябре и декабре 1957 года.

БИБЛИОГРАФИЯ (стр. 63).

LA SESSION PLÉNIÈRE ÉLARGIE DU COMITÉ DE L'UNION DES ARCHITECTES DE LA R.P.R. (p. 2). L'article présente un résumé des discussions menées au cours de plusieurs séances à participation élargie du Comité de l'Union des Architectes de la R. P. R. Les discussions ont porté sur différents problèmes, parmi lesquels : l'organisation de l'élaboration des projets, la politique technico-économique dans l'industrie du bâtiment, les tendances de conception en architecture et urbanisme, l'organisation de la conservation et des restaurations des monuments historiques, l'enseignement de l'architecture.

De nombreux orateurs ont cité, dans leurs analyses, des constatations occasionnées par les visites faites ces derniers temps, dans les pays amis ainsi que la manière dont les problèmes discutés y sont envisagés.

Les membres qui ont participé aux discussions ont exprimé leurs opinions sur les problèmes mis en débat, basés sur leur expérience et sur leur travail dans les instituts d'élaboration des projets, dans l'enseignement, dans des fonctions d'État et dans les organisations professionnelles.

L'importance de ces problèmes et l'intérêt qu'ils suscitent parmi les architectes, on fait que ces discussions ont été très vives et qu'elles ont joui d'une grande participation.

Nicolae Iupu, prof. arch. — SOIXANTE ANS DEPUIS LA FONDATION DE L'ÉCOLE D'ARCHITECTURE (p. 8). L'enseignement de l'architecture est devenu d'État en 1897. Dans cet intervalle de 60 ans d'existence comme enseignement d'État, il a été effectué successivement à l'École des Beaux-Arts, à l'École supérieure d'Architecture, à l'Académie d'Architecture ou dans une faculté de l'Institut Polytechnique et de l'Institut de Constructions et enfin — selon la décision de 1952 du Parti Ouvrier Roumain et du Gouvernement, sur l'organisation de l'activité dans le domaine de l'architecture — il est devenu indépendant, constitué dans l'Institut d'Architecture „Ion Mîncu”.

La réforme de l'enseignement supérieur de 1948 a marqué un grand changement dans l'évolution de l'enseignement de l'architecture.

Le procès d'enseignement a été organisé selon un plan détaillé.

On a introduit l'étude des sciences sociales, à côté des matières de spécialité; on a mis sur le premier plan l'activité d'élaboration des projets, effectuée dans les ateliers d'architecture où l'on combine, dans les projets, les connaissances théoriques et pratiques destinées à développer la puissance de création des étudiants, futurs architectes.

La base matérielle mise à la disposition de l'Institut d'Architecture offre aux étudiants, grâce aux foyers, aux cantines et aux bourses d'études, les meilleures conditions de vie et de travail.

Les meilleures prémices pour le développement de l'architecture dans notre pays ont été assurées grâce aux nouvelles conditions créées par la définitivité du plan d'enseignement par l'essor du niveau scientifique et par une base matérielle convenable.

PROJETS-TYPE

Tiberiu Ricci, Mircea Dima, Zoltan Grundl, architectes; Garabet Aznavorian ing. — CONTRIBUTION A LA SOLUTION DES MAISONS D'HABITATION DE BUCAREST, AU COURS DE L'ANNÉE 1958 (p. 16). Au commencement de l'article, on expose en grand la situation existante et les besoins de l'année 1958 en ce qui concerne les maisons d'habitation de Bucarest. Ensuite les auteurs se préoccupent surtout de l'élaboration des projets d'immeubles de logements qui seront exécutés sur les terrains libres des boulevards et des autres voies importantes du centre de la ville, en vue de les compléter.

On expose ensuite les difficultés créées par la complexité du problème, surtout en ce qui concerne l'économie des travaux et la réalisation des projets en temps voulu.

Dans la seconde partie de l'article, on analyse les données du programme, en ce qui concerne l'unification des éléments constructifs et architecturaux, qui ont été à la base de l'élaboration des quatre types d'appartements proposés. On expose de même les huit types de section, à 3 ou 4 et à 6 ou 7 niveaux, composés avec ces appartements-type.

On montre, en conclusion, les caractéristiques économiques et de confort que les projets-type offrent.

LOGEMENTS

Dumitru Oculesco, architecte en chef; Irena Ghizulesco, Constantin Ghizulesco, Paul Rădulesco, Ioan Mirea, Dan Raiciu et Mircea Ionesco, architectes; Emil Petridian et Gheorghe Bărbulesco, ingénieurs — UN NOUVEAU ÎLOT DE LOGEMENTS À BUCAREST (p. 24). On a commencé en 1954 la construction, à Bucarest, d'un nouveau îlot de logements.

L'îlot comprendra en tout 1500 appartements à une, deux et trois chambres, en proportion de 10 %, respectivement 75 % et 15 %.

L'exécution de l'îlot se fait par étapes; il sera fini en 1962. Les appartements sont groupés en blocs à 2, 3 et 4 tronçons.

Du total de 1500 appartements, 580 seront terminés et habités jusqu'à la fin de l'année 1957.

Le nouveau îlot aura, auprès des 1500 logements, les aménités suivantes: des écoles, des crèches, des maternelles, des magasins (en cours d'exécution), une buanderie mécanique de quartier, une centrale thermique de quartier (en cours d'exécution), des terrains de sports et des espaces plantés.

L'emplacement des blocs de logements est tel qu'il assure de longues façades aux rues, tout en créant des cours-jardins intérieurs offrant des espaces agréables et intimes.

Les éléments d'architecture utilisés sont spécifiques à l'architecture roumaine: ils ont été plus richement traités aux travaux de la première étape, mais ils sont légèrement simplifiés aux étapes suivantes.

ARCHITECTURE INDUSTRIELLE

Valentin Stratu, arch., Vintilă Georgesco, ing. techn., Cristian Schleifer, ing. — LE CENTRE DE RECHERCHES DE L'ACADÉMIE DE LA R.P.R., FILIALE DE TIMIȘOARA. (p. 29). On commencera en 1959 la construction d'un centre de recherches techniques auprès de la Base de Recherches de l'Académie de la R.P.R., filiale de Timișoara, sur un terrain situé en bordure d'un des boulevards de cette ville.

Ce centre entreprendra des recherches dans les domaines de la mécanique appliquée, de la soudure des métaux et des alliages, des machines hydrauliques etc.

Le centre comprend deux corps de bâtiments: l'un à rez-de-chaussée et deux étages où seront les laboratoires de recherches, et une halle à hauteur industrielle où l'on installera l'outillage lourd, de grand volume et à conditions spéciales de travail.

Le système constructif du pavillon de recherches a été résolu par une structure monolithique en béton-armé. On a présenté deux variantes pour couvrir la halle de recherches et d'essais: voiles cylindriques à vitrages, exécutés à l'aide de coffrages mobiles; coupes sphériques en béton-armé, avec des surfaces éclairantes en rothalite.

DE L'ACTIVITÉ DES INSTITUTS RÉGIONAUX POUR L'ÉLABORATION DES PROJETS.

Nicolae Grigorcea, arch. — NOUVEAUX BÂTIMENTS DANS LA RÉGION AUTONOME MAGYARE (p. 33). On présente quelques travaux, projetés à l'Institut pour l'élaboration des projets de la Région Autonome Magyare.

1. L'îlot de logements de la rue G. Doja, à Tirgu-Mureș, projeté par Lucian Popesco, arch., est composé de 13 blocs à rez-de-chaussée et deux étages, ayant en tout 276 appartements. On a utilisé dans cet ensemble le projet-type 216 C/D 4. Les appartements ont toutes les installations nécessaires. On utilise à l'exécution les matériaux courants, avec des préfabriqués pour les planchers.

2. Le bloc de logements rue Edison à Tirgu-Mureș, projeté par Lucian Popesco, arch., a un rez-de-chaussée et trois étages, avec 12 appartements; il est étudié par l'application du même projet-type.

3. La fabrique de pain de Tirgu-Secuiesc, projetée par G. Biro, arch., a une capacité de 12 tonnes par jour, et ne comprend qu'un rez-de-chaussée. Elle a été projetée sur l'emplacement d'une ancienne boulangerie, dont on a conservé la position des fours.

La construction est outillée de toutes les installations nécessaires à un bon fonctionnement: eau, canalisation, électricité, chauffage central, ventilation mécanique à la chambre des foyers etc.

THÉORIE DE L'ARCHITECTURE

Mihai Ricci, arch. — L'ACOUSTIQUE ET LA PLASTIQUE DES SALLES DE SPECTACLES (p. 35). Une bonne salle de spectacles doit assurer tant la fonction que l'aspect et l'économie de la construction.

L'architecte répond de la solution de ces problèmes complexes en assurant une bonne visibilité, une acoustique correspondante et une expression plastique agréable, dans les conditions les plus économiques.

Il ressort des exemples cités dans l'article que les relations entre les fonctions (visibilité, acoustique) la plastique (formes volume et finissage) et l'économie (surface, volume construit et traitement acoustique) sont directes et compatibles. Il s'ensuit qu'il n'est possible de projeter rationnellement des salles de spectacles qu'en connaissant les principes généraux d'acoustique, qui influencent le parti d'architecture.

Les qualités acoustiques nécessaires à une salle de spectacles, sont:

a) la force correcte de l'audition et une diffusion égale du son dans la salle, qui est obtenue par l'utilisation judicieuse des réflexions sonores en donnant à la salle une forme et des dimensions convenables dans ce but et en évitant une absorption totale (A) trop grande ($A = S_{a1} + S_{a2} + \dots$);

b) l'intelligibilité du parler, qui est obtenue par une courte durée du temps de réverbération ($t = 0,164 V/A$);

c) la qualité du timbre, qui est un problème beaucoup plus délicat, généralement étudié par les spécialistes.

V. Masleav — SUR LES PROBLÈMES QUI PRÉOCCUPENT ACTUELLEMENT LES ARCHITECTES (p. 41). Article de théorie traduit du numéro 2/1957 de la revue l'Architecture de l'U.R.S.S.

M. Charonov, arch. — QUELQUES PROBLÈMES SUR LA NOUVELLE MANIÈRE DE CONSIDÉRER LA MÉTHODE DE CRÉATION EN ARCHITECTURE (p. 45). Article de théorie traduit du numéro 8/1957 de la revue l'Architecture de l'U.R.S.S.

ARCHITECTURE POPULAIRE

Paul Stahl et Paul Petresco — L'ARCHITECTURE EN BOIS DU MARAMUREȘ (p. 48). Le Maramureș, l'une des régions les plus nordiques habitées par les Roumains, est une unité sociale et territoriale bien définie, depuis longtemps connue. Un art du bois s'est puissamment développé ici, dans les siècles passés; il s'est maintenu jusqu'à présent ayant ses caractères roumains habituels et certaines notes qui l'approchent de l'art du bois nordique. Cela est évident pour l'architecture également; le plan des maisons, les proportions, la technique de construction, les éléments de décor, sont ceux habituels roumains et se distinguent des maisons, à caractéristiques slaves, des Ruthènes établis dans quelques villages du Maramureș. Les églises en bois présentent beaucoup de problèmes pas encore résolus, discutés dans d'autres études, concernant le plan, la technique de construction et la peinture des intérieurs. Il est à retenir la forte unité des constructions civiles et religieuses, résultant de la technique et du décor qui vont jusqu'à l'identité. On constate la ressemblance non seulement des maisons et des églises, mais, en même temps, des portes monumentales, particulièrement intéressantes.

DOCUMENTAIRE

LES PROBLÈMES DES PROJETS DES LOGEMENTS EN U.R.S.S. (p. 58) comprennent un choix de résumés d'après différents articles publiés, pendant l'année 1957, dans la revue l'Architecture de l'U.R.S.S.

LA CHRONIQUE (p. 62) contient des informations de l'Union Internationale des Architectes, ainsi que de courtes relations sur l'activité de l'Union des Architectes de la R.P.R. pendant les mois de novembre et de décembre 1957.

BIBLIOGRAPHIE (p. 63).

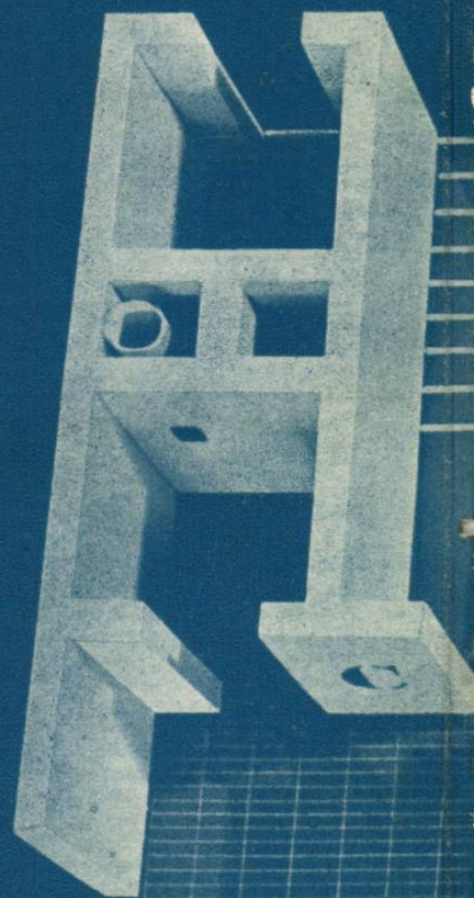
ARHITECTURA R P R

ORGAN AL UNIUNII ARHITECTILOR DIN R.P.R.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI STR. EPISCOPIEI NR. 9
TELEFON: REDACȚIA — 3.98.80 — ADMINISTRAȚIA — 4.61.65 —
ABONAMENTELE SE POT FACE LA:

- UNIUNEA ARHITECTILOR DIN R. P. R. — CABINETUL DE ARHITECTURĂ — BUCUREȘTI STRADA EPISCOPIEI NR. 9.
 - TOATE OFICIILE POȘTALE DIN ȚARĂ, FACTORII POȘTALI ȘI DIFUZORII VOLUNTARI DIN INSTITUȚII ȘI ÎNTREPRINDERI
- NUMERE VECHE SE POT PROCURA LA ADMINISTRAȚIA REVISTEI

LEI 15

E-1689

KAT

ARHITECTURA

R P R

3

1958

ARHITECTURA

R P R

ORGAN AL UNIUNII
ARHITECȚILOR DIN R.P.R.

S U M A R

Arh. Constantin Moșinschi

SISTEMATIZAREA PARCULUI DE CULTURĂ ȘI ODIHNĂ
I. V. STALIN — BUCUREȘTI..... 2

Arh. Bogdan Cotaru, arh. Ignace Șerban

SPITAL GENERAL CU 500 DE PATURI LA PHENIAN 6

ARHITECTURA INDUSTRIALĂ

Arh. Constantin Basulla

STUDIU PENTRU O FABRICĂ DE PLACAJE LA TG-JIU 10

TEORIA ARHITECTURII

Arh. G. Petrașcu

DISCUȚIE ÎNTR-O EXPOZIȚIE..... 12

EXPOZIȚIA INTERNAȚIONALĂ DE PROIECTARE

TIP (I) 14

Arh. Mihai Ricci, arh. Leon Garcia

CLĂDIRI DE LOCUIT ȘI SOCIAL-CULTURALE 14

M O N U M E N T E

Arh. Ion Dumitrescu

LUCRĂRI DE RESTAURARE LA BISERICA

SF. MIHAIL DIN CLUJ 19

D O C U M E N T A R

PROBLEMELE PROIECTĂRII LOCUINȚELOR ÎN

U.R.S.S. (II) 24

D E P E S T E H O T A R E

INFORMAȚII DIN R. D. GERMANĂ..... 30

C R O N I C A

DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR

DIN R.P.R..... 32

1958

ANUL VI

MARTIE

3

NR. 3 (46)

1958

SISTEMATIZAREA PARCULUI DE CULTURĂ ȘI ODIHNĂ I. V. STALIN – BUCUREȘTI

Autor, arh. Constantin Moșinski
Colaboratori: arh. René Ghelman,
arh. Ion Ștefan, arh. Lidia Andro-
nescu, arh. Mario Stoppa, arh.
Gheorghe Nadrag, arh. Aurel To-
fan, arh. Justin Vlădescu, proiec-
tant Panait Grădinaru
Institutul Proiect-București

Planul de ansamblu al parcului și al zonelor limitrofe
în situația propusă prin proiectare

Planul de situație al parcului existent

Ca urmare a unei hotărâri luate de Comitetul executiv al Sfatului popular al Capitalei în februarie 1957, Institutul Proiect-București a primit însărcinarea de a elabora tema și planul pentru sistematizarea generală, extinderea și înfrumusețarea Parcului de cultură și odihnă I. V. Stalin din București.

Am fost bucuros să primesc, în cadrul Institutului Proiect-București, însărcinarea de a studia, ajutat de un valoros colectiv de colaboratori, această problemă interesantă prin amploarea, complexitatea și specificul ei atrăgător și de a elabora tema și proiectul respectiv sub forma unui studiu preliminar.

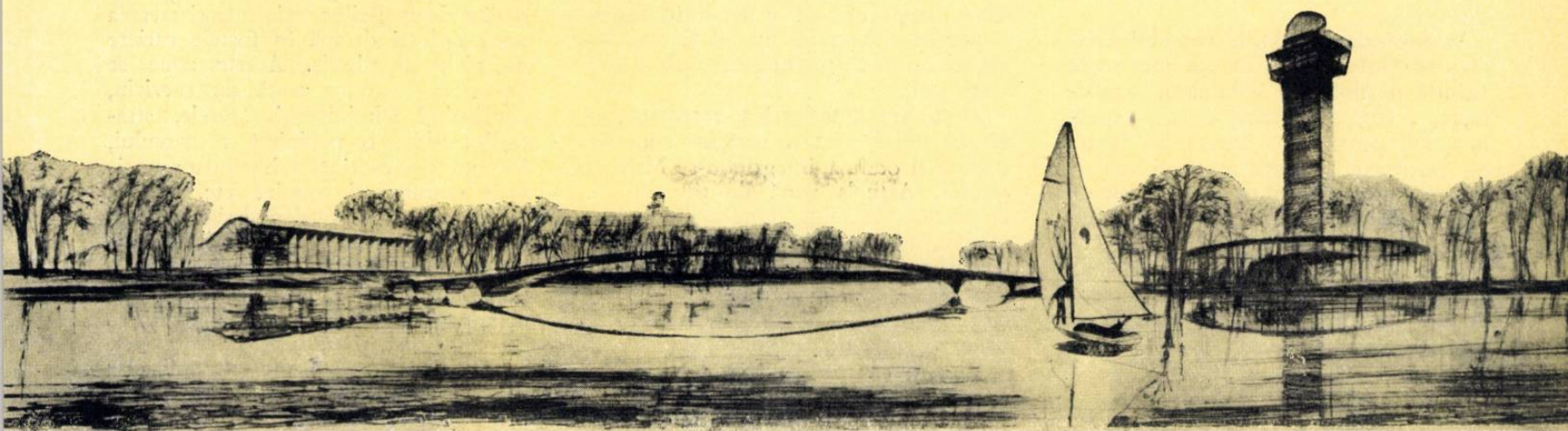
De la început a apărut necesitatea întocmirii unui studiu critic al situației existente, pornind de la un scurt istoric, trecind la delimitare, condiții naturale, sistematizare, zonificare, compoziție, caracter, stil, circulații exterioare și interioare, plantații, dotări și date statistice și ajungând la concluziile generale ale acestor considerații critice.

Scopul acestui studiu critic amănunțit a fost acela de a descoperi și de a determina în mod sistematic premisele necesare întocmirii unei teme de proiectare susceptibile să ducă la scopul urmărit.

În actuala delimitare este cuprins parcul vechi de 65 ha și parcul denumit nou (atracțiile), de 55 ha, constituind în prezent cel mai mare parc al orașului. Fostul teren de golf și Muzeul satului nu aparțin acestui parc.

Condițiile naturale ale parcului I. V. Stalin sînt dintre cele mai favorabile, datorită lacului Herăstrău, variațiilor de teren, calității solului și umidității regiunii, care, în ansamblu, oferă condiții minunate pentru dezvoltarea unui foarte frumos spațiu verde în cea mai sănătoasă și liniștită regiune a Capitalei.

În cadrul orașului, parcul se înscrie favorabil în zonele verzi ale lacurilor, deși este situat excentric față de masa cartierelor construite. Acest inconvenient este corectat prin buna deservire

Paserela pentru pietoni (propusă a se construi peste lacul Herăstrău) și turnul-belvedere

a unor principale artere de circulație, schița planului general de sistematizare a orașului păstrind această situație.

Sistematizarea proprie prezintă însă o serie de deficiențe provenite din faptul că dezvoltarea în timp nu s-a făcut după un plan de ansamblu inițial, bine și unitar încheiat, ci pe tronsoane, mai mult sau mai puțin coordonate, lipsind viziunea unui mare ansamblu armonios conceput, deși anumite porțiuni sînt valoros imaginate și realizate.

Zonificarea actuală a parcului este clară: o zonă liniștită, pentru cultură și odihnă (parcul vechi), și o zonă zgomotoasă pentru sport și atracții (parcul nou). În schimb, zona de serviciu este greșit amplasată într-o poziție centrală, atracțiile sînt impropriu grupate pe compoziția monumentală a parcului nou, iar zona principală de jocuri pentru copii este nefericit înghesuită între lac și șoseaua Nordului; de asemenea, Muzeul satului, casa de oaspeți și fostul teren de golf creează zone de discontinuitate în parc, nefiind integrate acestuia, iar zonele de împăduriri de protecție lipsesc.

Circulațiile exterioare sînt, în general, satisfăcătoare, cu excepția bulevardului Stalin, arteră importantă a orașului, care se termină cu totul necorespunzător în lac, legătura cu șoseaua Nordului și șoseaua Pipera făcîndu-se defectuos, peste podul de la Bordei.

Intrările principale nu sînt puse în valoare și nu sînt arhitectonic marcate.

Parcaje pentru autovehicule nu există în parc.

Circulațiile interioare ale parcului, pe uscat și pe apă, nu sînt satisfăcătoare. Unele sînt insuficiente (de la Arcul de Triumf), altele sînt supradimensionate (parcul de atracții), iar pentru multe s-a făcut abuz de asfaltare în detrimentul vegetației.

În ceea ce privește plantațiile, în afară de cîteva masive din arbori mari, se constată că majoritatea sînt mici,

tinere și necomplete ca masă, grupare, densitate și specii.

Spațiile umbrite sînt mult prea mici față de cele însorite.

Acest parc de 120 ha primește în perioadele frumoase, sărbătoarea, cca. 100 000 de persoane zilnic, iar în zilele de lucru cca. 5 000 de persoane.

Din 1951, numărul vizitatorilor a crescut considerabil, în special pentru odihnă și plimbări, pentru activitatea culturală și expoziții.

Sectorul spectacolelor este insuficient dotat, iar activitatea sportivă nu este clar conturată.

Acum, la orele de vîrf, sînt cca. 16 600 de vizitatori concomitent pe oră, astfel încît la norma de 60 m² de vizitator și la norma de deservire de 1/10, rezultă că parcul deservește normal o populație de cca. 166 000 de locuitori ai orașului, adică foarte aproape de capacitatea sa maximă. De aci rezultă necesitatea extinderii ca previziune de viitor, față de creșterea continuă a populației Capitalei.

O restructurare a întregii organizări și activități sportive ar remedia o situație care acum nu este mulțumitoare.

Lipsește de asemenea, dotările cu caracter popular: spații pentru serbări cîmpenești, localuri de consum adecvate etc.

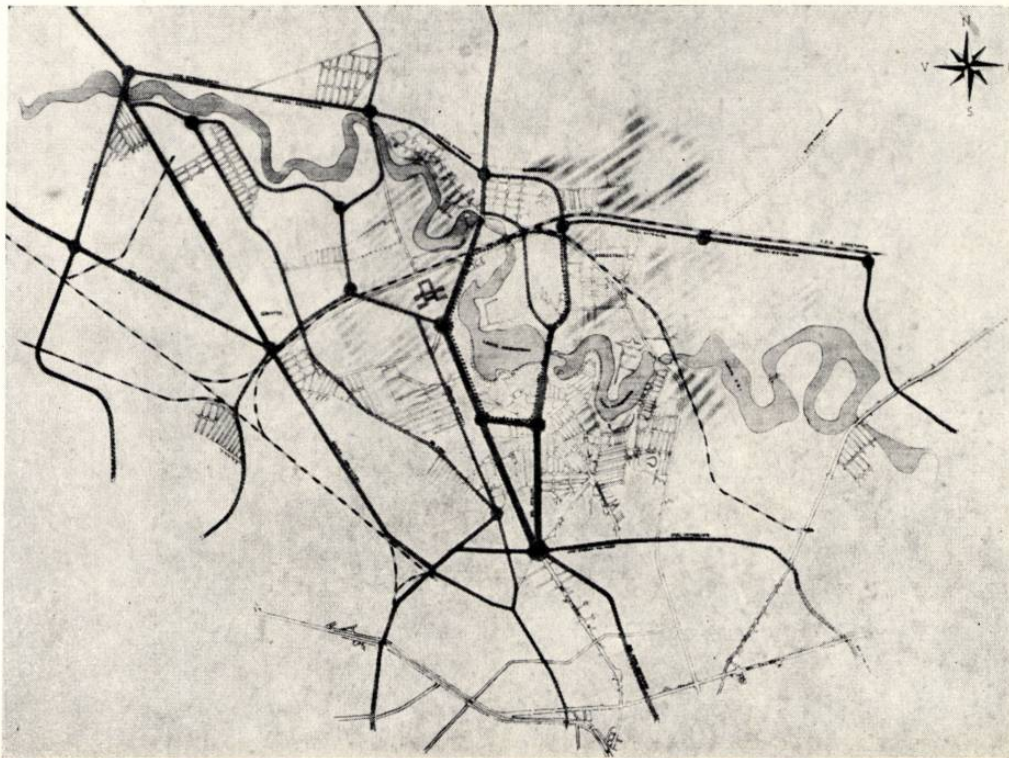
Concluziile generale ale considerațiilor critice asupra situației existente a Parcului de cultură și odihnă I. V. Stalin sînt următoarele:

Realizările de pînă acum din parc sînt valoroase sub numeroase aspecte; asanarea lacului Herăstrău a ajutat în mare măsură la frumoasele rezultate obținute.

Chiar așa cum este, acest parc este frumos. Analiza aprofundată a situației existente duce totuși la concluzia că foarte multe aspecte sînt încă deficitare și că o serie întreagă de ameliorări posibile pot duce la desăvîrșirea calităților acestui parc, făcîndu-l cel mai frumos și mai reprezentativ din București.

Să nu uităm că pe vremuri i se spunea Capitalei noastre oraș-grădină, că această tradiție romînească s-a pierdut în decursul anilor și că actuala situație defa-

Schema de circulație rutieră a regiunii Parcului de cultură și odihnă I. V. Stalin din București

vorabilă a Bucureștiului sub raportul suprafeței de spații verzi pe cap de locuitor trebuie rapid ameliorată.

Tema întocmită pentru sistematizarea parcului urmărește, în general, remedierea deficiențelor semnalate în studiul critic.

În proiectare, valorile parcului existent au fost folosite în cea mai mare măsură posibilă, iar ansamblul problemelor a fost privit larg și în perspectivă, atât pentru a se înscrie în durata de rezolvare a spațiilor verzi, cât și pentru a se armoniza cu previziunile de dezvoltare și de necesități ale orașului.

Ca delimitare, viitorul parc va cuprinde suprafața actuală și va include Muzeul satului și zona fostului teren de golf, iar către est se va extinde peste șoseaua Nordului până la linia ferată

Constanța și proximitățile comunei Herăstrău.

Proiectul nou se înscrie în previziunile sistematizării orașului, propune restructurarea comunei Herăstrău ca zonă de locuințe și organizarea de spații verzi între comună și lacul Floreasca și prevede integrarea fluentă și rezolvarea armonioasă a prelungirii șoselei Stalin spre nord.

Zonificarea interioară se restructurează. În sud și vest se menține zona de cultură și odihnă, integrându-se Muzeul satului. Actuala zonă de serviciu se deplasează, în timp, lângă comuna Herăstrău, înlocuindu-se cu o zonă pentru serbări populare. În centru se creează o zonă mixtă de sport, odihnă și cultură, cu excluderea — în timp — a actualei zone de atracții. În nord, parcul se

extinde, înglobând fostul teren de golf ca zonă exclusiv de odihnă. În estul șoselei Nordului, parcul se extinde, creîndu-se o nouă zonă pentru atracții, un parc special pentru copii și o mică grădină japoneză, cu folosirea judicioasă a denivelărilor existente și crearea unor oglinzi de apă în fostele cariere de nisip și pietriș. Aceste zone se întregesc cu noua zonă de serviciu, cuprinzând administrația, serele, straturile calde, o pepinieră a parcului, locuințe și o cantină-club pentru muncitorii permanenți, remize etc.

Pentru parc se va desăvîrși caracterul orășenesc reprezentativ, păstrînd liniile mari de compoziție ale realizărilor de pînă acum, dar în diferite porțiuni aceste compoziții sau intenții de compoziții se vor ameliora și se vor contura net, tinzînd la contraste sau armonii clar exprimate. Aceleași considerații se exprimă și referitor la stilul mixt al parcului existent. Pentru parcul nou am adoptat compoziții libere, înglobate în perimetre puternic plantate, cu tendința generală de a face ca pe ansamblu să domine compoziția liberă legată natural de teren.

Prin soluționarea prelungirii șoselei Stalin, prin păstrarea funcțiunii șoselei Nordului, prin punerea în valoare a intrărilor principale ale parcului, prin crearea de parcaje suficiente și prin amplificarea mijloacelor de transport în comun, circulațiile exterioare vor fi asigurate.

O paserelă peste șoseaua Nordului și un trenuț electric vor asigura legătura directă pentru pietoni între parcul existent și cel nou creat: legătura parcului nou este asigurată și cu viitoarea zonă de locuințe Herăstrău, prin alei potrivite. De asemenea, o paserelă pentru pietoni, tratată ușor și grațios, va facilita legătura directă peste lac, între zonele de vest și de centru, legătură atât de defectuoasă astăzi.

Ameliorarea transportului pe apă, ameliorarea aleilor, trenuțul electric și paserelile vor îmbunătăți simțitor circulațiile interioare. S-a urmărit umbrirea masivă a aleilor, crearea mai multor poieni de odihnă și de liniște; parcajele vor fi înverzite. Pentru plantații s-au făcut studii deosebite.

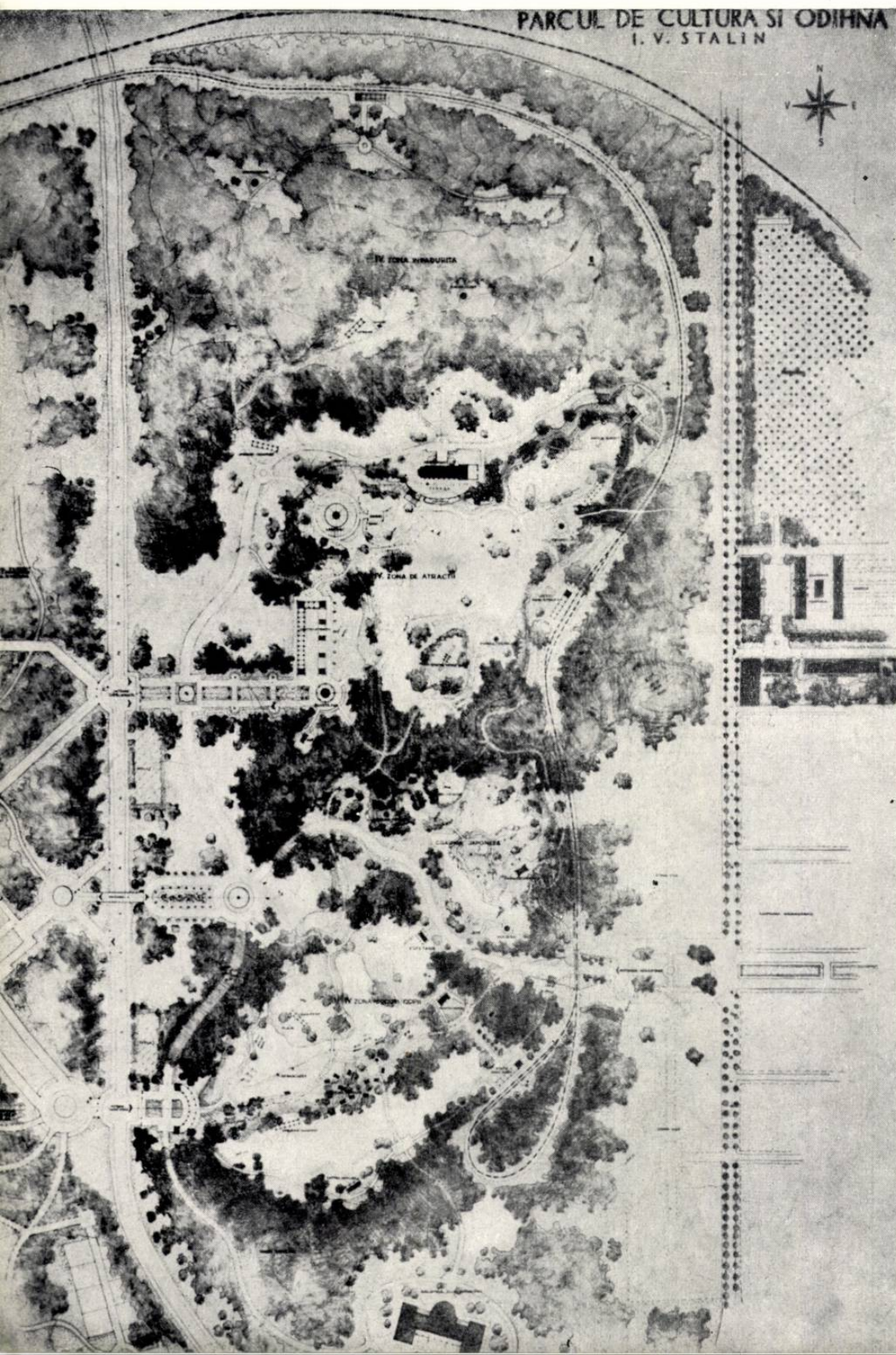
În general, se va urmări îmbogățirea cu specii de arbori mari și arbuști și mărirea sensibilă a spațiilor umbrite și a masivelor plantate mari.

Solurile pajiștilor și gazonărilor se vor ameliora pentru sensibilă ridicare a calității covoarelor verzi. Se vor introduce colecții de plante vivace, peluze japoneze și pajiști smălțuite cu flori de cîmp, se vor folosi și masive neregulate de flori pentru a se obține efecte colorate de masă în ansambluri tratate liber.

Plantațiile noi și restructurate vor fi astfel dispuse încît să favorizeze contraste, să sublinieze clar intenții de compoziție, să asigure vederi perspective dinspre exteriorul parcului și în interiorul acestuia, în funcție de punctele de interes deosebit etc. În acest domeniu al plantațiilor este foarte mult de făcut.

În general, se vor dezvolta dotările cu caracter popular, cele cu caracter

Planul zonei noi propuse ca extindere, pentru parcul de atracții, grădina japoneză și parcul pentru copii

cultural, atractiv și decorativ și instalațiile edilitare.

Se păstrează dotările valoroase, cele necorespunzătoare se restructurează sau se desființează, iar cele care lipsesc vor fi create conform necesităților.

Pe ansamblu se prevăd adăposturi pentru soare și ploaie, chioșcuri, posturi de pază și ajutor sanitar, w.c.-uri și telefoane publice etc.

Ansamblul se îmbogățește cu piese arhitecturale specifice parcurilor: oglinzi de apă, fântini, scări, balustrade, pergole, colonade, pavaje decorative, bănci și mese fixe de piatră, lampadare etc.

Piese sculpturale și picturale cu caracter artistic vor înobilă anumite elemente de parc și de arhitectură. Grupări de asemenea elemente vor desăvîrși unele dintre compozițiile propuse.

Se propune revizuirea întregului sistem de iluminat artificial, astfel încât elementele naturale — masivele de arbori și flori, pajiștile, lacul, dotările importante, piesele de artă — să fie puse în valoare în mod deosebit.

Mecanizarea muncilor de întreținere, construirea unor stații de pompare a apei calde din lac pentru udatul parcului, extinderea și perfecționarea telecomunicațiilor, vor moderniza întreținerea parcului și deservirea vizitatorilor.

În zona existentă din sud și vest (pentru odihnă și cultură) se prevede restructurarea radicală a intrării din piața Stalin și a aleii centrale, ameliorări masive la teatrul mare în aer liber, un cinematograful și un teatru de estradă în aer liber, fiecare cu câte 500 de locuri, un centru de jocuri pentru copii, un ansamblu pentru serbări populare etc.

În zona centrală (pentru sport, odihnă și cultură) se mențin cluburile sportive, se epurează zonele de depozite, se creează un belvedere-buvetă pe axul mării paserile, se creează în locul atracțiilor o «casă de cultură-muzeu», se realizează o insulă a dansului cu un pavilion pentru dans (lingă restaurantul mare) și o insulă a muzicii, cu un mic templu pentru audiții muzicale în plin aer, se restructurează compoziția zonei, se deschid perspective noi etc.

În zona pentru odihnă din nord-vest se propune un ansamblu de patru clădiri pentru odihnă de 7 zile, grupate în jurul clădirii existente, care devine club-restaurant. Ansamblul va fi tratat în stil rustic, prins în splendidele pajiști și masivele de arbori seculari existente, care se desfășoară în pantă, spre sud-est, spre lac.

În zona nou creată în nord-est, pe o suprafață de 30 ha, se creează o oglindă de apă și un ansamblu modern de atracții mecanizate răspândite în mijlocul unor pâlcuri de plantații mari și pajiști, pe diferite niveluri, excluzându-se caracterul de bîlci.

Parcul pentru copii se situează în mijlocul unor masive de plantații mari, în poieni însoțite, pe platou și în depresiune, în jurul unei oglinzi de apă.

Gara de sosire a trenului electric, un centru de îngrijire, adăposturi, un

orașel al copiilor, un teatru de păpuși, o plajă cu nisip, o cofetărie, jocuri atractive și instructive grupate pe vârste, mici ambarcațiuni fanteziste, machete de animale exotice și alte dotări tratate cu fantezie și culoare vor întregi un ansamblu demn de importanța care se acordă educării copiilor.

În sfîrșit, grădina japoneză, situată între poziția dinspre nord a atracțiilor și pajiștea dinspre sud a copiilor, va forma o trăsătură de unire între acestea și va crea un punct de atracție în plus, conducînd către zona limitrofă de vile a comunei Herăstrău.

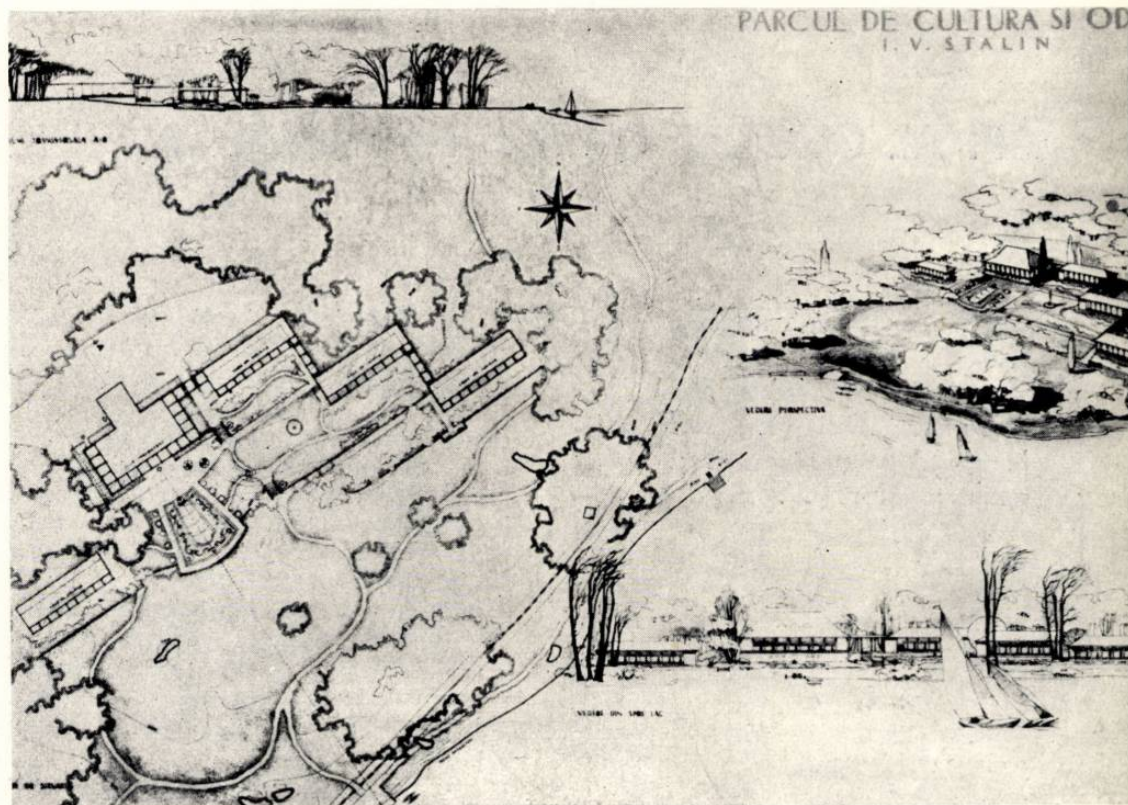
În linii mari, acestea sînt propunerile temei și ale proiectului, propuneri care au fost apreciate favorabil în cadrul Institutului Proiect-București și în cadrul

Uniunii Arhitecților din R.P.R., care le-a distins printr-o premieră deosebită între lucrările anului 1957.

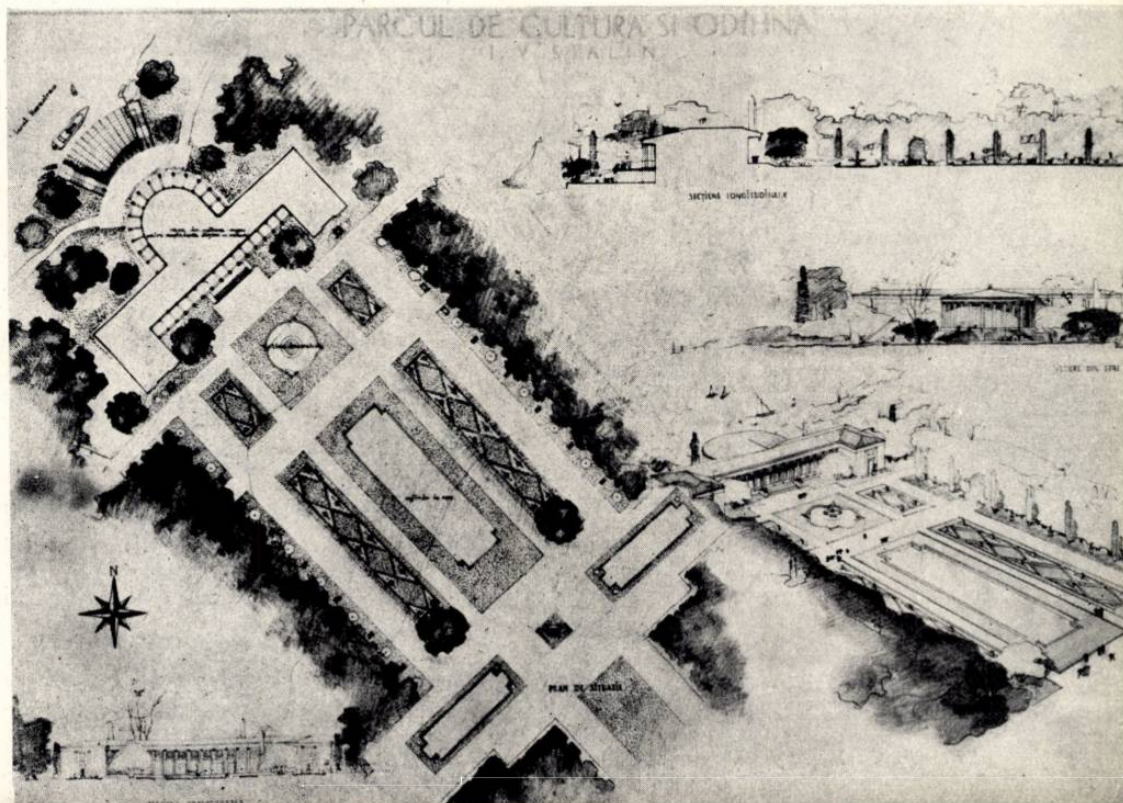
Ar urma ca realizările să se facă pe etape concret delimitate, în timp, în funcție de urgențe și posibilități, dar exclusiv în conformitate cu deciziile pe care Comitetul executiv al Sfatului popular al Capitalei le va lua în legătură cu tema, cu proiectul și cu propunerile colectivului instituit special pentru analiza acestor probleme. Acest colectiv, constituit din oameni de artă și de cultură și din tehnicieni, a analizat proiectul, s-a declarat de acord cu prevederile lui și l-a recomandat pentru adoptare.

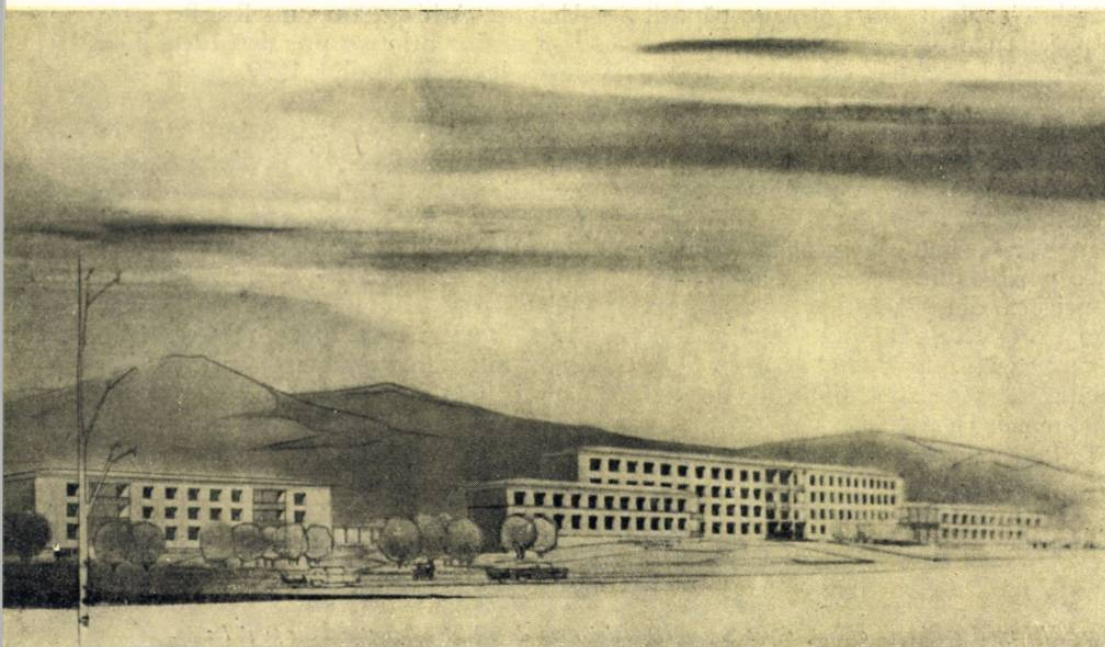
Arh. CONSTANTIN MOȘINSCHI

Ansamblul zonei caselor de odihnă, situat în jurul fostului teren de golf, între fântina Miorița și lac

Ansamblul noii Case de cultură, amplasat în locul actualelor atracții

SPITAL GENERAL CU 500 DE PATURI LA PHENIAN

Autori, arhitecții Bogdan Cofaru, Ignace Șerban. Coautori arhitecții Vasile Arvunescu, Guido Haiman. Institutul de proiectare a construcțiilor (I.P.C.).

Pe linia ajutorării reciproce a statelor din lagărul socialist și în dorința de a continua sprijinul pe care poporul român l-a acordat poporului prieten coreean pentru o mai grabnică refacere în urma crâncenului război ce a avut de purtat, guvernul român a hotărât construirea în Coreea a unui mare spital general. Acest spital, în care urmează să se continue tradiția de muncă pe care echipele de medici români au desfășurat-o din timpul războiului până în acest an, se va construi la Phenian, capitala R.P.D. Coreeană.

Conform temei stabilite, spitalul urmează să aibă:

— un pavilion cu 330 de paturi, cu secții de:

- a) boli interne (90 de paturi),
- b) chirurgie (120 de paturi),
- c) oto-rino-laringologie—oftalmologie (40 de paturi),
- d) obstetrică-ginecologie (50 de paturi),
- e) dermato-venerice (30 de paturi),
- f) servicii de diagnostic și tratament;

— un pavilion policlinică cu 34 de cabinete de consultații și tratamente pentru adulți;

— un pavilion de prosectură;

— serviciile anexe generale: bucătărie, spălătorie, dezinfecție, centrală termică, ateliere, garaje etc.;

— un pavilion de pediatrie cu 70 de paturi, cu policlinică;

— un pavilion pentru tuberculoși cu 100 de paturi;

— un pavilion club cu o sală de sedințe.

Ultimele trei pavilioane urmează să fie executate de către Statul Coreean într-o etapă ulterioară, însă ele sînt proiectate în R.P.R. în cadrul întregului complex.

Iarna trecută, o delegație a Ministerului Construcțiilor, compusă din ing. M. Anastasescu, arh. B. Cofaru, arh. I. Șerban și ing. V. Ivanof, a studiat, împreună cu reprezentanții Ministerului Sănătății din Phenian, amplasarea acestui spital.

După studierea a 16 amplasamente, locul pentru construirea spitalului a fost stabilit la poalele unui deal, în fața universității Kim-Ir-Sen, pe un teren sănătos, bine orientat și avînd legături bune cu centrul orașului și cu regiunea pe care o va deservi.

Totodată a fost întocmit la fața locului și un studiu preliminar care a primit acordul guvernului coreean și autorizația de construcție de principiu.

Institutul de proiectare a construcțiilor din R.P.R. a fost însărcinat de către guvernul nostru cu întocmirea proiectelor, trebuind să elaboreze prima tranșă a desenelor de execuție la finele anului 1957, a doua tranșă — care cuprinde ultimele trei pavilioane — urmînd a fi predată la sfîrșitul primului trimestru al anului 1958.

Problema a fost studiată în mai multe variante, pentru a se stabili soluția optimă, trecîndu-se prin soluții pavilionare joase și mixte cu 2,3,4 și 5 etaje.

În urma unor analize serioase făcute în cadrul avizărilor din institut și de la Departamentul de Arhitectură și Urbanism, ținîndu-se seamă de funcționalitatea edificiului și de specificul local al acestei funcționalități, de cadrul arhitectonic, de regimul de construcție indicat în planul de sistematizare și precizat în autorizația de construcție și urmărind realizarea unei construcții în condiții de economie rațională, s-a stabilit soluția mixtă de înălțime mijlocie

1. Perspectiva complexului

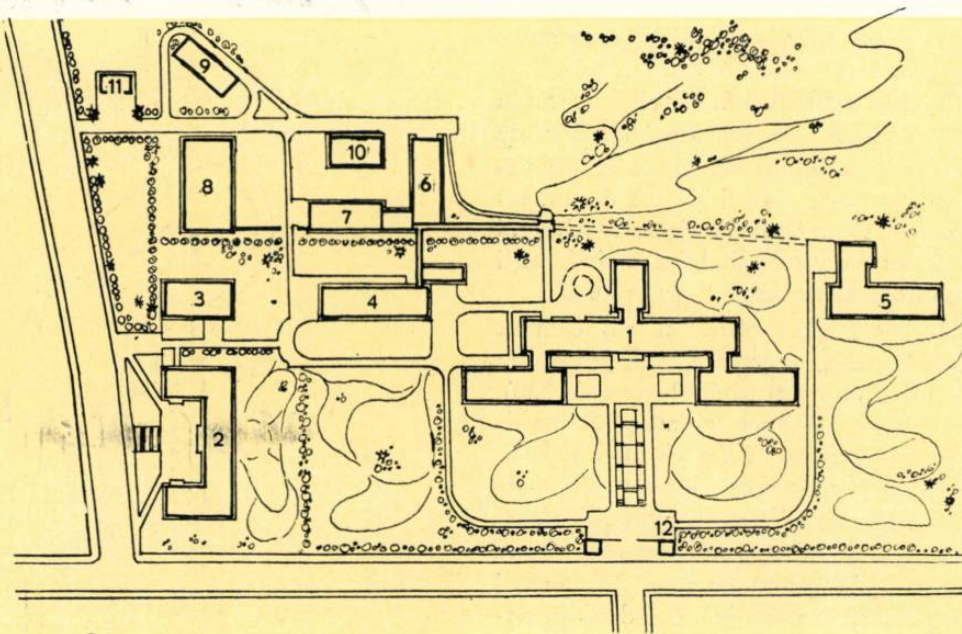
2. Planul de situație definitiv al complexului

1. Pavilion principal — 2. Policlinica — 3. Sala de ședințe
4. Pavilionul de pediatrie
5. Pavilionul de tuberculoză
6. Bucătăria — 7. Spălătoria și dezinsecția — 8. Centrala termică — 9. Depozit de combustibil — 10. Garajul și postul trafa — 11. Prosectura — 12. Cabină portar
13. Galeria de circulație a serviciilor.

3. Studiul preliminar întocmit în R. P. D. Coreeană Perspectivă

4. Studiu preliminar întocmit în R.P.D.Coreeană, Amplasarea pe teren a pavilionanelor

5. Studiu preliminar întocmit în R. P. D. Coreeană, Desfășurare

2

(parter și 3 etaje la pavilionul principal) asemănătoare cu studiul preliminar întocmit și agreat în Coreea.

Această soluție realizează o zonificare clară a teritoriului complexului: zona pentru bolnavii ambulatorii, zona pentru staționare și zona serviciilor anexe generale.

Dat fiind marele număr de bolnavi ambulatori adulți (peste 1000 de consultații pe zi), s-a urmărit ca amplasarea policlinicii să fie net separată și la oarecare distanță de staționar, pentru a se evita orice posibilitate de amestec sau contact între bolnavii ce vin la consultații și cei care sînt spitalizați.

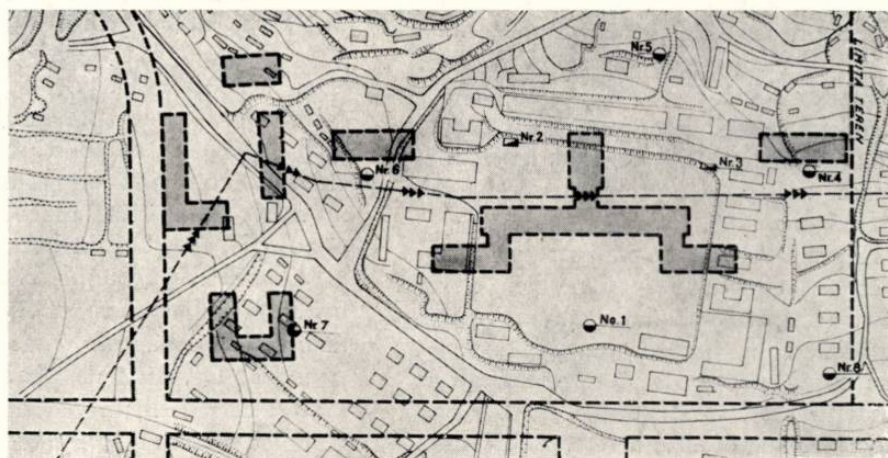
Prin această separare a policlinicii s-ar părea că se pierde avantajul unui randament mai bun, rezultat din folosirea în comun a celor două serii de instalații de diagnostic și tratament; totuși, separarea s-a făcut ținîndu-se seama și de faptul că folosirea în comun a instalațiilor este numai teoretică; în realitate, seria de instalații de diagnostic și tratament a policlinicii fiind foarte solicitată de marele număr de bolnavi ambulatori, nu ar mai putea fi folosită și de bolnavii din staționar, care, în acest fel, vor folosi separat cea de-a doua serie de instalații.

Cele 34 de cabinete de consultații ale policlinicii de adulți sînt prevăzute cu săli de așteptare separate pentru fiecare grup de specialitate, soluție avantajoasă prin faptul că nu creează săli mari de așteptare, aglomerate, zgomotoase și greu de aerisit, în care bolnavi de diferite boli sînt puși la un loc.

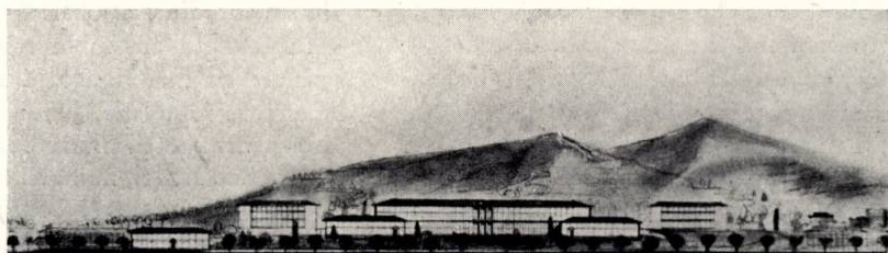
În afară de aceasta, pentru anotimpurile favorabile s-a prevăzut o grădină separată, cu acces din holul policlinicii, care poate fi folosită ca aștep-

3

4

5

tare în aer liber în timpul marilor aglomerații.

Pentru vehiculele bolnavilor care vin din regiune s-a prevăzut un loc de parcaj împrejmuit, pentru ca aceste vehicule — care pot fi destul de numeroase — să nu rămână înșirate de-a lungul străzilor din jurul spitalului, creînd spații insalubre și un aspect dezordonat.

În pavilionul principal s-a urmărit ca la parter și la etajul I să fie amplasate cît mai multe paturi (210 din cele 330), pentru ca folosirea circulațiilor verticale mecanizate să fie cît mai redusă.

La parter au fost situate secțiile de spitalizare de obstetrică, ginecologie și dermato-venerice, care necesită accese separate, împreună cu serviciul general de primire și serviciul de radiodiagnostic și tratamente electrice.

Tot la parter se află și serviciul de urgență, așezat mai ferit de privirea bolnavilor, vestiarul medicilor și laboratorul central al întregului complex. În afară de acest laborator central au mai fost prevăzute un laborator redus, pentru analize instantanee și sumare la policlinică, precum și cîte o încăpere de analize la blocul operator, la pavilionul pentru tuberculoși și la pavilionul de pediatrie.

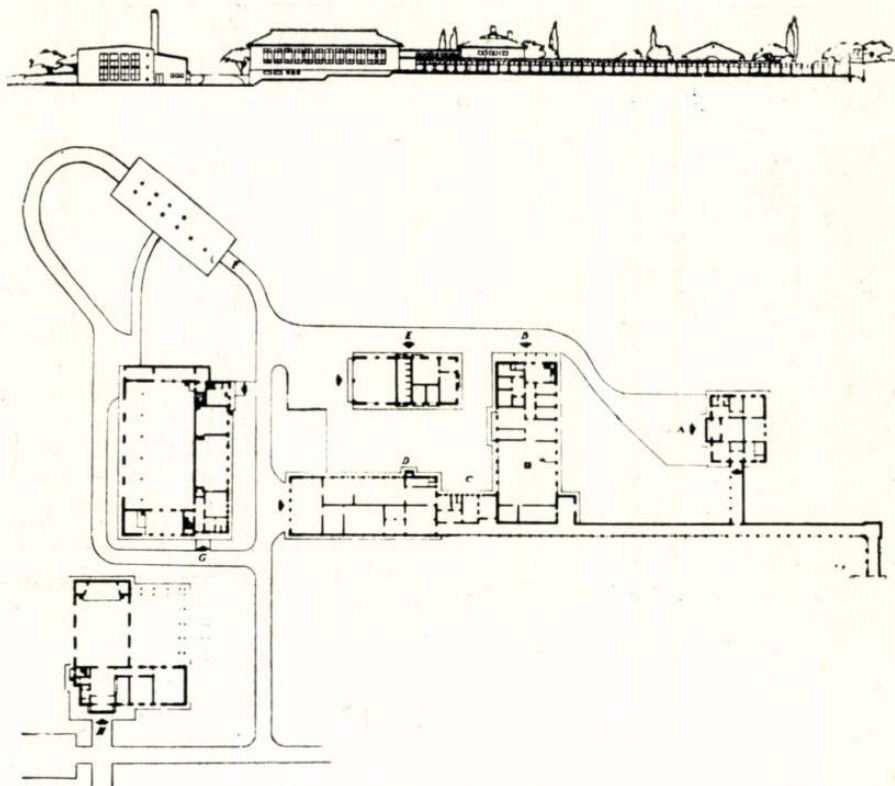
La etajul I se află 3 secții: boli interne, oto-rino-laringologie și oftalmologie, precum și încăperile pentru conducerea medicală a spitalului, biblioteca medicală, electrocardiograful, metabolismul bazal și oficiul de distribuție farmaceutic. Farmacia centrală, care cuprinde și farmacia chineză, este situată în policlinică, de unde medicamentele și rețetele efectuate se aduc în oficiile de distribuție din pavilioanele staționarelor. La etajul al II-lea este secția de ortopedie și secția de neurochirurgie, cu un bloc operator, iar la etajul al III-lea, două secții de chirurgie generală, cu un grup operator dublu, cu toate încăperile anexe necesare pentru bolnavi și pentru personalul medical. Secțiile de bolnavi formează unități cu 33 de paturi, în medie, cu saloane de 1, 2, 3 și 6 paturi.

Fiecare secție de spitalizare este prevăzută cu toate încăperile anexe necesare (tratamente, oficii, camere pentru medici, soră, gardă, grup sanitar, sală de mese), pentru ca să poată funcționa independent, fiind servite prin ascensoare separate cu alimente, rufe și medicamente.

S-au prevăzut, de asemenea, terase acoperite pentru fiecare secție.

La fiecare etaj s-a prevăzut, conform programului, cîte o sală pentru studenți, în care aceștia pot cerceta și discuta cazurile mai interesante din spital.

În felul acesta, spitalul, folosit într-o anumită măsură și pentru învățămînt, capătă parțial un caracter de clinică. La subsol, care în aripa dinspre vest

SERVICIILE ANEXE — PLAN GENERAL ȘI DESFĂȘURARE.

A. Prosectura — B. Bucătăria — C. Dezinfecția — D. Spălătoria — E. Uzina electrică — F. Depozit combustibil — G. Centrala termică — H. Sala de ședințe

devine parter, se află administrația, intrarea de serviciu, vestiarele cu dușuri și w.c.-uri pentru personalul auxiliar și de serviciu și galeria generală de circulație pentru alimente, rufe și personal. Această galerie se continuă închisă și în afară, asigurînd o circulație de serviciu comodă și izolată de circulațiile bolnavilor, între pavilionul principal, viitoarele pavilioane de pediatrie și tuberculoză și serviciile anexe generale: bucătărie, spălătorie, dezinfecție etc.

Policlinica este prevăzută cu servicii de consultații pentru boli interne, chirurgie, oto-rino-laringologie, oftalmologie, obstetrică, ginecologie, stomatologie, metabolism bazal și electrocardiografie, neurologie, tratament chinezesc (acupunctură), radiodiagnostic, fizioterapie, laborator redus și farmacie generală. Dispensarele pentru tuberculoză și cele dermato-venerice au accese complet separate și fișiere proprii. În subsolul policlinicii se află depozitul general al farmaciei și biroul de distribuție a medicamentelor personalului pavilioanelor din staționar.

În întregul ansamblu s-a urmărit o separare cît mai riguroasă a diferitelor fluxuri de circulație, lucru deosebit de important pentru buna funcționare a unui spital. Astfel, bolnavii care folosesc policlinicile (adulți și copii) au accese și circulații separate de ale bolnavilor

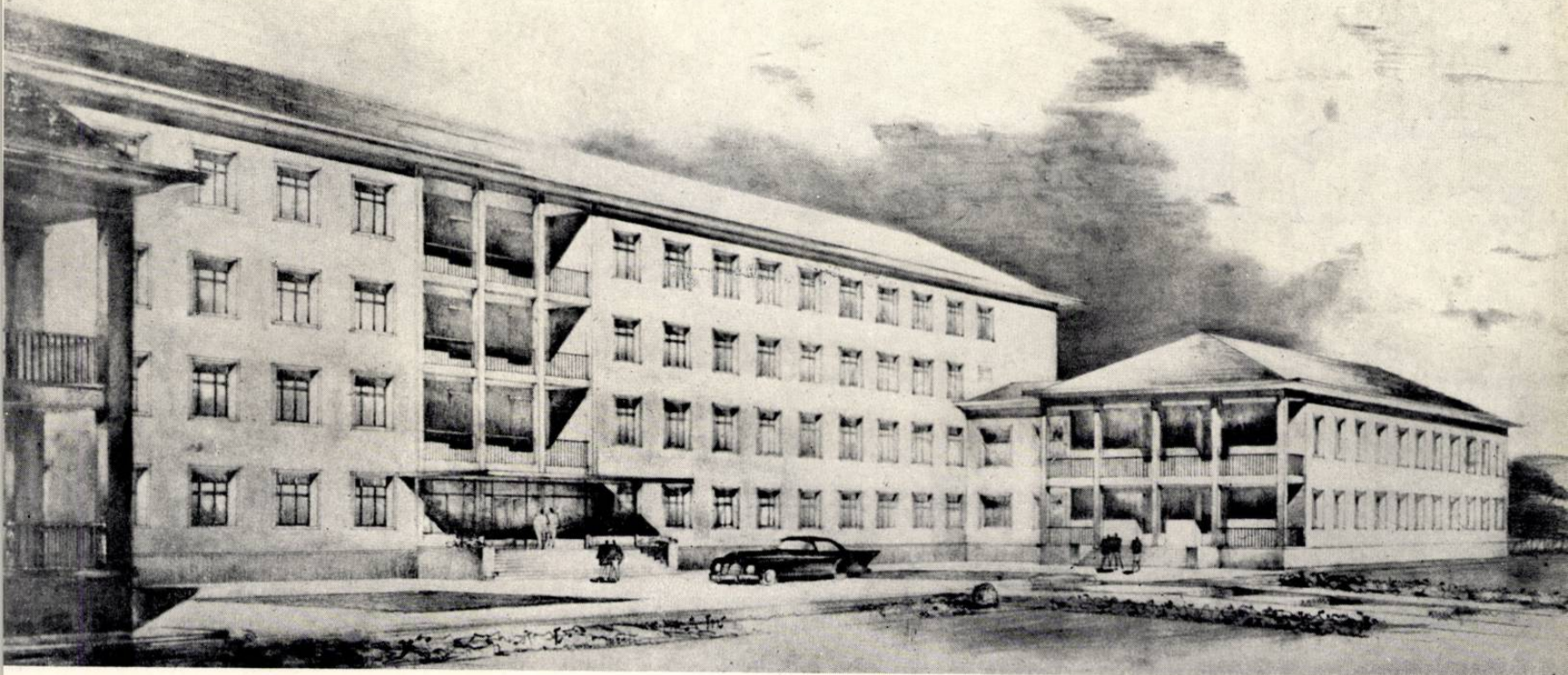
din staționare. De asemenea, alimentele și rufe sînt transportate în cărucioare închise prin galeria specială, fără să aibă intersecții cu alte circuite. Transportul cadavrelor la pavilionul prosecturii se face prin exterior.

Teritoriul este organizat în parcuri bine plantate cu pomi, arbuști și flori și este compartimentat pentru pavilionul principal, pentru pediatrie, pentru tuberculoză și pentru policlinică.

Serviciile anexe generale: bucătăria, dezinfecția, spălătoria, centrala termică și atelierul de întreținere, garajul cu postul transformatorilor electrice și prosectura formează un grup aparte, cu o curte proprie de serviciu și acces separat.

Întregul complex este prevăzut cu instalații moderne de încălzire, ventilație, dezinfecție, iluminare, semnalizare, telefon și radioficare, pentru a asigura un confort cît mai mare bolnavilor, fapt care contribuie, atît la grăbirea vindecării lor, cît și la mărirea randamentului și la ușurarea muncii personalului medical.

În septembrie 1957, o nouă delegație, compusă din tov. dr. Al. Bulla, secretar general al Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale din R.P.R., arh. C. Rado, directorul Institutului de proiectare a construcțiilor, arh. B. Cotaru, autor și șef al proiectului, și ing. M. Anastasescu, director tehnic adjunct

Pavilionul principal — Perspectiva exterioară a intrării

din I.P.C., a prezentat proiectul astfel întocmit Ministerului Sănătății din R. P. D. Coreeană, care, împreună cu Comitetul pentru Construcții, l-a avizat, făcând unele recomandări de modificări de program, referitoare îndeosebi la pavilioanele care se vor executa ulterior. Aceste modificări vor fi introduse în proiectarea pavilioanelor pentru tuberculoză, pediatrie și sala de ședințe în cursul trimestrului I al anului 1958.

În prezent, un grup de arhitecți, ingineri și tehnicieni au fost trimiși de către guvern pentru a da un ajutor tehnic trustului executant. Acest grup va depune toate eforturile pentru ca prin munca sa să contribuie în mod substanțial la executarea în cele mai bune condiții și în termenul hotărât a acestei lucrări, care va rămâne ca semn al prieteniei dintre popoarele noastre.

Suprafețe

Suprafața totală construită a spitalului (fără ultimele pavilioane, care vor fi construite ulterior) 6 757 m²

Suprafața totală desfășurată 16 832 m²

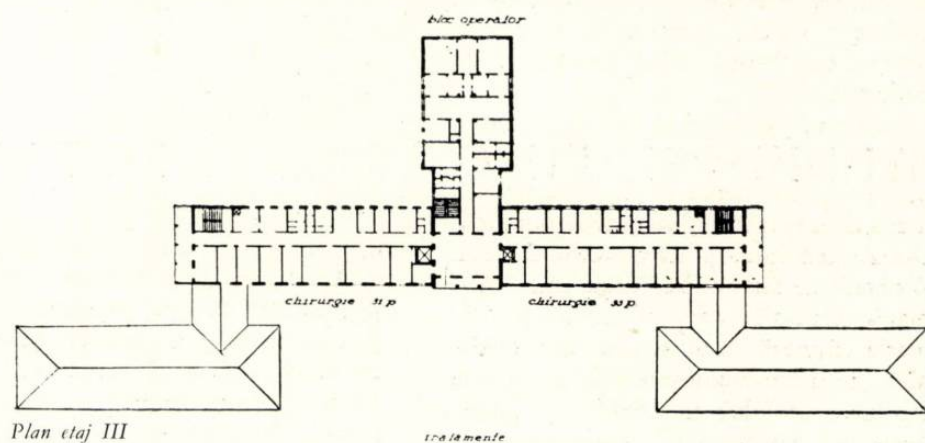
Suprafața medie de pat în saloane 7,60 m²

Suprafața construită ce revine fiecărui pat 52 m²

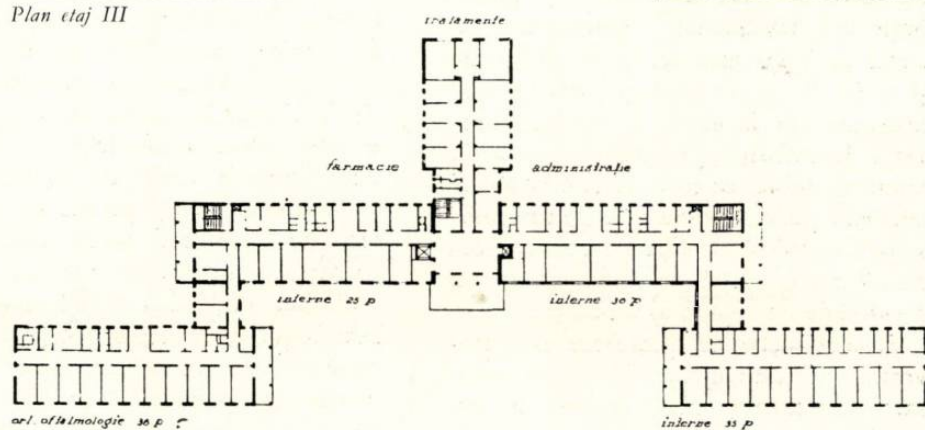
Suprafața teraselor acoperite aferente fiecărui pat 1,33 m²

Suprafața terenului este de 7,5 ha, revenind unui pat 150 m²

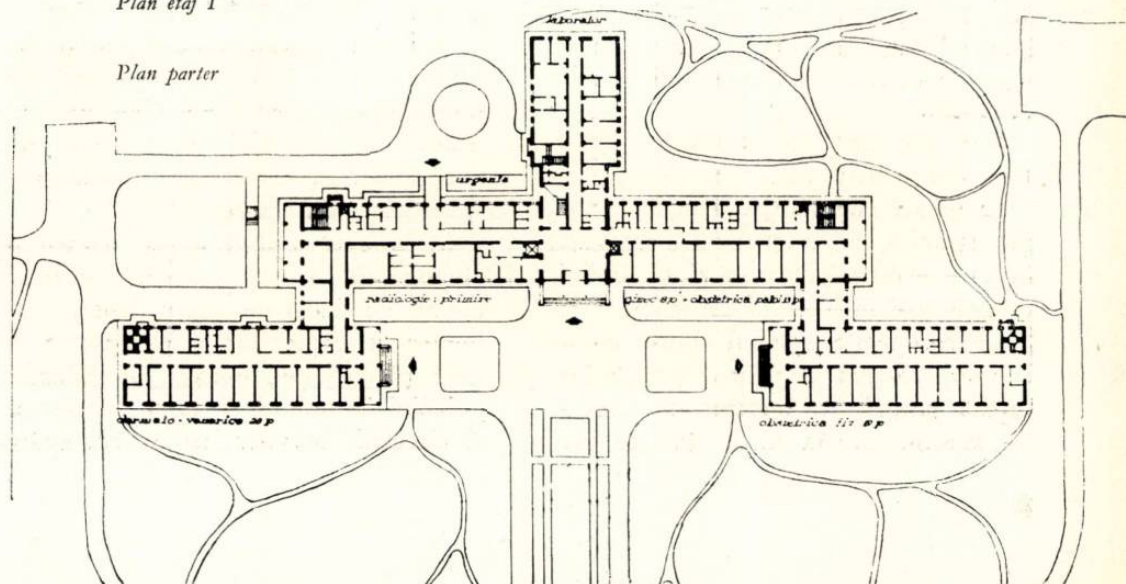
Arh. BOGDAN COTARU

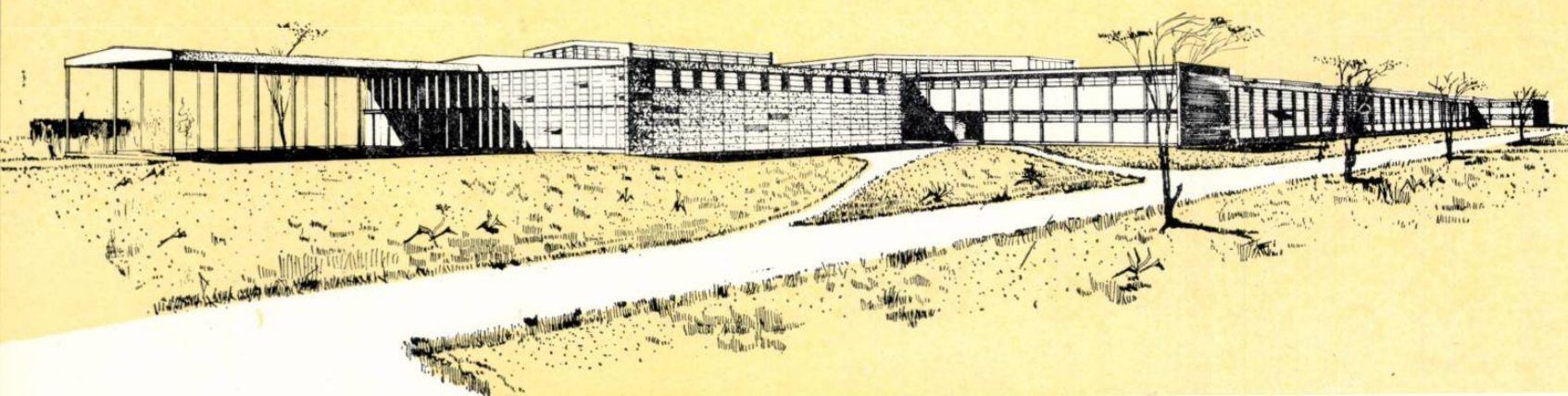
Plan etaj III

Plan etaj I

Plan parter

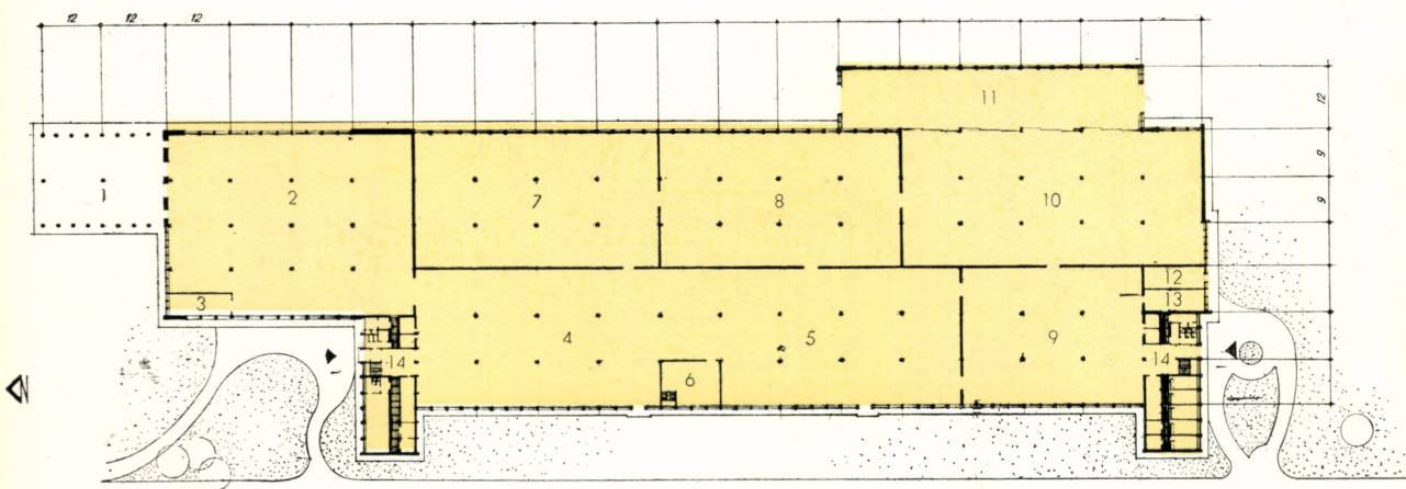
arhitectura industrială

STUDIU PENTRU O FABRICĂ DE PLACAJE LA TG.-JIU

Şef de atelier, arh. Nicolae Georgescu
 Şef. de colectiv, arh. Ştefan Creţoiu
 Proiectanţi: arh. Constantin Basulla şi
 ing. Emil Baiculescu.
 Institutul de proiectare a construcţiilor
 (I. P. C.).
 Proiectul tehnologic întocmit de IPROIL.
 Ing. tehnolog, Ion Fernea

Faţada principală (spre
vest)

Plan

1. Anexă şopron
2. Derulare
3. Ascuţitorie
4. Prese
5. Uscătorie
6. Cleitorie
7. Reparaţii furnire
8. Magazie de furnire
9. Finisaj
10. Magazie de produse
11. Încărcare şi expediţie cale ferată
12. Cicloane
13. Atelier
14. Grup social (parter şi etaj)

În cadrul planului de dezvoltare a industriei prelucrătoare a lemnului din R.P.R., Institutul de proiectare a industriei lemnului, în calitate de proiectant general, a avut ca sarcină elaborarea planului general de amplasare pentru «Complexul industrial din Tîrgu-Jiu» și *proiectul tehnologic* al Fabricii de placaje din acest complex, iar Institutul de proiectare a construcțiilor (I.P.C.), ca proiectant de specialitate, a întocmit proiectul de construcție al acestui pavilion.

Scopul fabricii este transformarea buștenilor în furnir și apoi în placaj.

Construcția se desfășoară pe o suprafață de peste 12000 m².

Procesul tehnologic este, în linii generale, următorul: dintr-un pavilion alăturat, *cojitoria*, buștenii sunt transportați mecanic la prima secție a fabricii, *șopronul anexă*, unde aparate de ridicat îi trimit la cele trei deruloare în secția cu același nume, care îi transformă în furnir; furnirul se usucă în *uscătoria specială*, după care suprafețele puțin degradate de la cuțitele deruloarelor se recondiționează la *secția de reparat furnire*, pentru ca, împreună cu cele de bună calitate, să intre în *secția de presaj*. În secția următoare, *finisajul*, se dă forma și dimensiunile comerciale placajului, care se depozitează la *magazia de produse finite*, pentru expedierea pe calea ferată care trece prin această hală.

În jurul secției de finisaj se găsesc și: *magazia tampon pentru furnir*, *secția de cicloane* pentru evacuarea rezidului de lemn și un mic *atelier de sculărie*.

Grupul social al fabricii, proiectat pentru un număr total de 580 de muncitori, a fost împărțit în două, întrucât construcția are o lungime de aproape 230 m.

Dimensionarea acestor grupuri s-a făcut pentru 3/5 din personal înspre prima parte a secțiilor și 2/5 în rest, conform cu schema de funcțiuni.

Fiecare grup social, pe parter și etaj, cuprinde vestiare și baterii sanitare pentru femei și bărbați, birouri pentru maiștri și funcționari etc.

Construcția halei, formată din 19 travei de 12,00 m și 6 deschideri de 9,00 m, este realizată din cadre longitudinale monolite, grinzi, chesoane și luminatoare prefabricate.

Lumina naturală este asigurată în bune condiții prin luminatoare alternate din două în două travee și prin golurile din fațadă, care au rolul de a lumina optim deschiderile marginale fără luminator.

Toate secțiile sînt despărțite cu ziduri de cărămidă. Zidăria exterioară este înlocuită cu panouri prefabricate, *fereastră-parapet*, de 5,85/2,88 m cu șprosure orizontale și verticale pe toată înălțimea fațadelor frontale, de asemenea, cu panouri mici de 1,50/3,33 m, suprapuse, betonate în interior pe grinzi de legătură, la fațadele laterale.

Piese mari sînt montate între stâlpi de structură, avînd prevăzute pe toată înălțimea parapetului de 1,20 m, barieră de vapori, stratul de 10 cm de plută expandată pură tip «Superex» (normativ C.S.A.C. 10.03 — 56), rabițul și tencuiala de interior. Toate acestea sînt aplicate după turnarea și întărirea betonului, înaintea operației de smulgere a piesei prefabricate din matriță. Costul total pe m² revine mai mic decît la zidăria gata finisată.

Stratul de plută menționat mai sus este echivalent cu o grosime de zid de 37,5 cm și se fabrică la București.

Se menționează că la turnarea panourilor se prevede montarea în diafragmele panourilor de beton și a ancorelor metalice pentru suspendarea registrelor de încălzire.

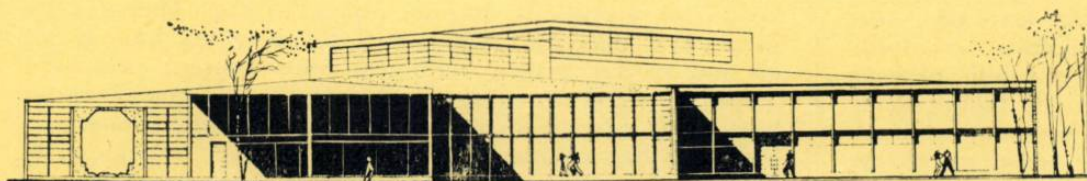
Folosirea acestui sistem de panouri prefabricate de fațadă scurtează timpul de execuție, permite o închidere rapidă a unui foarte lung perimetru de construcție, obținîndu-se cu o singură operație de montaj o construcție gata finisată la exterior și pe tot conturul interior.

La secția de deruloare sînt prevăzute ferestre prefabricate cu geam dublu și ziduri de 50 cm, din cauza degajărilor de aburi; aici ventilația este asigurată, în afară de cea naturală — cu ochiuri mobile la ferestre — și cu ventilație mecanică.

Sînt prevăzute scurgeri exterioare legate de canalizarea viitoare, izolații termice cu beton spumos în panouri de 8 cm, izolații hidrofuge cu pînză și carton asfaltat, finisaje interioare obișnuite și scliviseli de ciment la secția deruloare.

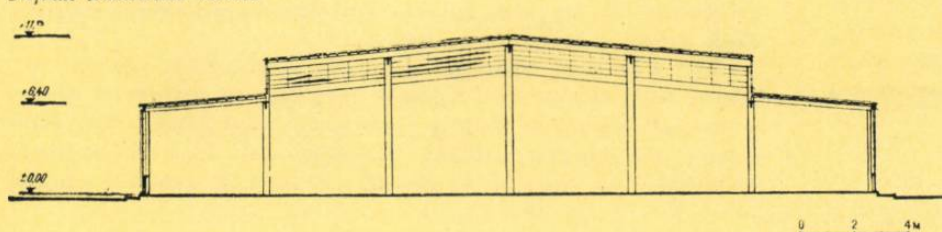
Din punct de vedere plastic, construcția are un aspect modern, iar funcțiunile exterioare exprimate în fațade dau o varietate în desfășurarea întregului front.

Arh. CONSTANTIN BASULLA

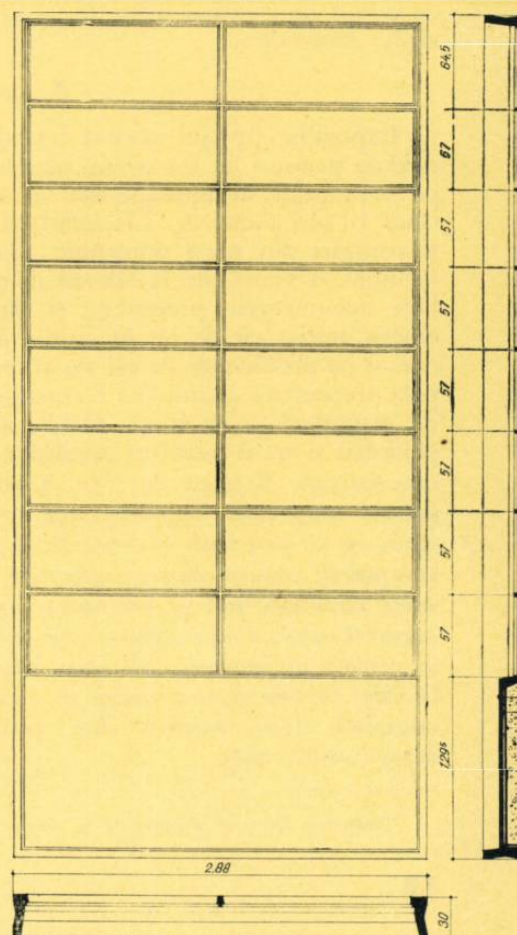
Fațada laterală (spre nord)

Secțiune transversală curentă

Detaliu de panou prefabricat

1. Panou prefabricat
2. Bariera de vapori
3. Bitum 2 cm
4. Plută expandată
5. Rabiț
6. Tencuială

Arh. G. Petrașcu

DISCUȚIE ÎNTR-O EXPOZIȚIE

«Ne pregătiți o lume plicticoasă». Cu aceste cuvinte m-a întâmpinat pe treptele Institutului de arhitectură un cunoscut care ieșea din Expoziția internațională de construcții tip,* unde eu intram.

«Probabil, i-am răspuns, dumneata ai o părere despre expoziția de aci... și poate chiar despre arhitectura contemporană. Doresc s-o aflu în amănunt. Eu umblu după așa ceva și sînt fericit cînd fac o nouă descoperire. Părerile fundamentate despre arhitectură sînt rarități».

Fiind un om amabil, nu se lăsă rugat.

«Regret că nu pot să-ți spun lucruri plăcute. De vină sînteți voi, arhitecții, care nu vă ridicați la înălțimea norocului vostru. Vi se oferă să reconstruiți lumea și o faceți fără imaginație, fără înțelegere, fără pasiune. Sau, mai exact, lăsați pe alții să o facă în numele vostru. E pentru mine o concluzie după vizita acestei expoziții. Ea mi-a răspuns la o întrebare pe care mi-am pus-o adesea văzînd casele ridicate azi în diverse puncte ale Capitalei. Majoritatea nu-mi plac; găsesc că au aspect ursuz, proporții greoaie, detalii urite... Nu e o întâmplare, mi-am zis, pentru că prea seamănă toate. Care să fie cauza? Acum înțeleg: tipizarea!».

«Ești un judecător teribil, am observat cu timiditate. Poate că vei da însă un verdict mai indulgent după ce vei afla unele lucruri. Eu am mai văzut expoziția de aci și pentru că mi-a părut interesantă, doresc s-o revăd. Vrei să mă însoțești, parcurgînd-o încă o dată împreună?»

Deși l-am simțit contrariat că era combătut, acceptă propunerea imediat. «Cu o condiție, zise. Să nu faci pe profesorul cu mine; nu pot s-o sufăr. Și să fii cîstit și curajos în judecățile dumitale».

★

Expoziția, prilejul acestei întîlniri, consta într-o desfășurare de panouri cu fotografii, planuri, grafice, texte etc., care, pe o lungime de aproape 400 de metri, alcătuiau standurile celor 10 țări socialiste. Ele înfățișau căutări și soluții, proiecte și realizări din toate domeniile construcției de clădiri, de la locuință la uzină, de la silozul de cereale la căminul cultural. Din documentele prezentate și lămuririle scrise pe planșe, cineva, inițiat cît de cît în citirea desenului arhitectural și la curent cu problemele de azi ale arhitecturii, înțelegea că principala preocupare a studiilor o constituia economia de materiale, de manoperă și de timp, pentru a se putea accelera ritmul edificării și spori numărul unităților realizabile într-o perioadă determinată. Reieșea de aici că mijloacele pentru atingerea acestui scop erau: raționalizarea spațiului construit, ca reducîndu-se cît mai mult cheltuielile să se obțină totuși un confort acceptabil, industrializarea execuției pe scară întinsă, folosirea unor materiale noi și adaptarea rapidă a aceluiași proiect la cazuri diverse. Toate acestea, însă, nu puteau fi la fel de evidente și pentru un profan, mai ales atunci cînd invențiile grafice, la care de obicei se recurge în asemenea expoziții, mai mult complică decît explică. Am verificat-o prin comportarea însoțitorului meu.

În cele ce urmează redau esențialul din discuția avută cu el în ceasul cît a durat vizitarea standurilor.

Puțin după intrarea în expoziție, atrăgîndu-mi atenția asupra unor fațade, însoțitorul meu reluă atacul inițial.

«Dumneata vorbești de indulgență?! Dar indulgența este nefastă cînd se comit asasinat. Uite, se ucide gustul, fantezia. În felul acesta, știi unde ajungem? La un asasinat și mai grav: la moartea turismului, adică la moartea curiozității, la împietrirea ideilor. Nu zîmbi, pentru că așa va fi, și va fi oribil. Gîndește-te! În 50 de ani, turismul își va pierde mai toate rațiunile sale majore de existență. În acest răstimp, cartea ilustrată și mai ales televiziunea vor face asemenea progrese, încît ne vor aduce lumea acasă ca apa la robinet: legăturile comerciale intensificate vor răspîndi pretutindeni aceeași marfă, schimbul de experiență va desființa secretul profesional... chiar și în arta culinară. În această situație, dacă și decorul arhitectural va fi unul și același, dacă după o mică de kilometri voi coborî în aceeași gară în care m-am urcat, mă voi culca în același hotel, voi intra în același teatru, voi hoinări pe același bulevard etc..., consecință firească a tipizării arhitecturii, de ce să mai călătoresc, de ce — iată aspectul cel mai lamentabil al dilemei mele — să mai fiu curios? Arhitectura tipizată va tipiza gustul, oamenii, societatea. Redusă la exprimarea unor scheme raționale universale valabile, ea va fi impersonală și rece ca plexiglasul și vinilul, din care azi faci machete și miine propuneți să faceți case. Încetînd să mai fie expresia unor temperamente individuale, unei emoții artistice singulare, ea devine o anonimă formulă tehnică, elaborată în colaborare cu diverse consilii de avizare. Prin tipizare s-a terminat cu adaptarea la mediul geografic și uman, cu poezia neprevăzutului, cu exotismul. Șablonul triumfă! În această situație — mulțumesc — eu rămîn acasă chiar dacă mi se oferă călătorii gratuite».

Replica fiind imediat necesară ca să stigmatizeze aspectele eretice ale acestui discurs, am zis: «Prieten, libertatea de judecată și mai ales prejudecățile dumitale mă interesează; ele îmi servesc pentru verificarea unor impresii personale. Totuși, te rog să nu te pripești. Sîntem abia la începutul turului nostru și ai și trecut la concluzii. Pamfletul la adresa arhitecturii tipizate a fost amuzant, dar în mare măsură ușuratic și de aceea nedrept. Prima greșală pe care o faci este că privești arhitectura ca pe un decor, așa cum te-ai și exprimat: o privești dintr-un punct de vedere strict turistic; or, ea este, sînt sigur că o știi ca și mine, ceva mai mult. Expoziția de față o dovedește din plin. Arhitectura are un conținut, face parte, în primul rînd, dintre bunurile materiale ale unei civilizații, fiindu-i, sub acest aspect, indispensabilă. Cred că nu exagerez foarte mult susținînd că este la fel de necesară ca pîinea. Scuză-mă dacă îți amintesc un adevăr prea banal.»

El: «Există pîine neagră și albă, există și cozonac. În ce mă privește, sînt foarte sensibil la calitate. Îți mărturisesc că arhitectura nu mă poate interesa sub aspectul utilității ei vulgare. Pînă acum o consideram artă».

Eu: «În final, afirmația dumitale este corectă. Arhitectura este și artă, atunci cînd formele prin care se manifestă vădesc o anumită concepție despre lume și un ideal estetic. Sub acest aspect, ea aparține culturii. Greșești însă cînd disprețuiești «utilitatea ei vulgară». Faptul că slujește nevoile omului

* Deschisă între 23 septembrie și 10 octombrie 1957.

conferă arhitecturii un titlu de noblețe și, cutez s-o afirm, constituie pentru ea un avantaj în comparație cu celelalte arte; o casă concepută fără talent și inspirație, totuși servește, pe cind o operă plastică sau literară proastă, ba!».

El: «Argumentul poate fi cel mult o scuză pentru arhitectura proastă. Rețin însă recunoașterea că și în cazul arhitecturii este nevoie de talent și inspirație. Mă întreb dacă, acordînd atenție «utilității vulgare», talentul nu se simte jenat și dacă mai poate fi vorba de inspirație».

Eu: «De ce nu? În cazul arhitecturii, utilitatea vulgară, cum zeflemitor ai numit-o, este complexă; ea desemnează nevoi omenești materiale și spirituale; este însăși viața individului, a familiei și a societății, care a fost și va rămîne cea mai autentică sursă de inspirație artistică. Varietatea temelor atacate azi de arhitect, pe care le ilustrează atît de abundent chiar această expoziție, sînt, sau ar putea fi, o vastă tematică, ogor fertil pentru ideile creatoare».

El: «Dar tocmai aceste teme dovedesc că vă împotmoliți în vulgaritate. Nu văd aci echivalentul nici unei catedrale și nici unui palat. Pretutindeni o marfă de duzină. Planșele sînt acoperite de socoteli și de indici. Schemele și dispozitivele tehnice primează. Chiar dumneata ai recunoscut că nu vă mai puteți lipsi de ingineri și economiști».

Eu: «Drumul pe care merge arhitectura este o necesitate istorică. Și un act de splendidă dreptate socială, capabil de nebănuite inspirații. Din slujba bisericii și a bogăției, arhitectura a trecut de partea omului de rînd și a muncii pașnice. Democratizarea nu trebuie să însemne însă vulgarizare. Ceea ce apare azi ca vulgar în arhitectură trebuie condamnat. Sînt convins că arhitecții vor ști să realizeze și în viitor monumentalul, linia nobilă, frumusețea, căreia simplitatea nu i-a dăunat niciodată. Un ilustru arhitect francez contemporan*, un novator îndrăzneț în profesiunea noastră, susținea că uzinele vor fi palatele viitorului. E poate prea devreme ca să facem asemenea precizări, pentru că arhitectura, privită ca fenomen cultural, se situează printre instituțiile omenești ilustrînd maturitatea unei civilizații; afirmația cuprinde însă, în esență, un optimism creator. În privința multilor noștri colaboratori, să știți că ei nu reprezintă o excepție a prezentului. Cu două milenii în urmă, Vitruviu, un arhitect roman, scriind despre arhitectură și arhitecți, susținea că cei din urmă sînt îndrumătorii și coordonatorii numeroaselor meșteșuguri, conlucrînd la înfăptuirea operelor celei dintîi. E cauza, adăuga Vitruviu, pentru care arhitectul trebuie să știe foarte multe, să fie în același timp, și om de știință, și artist».

El: «Probabil că arhitectura a fost și în trecut ceva destul de complicat. Nu cumva astăzi o complicați înșă mai mult decît trebuie? Am auzit de un fel de mașinării de proiectare, cu numeroase roți și rotițe, care uneori scriștie...»

Eu: «Dacă înțeleg bine, te referi la instituțiile de proiectare. Nu-ți pot răspunde, pentru că de doi ani nu mai fac parte din nici unul. Confirm însă părerea dumitale că arhitectura ar fi un fenomen complex. Complexitatea decurge din legătura nemijlocită cu nevoile materiale ale individului și societății omenești; din legătura cu tehnica, fără de care operele de arhitectură nu ajung să existe; din legătura cu conjunctura economică, adică treapta la care pot fi satisfăcute, într-un anumit moment istoric, nevoile societății din domeniul arhitecturii; în sfîrșit, din legătura cu concepția socială despre bine și frumos, cu idealul uman, corespunzînd suprastructurii ideologice, determinată de orînduirea societății dintr-o anumită etapă a dezvoltării ei. Cînd vorbim de această determinare, care cred că te interesează în special, trebuie să ne amintim însă și de ceea ce a devenit valoare trainică prin efortul intelectual al generațiilor succesive educate de tradiție. E lesne de înțeles că atîtea legături, și încă atît de diverse, complică sarcina arhitectului și contribuie ca arhitectura să producă mai greu bunuri materiale perfecte în comparație cu alte meșteșuguri, și mai rar opere de artă admirabile, în comparație cu celelalte arte. Proiectarea unei bune locuințe va rămîne totdeauna o chestiune mai controversată decît cea a unui automobil; pentru un poem ajunge o hîrtie și un creion, pentru o statuie o bucată de marmură și o dalță, în timp ce, chiar cel mai modest monument nu se poate naște dacă nu apare o comandă, adică un client, care poate

fi mai mult sau mai puțin înțelegător, dacă nu se găsesc materiale, și un executant care și el, la rîndul său, poate fi mai mult sau mai puțin îndemînic; arhitectura nu permite solilocviul creatorului cu opera sa. În schimb, și poate ca o justă compensație pentru handicap, atunci cînd beneficiind de un concurs de împrejurări fericite, arhitectura a izbutit capodopere, ea s-a afirmat ca primul dintre meșteșuguri și prima dintre arte. Iată de ce am protestat eu împotriva prea avîntatelor dumitale critici. În împrejurările actuale, tipizarea pare un procedeu care ar permite ca arhitectura să se producă în cantitate suficientă. Problemă încă deschisă rămîne cum să se aplice procedeul fără pagubă, hotărîtor fiind modul în care să se elaboreze tipul».

Discutînd astfel, înaintam în expoziție. Însoțitorul meu devenise mai tăcut, căuta să înțeleagă și făcea aprecierile pe un ton mai dubitativ. Ba, de la un timp, avui plăcerea să constat că nu era nici atît de îndărătnic în convingerile lui, pe cît îmi păruse la început, nici refractar inovației. Aprobă soluții tehnice cu avantaje evidente, dispozitive ingenioase pentru acoperirea spațiului și procedee pentru montajul rapid al elementelor mari prefabricate, își manifestă satisfacția cînd formele arhitecturii corespundeau sistemului constructiv; dacă îl supărau proporțiile greoaie și fațadele fără invenție, în schimb găsi cuvinte de laudă pentru arhitecturile cu linie sprintenă. Din această cauză, standul Ungariei și chiar al Poloniei i-au reținut de mai multe ori atenția. În căutarea unor imagini de arhitectură «umană», citeva realizări românești l-au satisfăcut pe deplin. Nu școlile, și nici creșele, al căror aspect îl găsea nepotrivit cu zburdălnicia copilărească și optimismul tineresc, ci două, trei șiruri de case mai deschise soarelui și cu volume tăiate elegant*.

«Chiar și planurile lor îmi par mai interesante, zise el, și cred că e bine că s-a încercat și altceva decît tipul întins pe toată Valea Jiului. Una dintre nedumeririle mele provine din faptul că pe acela îl văd în această expoziție adoptat ca soluție universală chiar și de chinezi».

★

Cînd am revenit în punctul de unde începuse vizita i-am cerut părerea finală.

«O revizuire parțială de poziție, îmi răspunse, și o mărturisire; prima oară înțelesesem puțin din expoziție și de aceea judecățile mele au fost pripite, poate chiar nedrepte. Totuși, am convingerea că măcar uneori am vorbit așa cum gîndeai și dumneata».

«Prezumțioasă convingere, i-am replicat. Eu, mai puțin increzător în facultatea de a citi gîndul oamenilor, îmi voi lua libertatea ca în numele amîndurora să pun concluziile la această discuție, vorbind la rîndul meu așa cum ar fi trebuit să gîndești sau cel puțin cum sper că vei gîndi de acum înainte. E de dorit, vei spune, ca arhitectura să placă, să fie frumoasă și pe dinafară și pe dinăuntru, ca să contribuie la înfrumusețarea vieții. Arhitectura constituie o parte din ambianța vieții noastre, devenind un cadru care ne cuprinde din ce în ce mai mult, pe măsură ce ne civilizăm. Acest cadru acționează asupra noastră permanent, atît prin confortul oferit, cît și prin aspectul său; în consecință, simplul avantaj tehnico-economic nu ar trebui să încline balanța judecății în favoarea unei anumite soluții. Arhitectura are, necontestat, două aspecte: unul tehnico-utilitar și altul artistic. Dar aceste aspecte vor fi privite într-o îmbinare indisolubilă. Arhitectura nu poate fi considerată nu știu cîte procente ca producătoare de bunuri materiale — punînd-o la rînd, să zicem, cu fabricarea vagoanelor de cale ferată — și ce mai rămîne pînă la sută să fie socotit artă, ceva alături, să zicem, de scenografie. Ar fi greșit să se creadă că a concepe un spațiu închis necesar vieții omului — sau elementele structurale cu care el se realizează — este, în primul rînd, o chestiune de încadrare în norme și în legile rezistenței materialelor; că abia după ce această operație a fost făcută, «artistul» primește materialul brut ca să-l înfrumusețeze prin proporționare (dacă se mai poate) sau prin aplicarea unui decor. În felul acesta se separă în mod arbitrar ceea ce în arhitectură este inseparabil, și disecția operată nu duce decît

* Auguste Perret (1874—1954)

* O stradă din Hunedoara, cu locuințe pentru cite o familie, și alte citeva din noul cartier Balta Albă din București.

la uciderea arhitecturii și la perplexitatea celor care, constatînd faptul, nu reușesc să-i deslușească pricina ».

«Nu semnez, nu e stilul meu, observă el. Ți-am spus că nu pot să sufăr profesorii. Te rog să mă scuzi dacă m-am anagajat într-o discuție pentru care nici nu știu destul, nici nu am disciplina necesară ca să o conduc la o concluzie impecabilă. E regretabil că în dezbaterile problemelor arhitecturii, voi, arhitecții, sinteți atît de puțin activi, iar criticii noștri de artă, total absenți. Cred că un curent de opinie luminată v-ar susține într-o vreme de căutare, cînd înseși formele vieții, care comandă arhitectura, sînt în prefacere ».

Încheind, își manifestă dorința să noteze ceva în cartea de impresii a expoziției.

«Foarte bine, răspunsei, notează», și i-am oferit stiloul meu, pentru că penița tocului pus la dispoziția publicului era boantă.

Așezîndu-se la masă, a scos din buzunar o hîrtie împăturită și a desfăcut-o pe foaia albă a registrului.

«De obicei, îmi explică, scriu direct, dar acum simt nevoia să fac întîi un punctaj ».

Și iată ce a punctat (citeam peste umăr și reproduc din memorie):

1. De ce nu există un catalog de prezentare? Dacă nu aveam un mentor, mă rătăceam.

2. Pînă acum fusesem de părerea lui O. W. care susținea că industria e originea tuturor urîțeniilor. Am început să mă îndoiesc.

3. Dacă e nevoie de arhitectură tipizată, cum a încercat să-mi demonstreze mentorul meu, tipul ar trebui să fie o capodoperă. Aduceți-vă aminte de greci: într-un fel, și ei tipizau.

4. Particularitatea producerii operei de artă — și arhitectura ar trebui să rămînă operă de artă, indiferent de temă și resurse — constă în faptul că ea reprezintă totdeauna o soluție unică în felul ei, a unei probleme care nu se repetă niciodată a doua oară (vezi P.V.). Generalitatea schemelor intră în contradicție cu acest adevăr incontestabil. Nu întrevăd, pe loc, cum se poate rezolva dilema, dar cei care răspund de orientarea arhitecturii au datoria să reflecteze.

5.

La punctul 5 se opri și începu să recitească. Pe la jumătate, închise stiloul și mi-l înapoe. Apoi, împături hîrtia și o băgă în buzunar.

«Nu merge, îmi zise, trebuie să mă mai gîndesc. O aranjez acasă și vin mîine să o transcriu. La revedere ».

În ziua cînd se închidea expoziția am cercetat cartea și am constatat că nu se ținuse de cuvînt.

EXPOZIȚIA INTERNAȚIONALĂ DE PROIECTARE TIP (I)

Arh. Mihai Ricci, arh. Leon Garcia

CLĂDIRI DE LOCUIT ȘI SOCIAL-CULTURALE

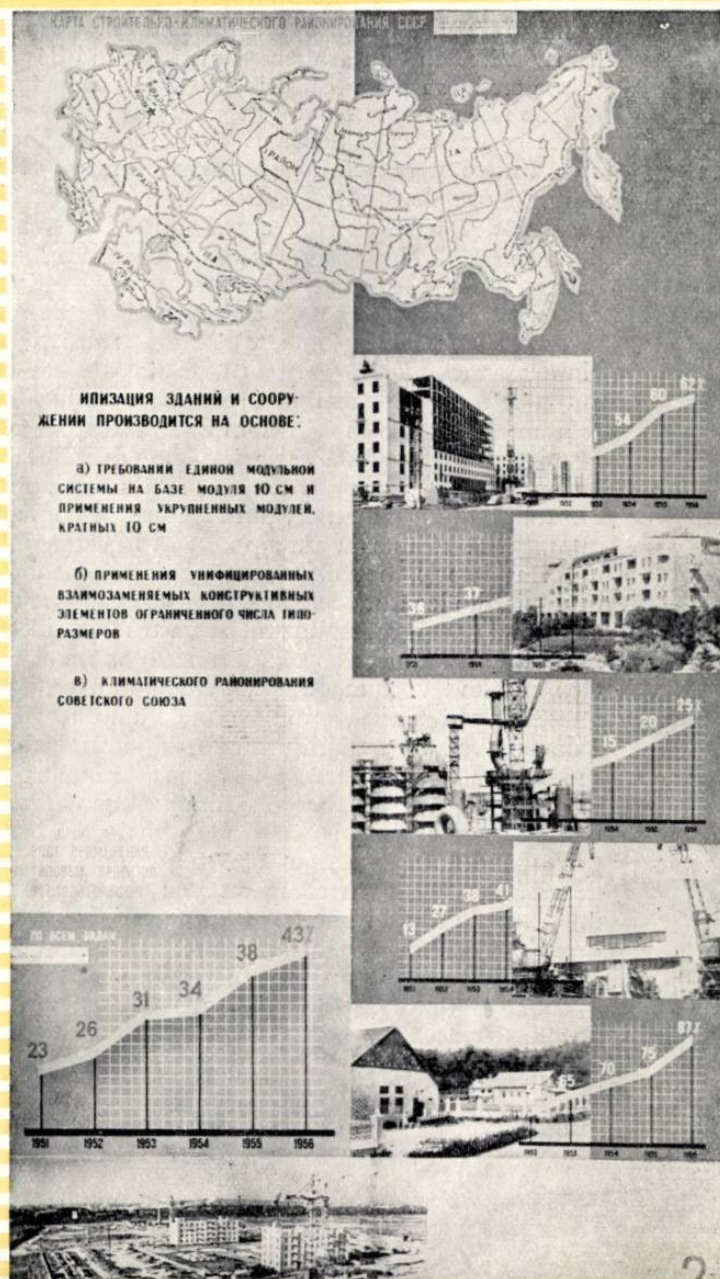
Expoziția de proiectare tip organizată cu ocazia Conferinței internaționale de la Berlin din 1957 a permis să se facă un prim schimb de documentație între țările socialiste participante, ca și o comparație a stadiului proiectării tip în sectorul clădirilor social-culturale și de locuit. Materialul expus în acest domeniu este foarte interesant și bogat ilustrat, mai cu seamă în compartimentul clădirilor de locuit, cărora unanimitatea țărilor îi dau preponderență.

Tematica expoziției a fost ilustrarea stadiului proiectării tip în țările respective, referitor la:

- metoda și tehnica proiectării tip;
- organizarea și planificarea;
- realizări;
- aplicarea proiectului tip.

Ținînd seama de volumul foarte mare de documentație prezentată la expoziție, ca și de cadrul restrîns al articolului de față, vom prezenta, în afară de generalități, aspecte specifice caracteristice fiecărei țări participante și care s-au degajat foarte pregnant din vizitarea expoziției.

Fig. 1 — Raionarea teritoriului U.R.S.S. după climă

Unificarea dimensională a rețelei planului și înălțimilor

Înălțimea etajului (cm)	300	360	420				
Travee ($n \times 10$ cm)	240	280	320	360		600	
Deschideri mici (cm)		280	320	360	480	600	640
Deschideri mari (cm)	900	1200	1500	1800	2100		2400

Uniunea Sovietică a prezentat un bogat material ilustrând stadiul avansat al proiectării tip în toate domeniile și în special în domeniul clădirilor social-culturale și de locuit, în care obiectivul a fost atins prin generalizarea aplicării proiectelor tip cu începere din anul 1957.

Spre deosebire de U.R.S.S., celelalte țări participante au expus mai detaliat specificul în care excelează. R. D. Germană a ilustrat sugestiv metoda, organizarea și planificarea proiectării tip, R.P. Ungară, realizările în domeniul clădirilor de locuit de toate categoriile, R. Cehoslovacă și R. P. Polonă, realizările în domeniul proiectării tip cu blocuri și panouri mari etc.

Preocuparea de *conomie*, principalul obiectiv al tipizării, este manifestată în toate țările participante, deși condițiile locale influențează diferit asupra proiectării tip.

Proiectarea clădirilor de locuit și social-culturale în U.R.S.S. se bazează pe următoarele principii mari:

- raionarea teritoriului după climă (fig. 1);
- unificarea proiectelor tip în serii complexe;
- unificarea dimensională a tipurilor de prefabricate și fabricate de construcție;
- sistem modular unic.

Din diagramele prezentate reiese că între 1952 și 1956, creșterea aplicării proiectelor tip în domeniul clădirilor de locuit și social-culturale a fost următoarea: în 1952 — 58%, în 1953 — 65%, în 1954 — 70%, în 1955 — 75% și în 1957 — 87%.

Unificarea rețelei de proiectare în plan și a înălțimii etajelor bazate pe modulul specific pentru clădirile civile permite să se folosească o nomenclatură unitară a elementelor de construcție executate pe cale industrială și prevăzute în cataloagele pentru clădiri de locuit și social-culturale.

U.R.S.S. a elaborat de asemenea nomenclatorul proiectelor tip, care prevede sistematizarea lor pe categorii și limitarea tipurilor la construcții de masă (școli elementare și medii, spitale, sanatorii, cluburi, cinematografe, magazine,

restaurante, băi, spălătorii). Aceste construcții sînt proiectate pentru două regiuni geografice, spre deosebire de locuințe, care se diferențiază pe trei regiuni.

Nomenclatorul sovietic prevede tipuri speciale pentru regiuni seismice, cu excepția clădirilor cu un singur nivel, pentru care prevede numai variante constructive cu măsuri antisismice.

Unificarea dimensională în proiectare permite construirea aceleiași clădiri în diferite sisteme constructive ale structurilor: ziduri și planșee (fig. 2).

În proiectarea clădirilor de locuit cu mai multe apartamente, secțiunea tip reprezintă baza planului. Proiectele recente prevăd serii de secțiuni cu apartamente mici. Pentru elaborarea acestor secțiuni se folosește materialul concursului din 1956.

Fig. 2 — Unificarea parametrilor de proiectare (U.R.S.S.)

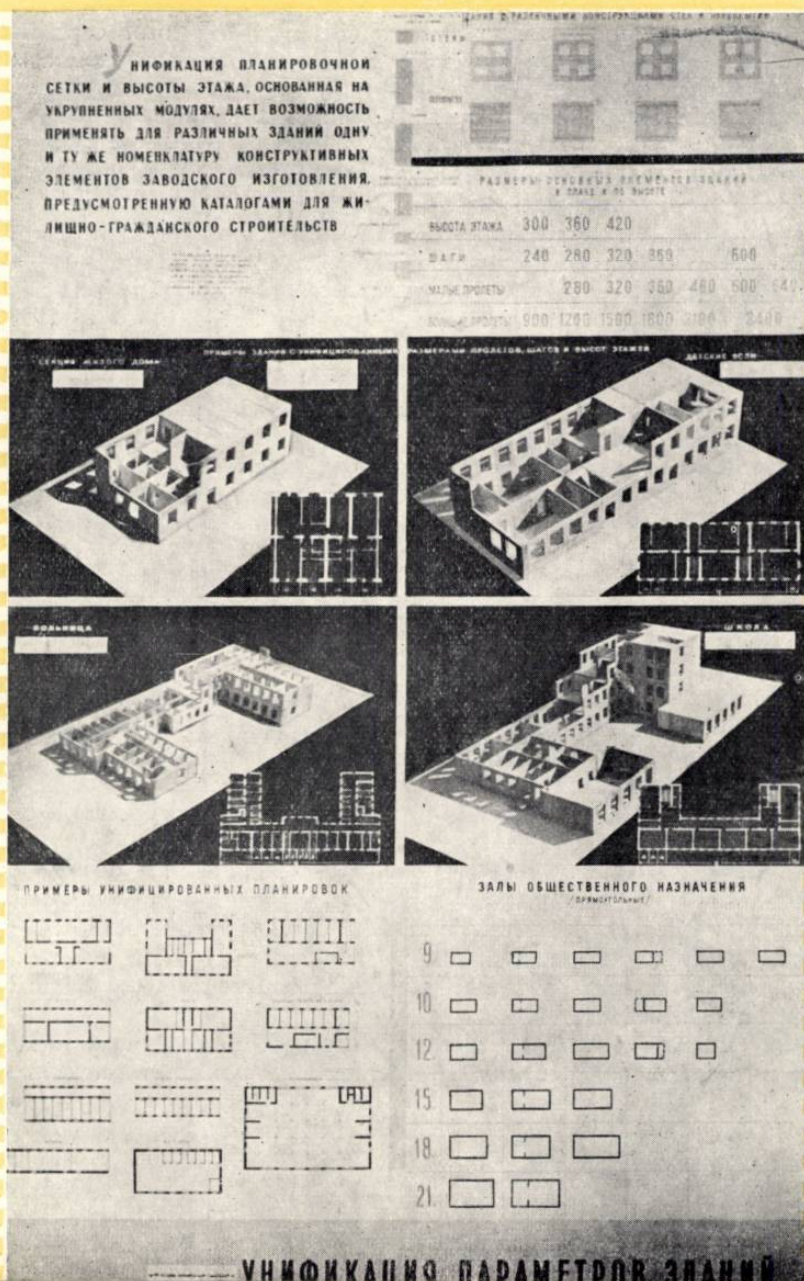
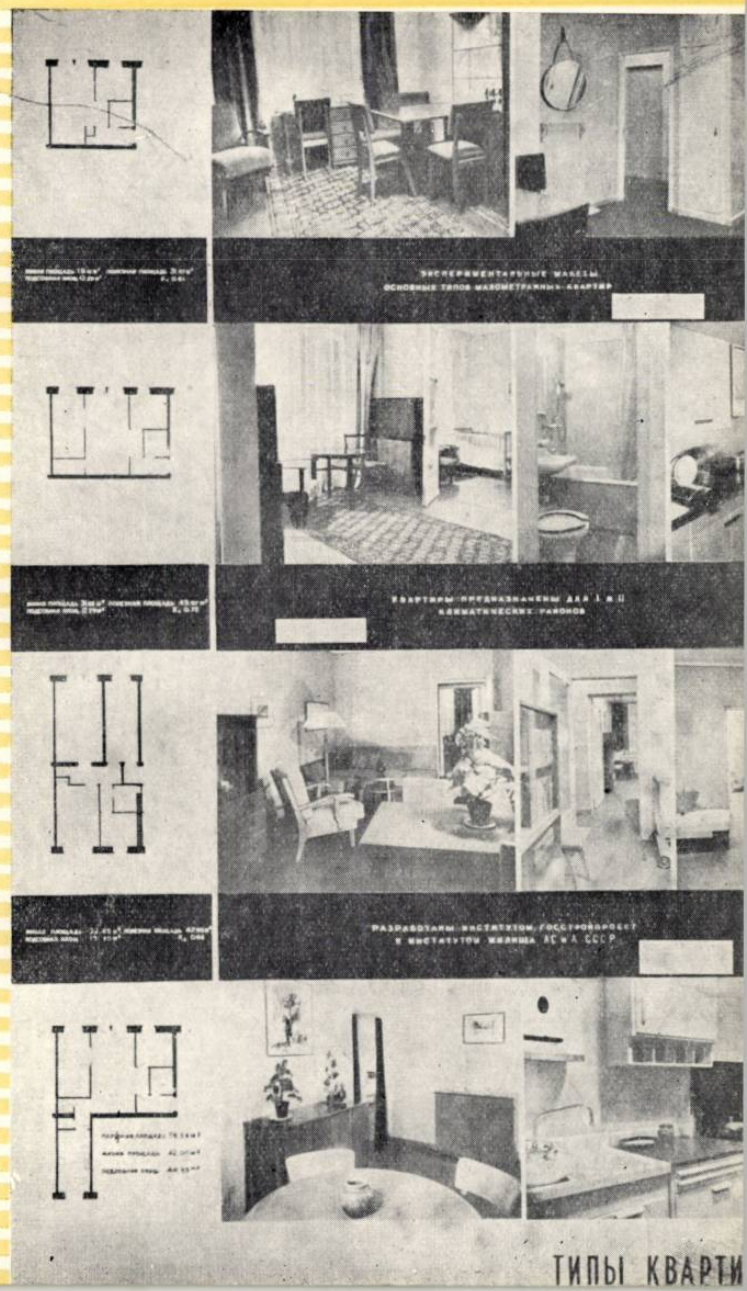

Fig. 3 — Tipuri de apartamente economice (U.R.S.S.)

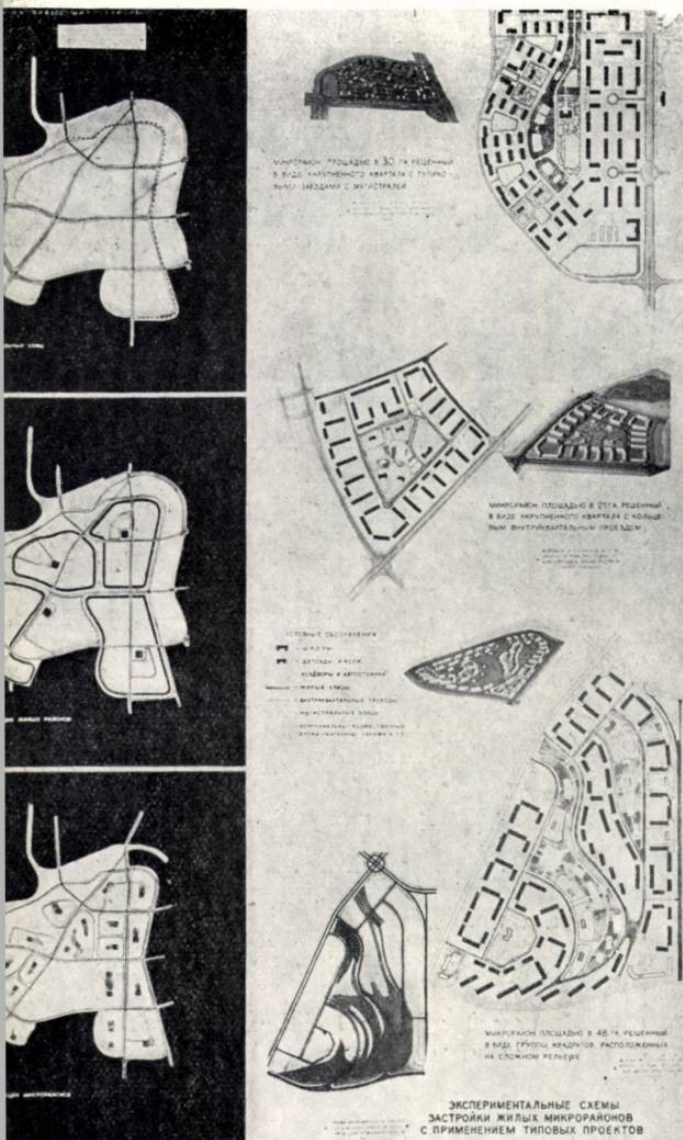

КОМПЛЕКСНАЯ ЗАСТРОЙКА

Fig. 4 — Clădiri tip cu amenajări edilitare (U.R.S.S.)

Fig. 5 — Procedee de sistematizare raională (locuințe) (U.R.S.S.)

ПРИЕМЫ ЗАСТРОЙКИ ЖИЛЫХ РАЙОНОВ

O serie de tipuri de apartamente mici, economice, însoțite de machete experimentale sînt prezentate cu caracteristicile lor (fig. 3).

Clădirile de locuit executate cu prefabricate constituie baza construcției de locuințe. În 1957, toate locuințele au fost realizate după proiecte tip. În acest scop au fost elaborate serii complexe de proiecte tip de clădiri de locuit și social-culturale.

Construcția de clădiri este însoțită de sistematizarea teritoriului și dotarea edilitară (fig. 4).

Pentru a ilustra prin exemple folosirea rațională a seriei de proiecte tip de clădiri de locuit în ansambluri au fost studiate elementele urbanistice ale cartierului de locuit și au fost întocmite scheme experimentale ale microraiionului în diverse procedee de sistematizare, atît în teren plan, cit și în teren accidentat (fig. 5).

Din punct de vedere al adoptării tehnicii noi în construcție, U.R.S.S. se află în fruntea țărilor care expun, prin aplicarea pe scară largă a metodelor de execuție din blocuri și panouri mari sau schelet prefabricat, metode aplicate pe scară mai restrînsă în R. D. Germană, R. Cehoslovacă și R. P. Polonă și numai cu caracter experimental în celelalte țări participante.

În ultimii ani, în mai multe orașe din U.R.S.S. au fost clădite blocuri de locuințe cu ziduri exterioare și interioare din panouri mari prefabricate, ceea ce reduce sensibil manopera pe șantier și sporește prefabricarea.

Un aspect deosebit de interesant în activitatea de documentare a proiectării și de pregătire a tipizării prezintă materialul expus de Republica Democrată Germană. Reținem în special materialul normativ grupat în lucrarea «Deutsche Bau-Enzyklopedie».

Organizarea proiectării tip în R. D. Germană comportă elaborarea planului de perspectivă de proiectare tip pe baza studiilor și cercetărilor făcute în acest scop. Precizarea planului anual de proiectare și a programelor proiectelor tip de clădiri de locuit și social-culturale este rezultatul unui amplu studiu statistic al dezvoltării progresive a tehnicii și a economiei naționale.

După elaborarea proiectului tip se trece la construirea prototipului sau seriei 0, la postcalcularea și prelucrarea lui și, în fine, la omologarea proiectului definitiv înainte de construirea în serie.

Alt aspect interesant al standului R.D.Germane este ilustrarea temei: tipizarea și urbanismul. După trecerea în revistă a situației urbanistice a cîtorva orașe din perioadele precapitalistă și începutul capitalismului, se arată decadența artei urbanistice în perioada capitalistă, aspectul haotic al orașelor ca rezultat al luptei de concurență între proprietarii diverselor firme și blocuri de clădiri de locuit.

Prin contrast, se ilustrează urbanismul socialist prin studiul unui complex de locuințe din elemente unificate clădite din blocuri mari și prin exemplele proiectării orașelor Stalinstadt și Hoyerswerda.

Haosul urbanismului capitalist este de asemenea ilustrat prin planuri de orașe americane și rezolvări urbanistice formaliste propuse la concursuri. În fine, se dă exemplul recentei proiectări, plină de defecte urbanistice, pentru cvartalul Hansa din Berlin din anul 1957, făcută de 53 de arhitecți din R. F. Germană și din străinătate.

«Urbanismul nu este o simplă adunare de clădiri de locuit». «Cerem ca scopul urbanismului să fie o satisfacere armonioasă a drepțurilor omului la muncă, locuință, cultură și recreație» sînt lozincile sub care R.D.Germană prezintă comparația între urbanismul capitalist și cel socialist. Orașele Hoyerswerda, Calbe an der Saale, Lauchhammer, Zwickau-West și Frankfurt an der Oder, ilustrează realizările urbanismului socialist din R. D. Germană.

Dezvoltarea proiectării tip de locuințe și social-culturale între 1954 și 1960 urmărește scăderea prețului de cost și mărirea confortului. Acest lucru se realizează prin mărirea capacității locative, fără mărirea suprafeței construite a apartamentului.

Se prezintă secțiuni și ansambluri de locuințe cu 2—4 niveluri construite din blocuri ceramice cu goluri și secțiuni și ansambluri de clădiri de locuit cu 3—4 niveluri, din blocuri și panouri mari.

Republica Populară Ungară expune un material deosebit de interesant în special în domeniul proiectării tip a clădirilor de locuit și social-culturale.

În ceea ce privește proiectarea locuințelor, R. P. Ungară expune un material bogat, sistematizat pe serii bazate pe sistem constructiv unitar, însă diferențiate în funcție de felul de viață, capacitate locativă, mărirea în viitor și formația familiei.

În funcție de felul de viață, se disting astfel trei categorii mari de locuințe, și anume:

— cu bucătărie-cameră de zi pentru orașe de munte, orașe industriale și agricole, pentru mineri, lucrători industriali și funcționari (fig. 10);

— cu bucătărie-sufragerie pentru orașe industriale și capitale; locatarii vor fi muncitori industriali și funcționari (fig. 9);

— cu nișe de gătit pentru orașele mari industriale și pentru Budapesta; locatarii vor fi lucrători industriali, funcționari și intelectuali (fig. 8).

În afară de aceste exemple se mai prezintă un bloc tip cu coridor exterior cu apartamente prevăzute cu bucătărie-sufragerie și un bloc punct cu 4 apartamente la scară, prevăzute cu nișe de gătit.

În fine, se prezintă o serie de tipuri de locuințe industriale sătești foarte reușit concepute.

În domeniul clădirilor social-culturale, creșa pentru 20 de copii prezentată de R. P. Ungară se remarcă prin marea simplitate a

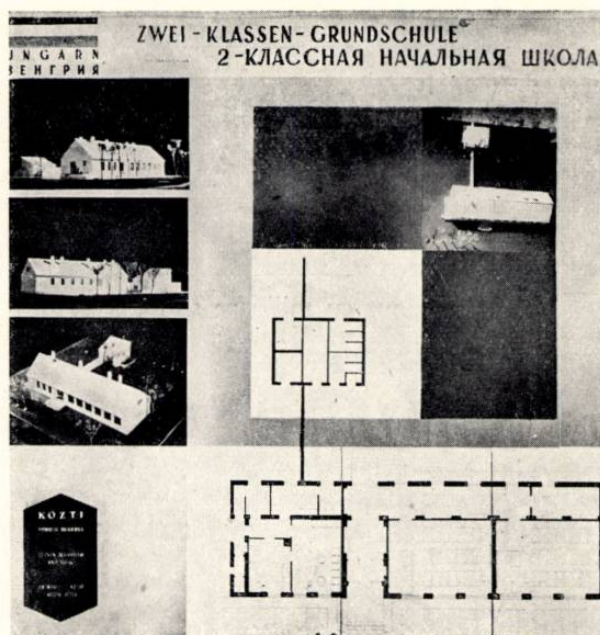

Fig. 6 — Școală cu două clase (R. P. Ungară)

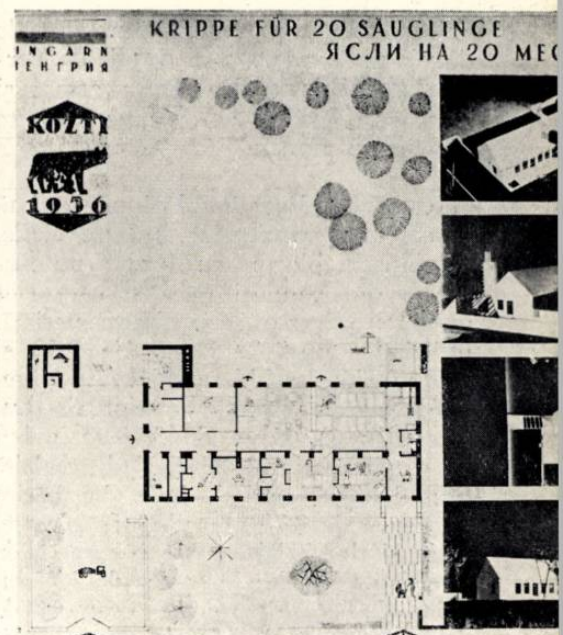

Fig. 7 — Creșă pentru 20 de copii (R. P. Ungară)

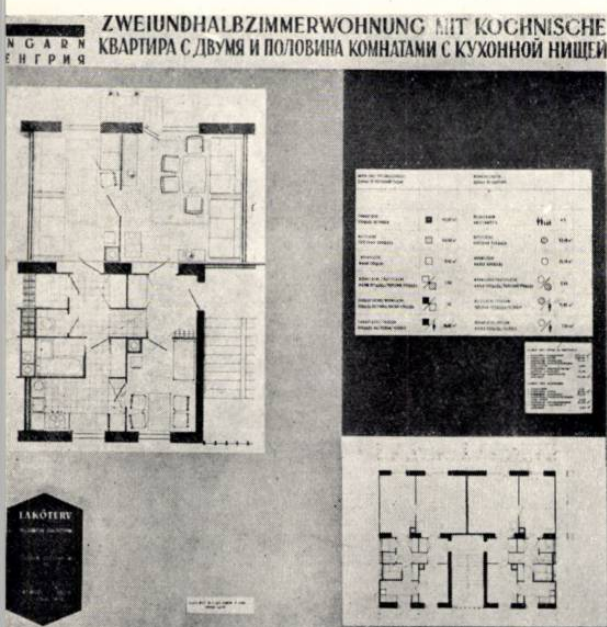

Fig. 8 — Secțiune tip cu apartamente prevăzute cu nișă pentru gătit (R. P. Ungară)

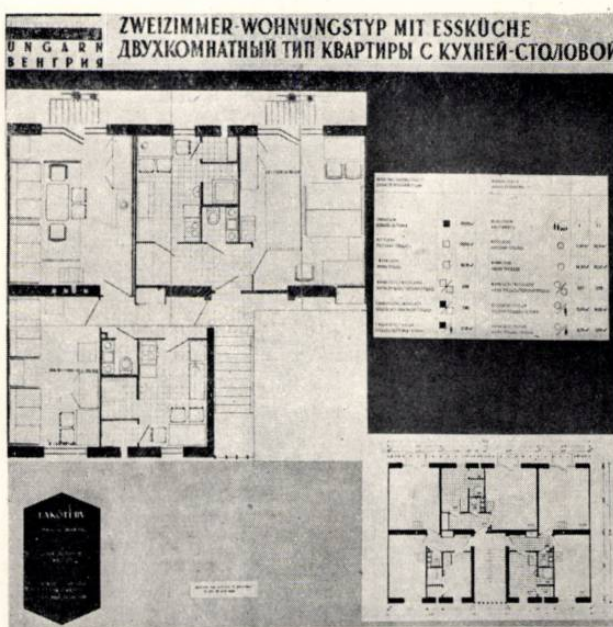

Fig. 9 — Secțiune tip cu apartamente cu bucătărie-sufragerie (R. P. Ungară)

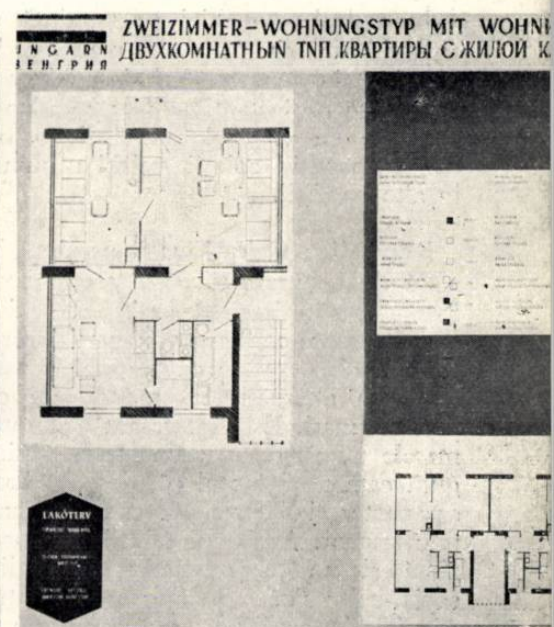

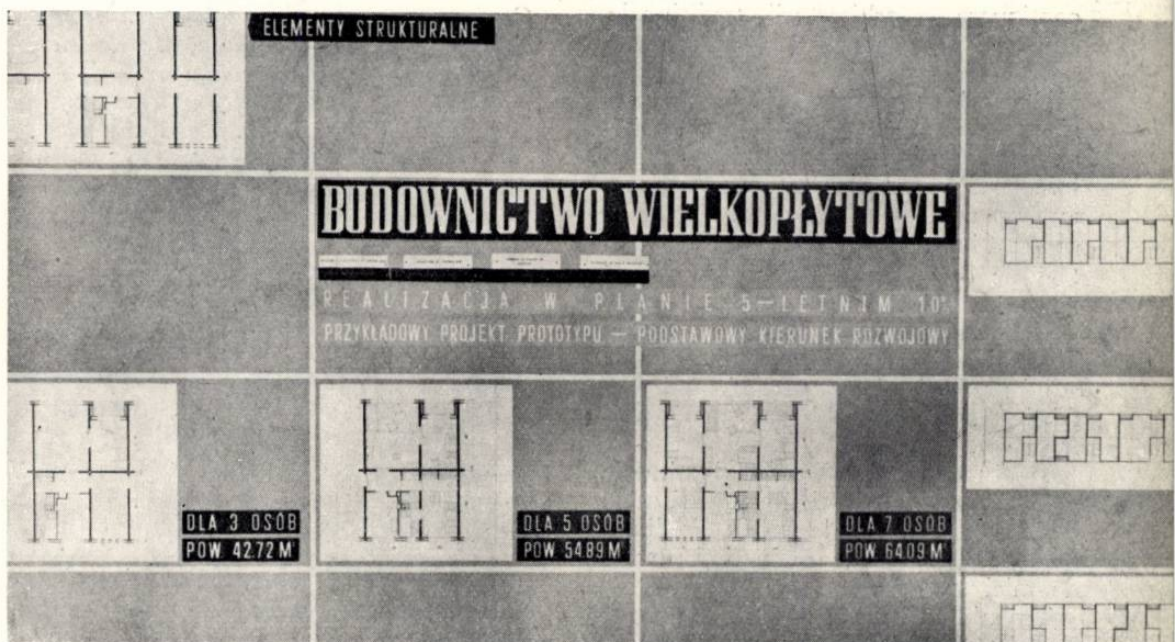
Fig. 10 — Secțiune tip cu apartamente cu bucătărie-cameră de zi (R. P. Ungară)

Fig. 11 — Secțiuni și elemente tip de locuințe (R. P. Polonă)

sistemului constructiv și printr-o expresie plastică reușită. Gruparea abilă a coșurilor de fum accentuează pitorescul construcției (fig. 7).

Tot dintre proiectele prezentate de R. P. Ungară este de reținut proiectul unei școli elementare cu două clase. Din primul moment se vede că tema a fost întocmită realist, grupând în aceeași construcție și locuința directorului. Destinată mediului rural, ea are grupul sanitar în exterior. Aspectul plastic este lipsit de rigiditate; un amănunt care contribuie la aceasta este modul de grupare a ferestrelor (fig. 6).

Adaptarea proiectelor tip la teren este ilustrată printr-o interesantă compoziție a unui ansamblu de locuințe și dotări pe un teren accidentat.

Reținem de asemenea exemplele de detalii tip, printre care detalii de cornișe prefabricate din beton armat și detalii de ferestre și scări prefabricate din beton armat.

Republica Populară Polonă prezintă la capitolul locuințelor, printre altele, locuințe în blocuri cu 4 niveluri executate din panouri mari și care sînt prezentate într-o serie foarte variată, utilizînd numai 2 travee (de 3,90 și 2,70 m) și o deschidere unică de 4,80 m.

Elementele structurale sînt de trei categorii: 1) travee de 3,90 m, avînd de o parte cameră de zi și de cealaltă grupul tip: vestibul, baie, bucatărie; 2) travee de 2,70 m, avînd de o parte scara și de cealaltă parte o cameră de dormit cu loggie; 3) travee de 2,70 m, avînd de fiecare parte cîte o cameră de dormit, una cu loggie și una cu dulapuri înzidite (fig. 11).

Din detaliile prezentate apare preocuparea arhitecților poloni de a înlesni execuția lucrărilor printr-un studiu atent al detaliilor tip.

În cadrul expoziției se prezintă și ansamblurile în curs de realizare la Phenian și Wonsan. Trebuie subliniată străduința proiectanților de a se adapta modului de viață local și de a nu aplica mecanic soluții valabile numai în alte condiții.

Republica Cehoslovacă prezintă, în afară de soluții clasice de secțiuni cu 3 apartamente la scară, mai multe soluții interesante cu 2 apartamente la scară, precum și o clădire cu 6 niveluri realizată în alternativele monolit și cu panouri mari. Este interesant de notat marea număr de apartamente cu o singură cameră și faptul că, deși clădirea are parter și 5 etaje, nu este prevăzut un ascensor. Arhitecții cehoslovaci prezintă și un mare număr de clădiri social-culturale, cum ar fi: creșe pentru 45—55 de copii, o creșă mare pe 4 niveluri, grădinițe de copii pentru 60, 90 și 120 de copii, un spital cu 200 de paturi, școli de 8 ani cu 17 și 25 săli de clasă, precum și o cantină cu 1 000 de locuri.

Majoritatea construcțiilor reflectă o continuare a arhitecturii tradiționale, cu jocuri de volume și acoperișuri mari.

Republica Populară Bulgaria prezintă proiecte de locuințe și clădiri social-culturale. În cadrul proiectelor de locuințe apar în mai multe variante apartamente avînd în distribuție și o încăpere centrală indirect luminată și cu o suprafață de 8—12 m², încăpere amenajată pentru luat masa.

Ca sisteme constructive sînt prezentate blocuri experimentale executate, sau cu stâlpi prefabricați, cu panouri mari prefabricate, sau din blocuri mari prefabricate.

În domeniul clădirilor social-culturale sînt prezentate: club-cinematograf, creșe de 4 grupe a 20 de copii, grădiniță pentru 4 grupe a 25 de copii și o serie de mici sfaturi populare.

Trebuie subliniată plastica frumoasă și variată a clădirilor sfaturilor populare,

Camera	R. D. Germană		R. Cehoslovacă	
	Suprafața (m ²)	Înălțimea (m)	Suprafața (m ²)	Înălțimea (m)
Camera de locuit	17,5	2,75	18,2	3,0
Dormitor părinți	15,0		12,0	
Dormitor copii	10,0		10,0	
Bucătărie	6,8		8,0	

aspect obținut cu mijloace simple, utilizînd cu abilitate piatra. De asemenea, planurile se remarcă prin claritatea lor.

Republica Populară Albania expune numeroase proiecte și realizări în domeniul locuințelor și al clădirilor social-culturale, atît pentru mediul urban, cît și pentru cel rural. Dacă principiile tipizării nu sînt totdeauna satisfăcute, efortul de a aduce raționalizări este adeseori încununat de succes.

În proiectarea de locuințe, arhitecții din **Republica Populară Chineză** sînt vădit influențați de partiurile secțiunilor tip europene. Atît secțiunile pentru orașul Șanghai, cît și cele pentru Pekin sînt în general cu două apartamente la scară și cuprind 2 și 3 camere, baie și bucatărie, ca sistem constructiv pe ziduri transversale cu deschideri mici și cu două sensuri de rezemare a grinzilor.

Proiectele tip de gări (pentru 50 și 100 de călători) întocmite în R.P. Chineză încearcă prin jocuri de acoperiș să se lege de specificul național, dar nu reușesc pe deplin. Este încă o dovadă că jocurile de acoperiș la volumele mici trebuie evitate.

Arhitecții din R.P. Chineză prezintă și proiectul unei școli cu 20 de săli de clasă. Soluția se bazează pe principiul folosirii a trei orientări valabile pentru sălile de clasă. Sala de gimnastică și cea de festivități sînt înglobate în volumul construcției, însă numai planimetric: analizată ca volume, soluția este discutabilă. Ansamblurile de locuințe și clădiri social-culturale au, în general, o plastică puternică, iar modenatura și decorația fațadelor sînt inspirate din motivele arhitecturii tradiționale, avînd un pronunțat caracter local.

Republica Populară Democrată Coreeană expune locuințe individuale cu 1 și 2 niveluri, cuplate, și secțiuni de locuințe cu 2 și 3 niveluri. Apartamentele cu suprafețe mici cuprind 1 și 2 camere și dependințe. La locuințele cu 2—3 niveluri este adoptat sistemul constructiv pe zid median portant. În domeniul clădirilor social-culturale, expune 2 tipuri de gară de trecere și o școală de 10 ani cu 18 clase.

În **Republica Populară Română**, materialul documentar necesar elaborării planurilor anuale și de perspectivă ale proiectării tip este deficitar, ceea ce explică unele contradicții ivite între cerințele reale și ordinea elaborării proiectelor tip. Totuși, se semnalează o orientare justă la I.P.C.T., în sectorul social-cultural și locuințe, majoritatea proiectelor tip expuse găsindu-și aplicarea și fiind solicitate din ce în ce mai mult.

Locuințele rurale, ca și cele urbane, din toate categoriile, de la individuale izolate și pînă la blocuri cu 3—4 niveluri, sînt expuse pe serii, în funcție de sistemul constructiv adoptat, de la monolit și pînă la sistemele tehnicii noi cu blocuri mari. La fel, în materie de clădiri social-culturale, tipizarea a început să-și dea roadele, constituind un material prețios, ilustrat în expoziție prin proiectele pentru: cinematograf cu 400 de locuri, casă de citire, hotel cu 30 de camere, club cu 300 de locuri, școli de 7 ani în mediul urban, școală de 4 clase tip redus pentru mediul rural; de asemenea cămin pentru 120 de elevi, cantină pentru 120 de elevi, restaurant rural și sediu de cooperativă.

★

În general, ca trăsături comune între proiectele expuse se pot remarca:

Tipizarea structurilor, strîns legată de unificarea dimensiunilor și standardizarea procedurilor de execuție, este aplicată pe baza cataloagelor de elemente constructive tip. Majoritatea țărilor participante s-au fixat la schema secțiunilor de locuințe pe zid median, deschiderile variînd însă în diferite țări:

U.R.S.S.	6,00 m
R.P. Ungară	4,20—5,00 m
R.D. Germană	4,80 m
R. Cehoslovacă	4,20—5,40 m
R.P. Polonă	4,80—5,20—5,60 m
R.P. Română	4,40—5,00—5,60 m

Din trecerea în revistă a standurilor expoziției reiese că tipizarea, metodă nouă de proiectare, nu este încă coordonată între țările participante, prin măsuri cu caracter internațional.

Astfel, în toate țările, proiectarea locuințelor tip cu mai multe niveluri se face pe bază de serii de secțiuni și obiecte tip. Arhitecții din R.P. Polonă (țară fără regiuni seismice) susțin principiul proiectării prin asamblarea de elemente și segmente tip care, compuse diferit, pot duce la soluții variate ale aceluiași obiect.

Normele de suprafață limitate pentru diferitele încăperi, ca și pentru înălțimi, variază destul de mult între diferitele țări. În tabelul II se arată această variație între R.D. Germană și R. Cehoslovacă (norme pentru 1958).

Din tabelul II reiese că deși cele două țări au condiții sociale și climatice asemănătoare, totuși R. Cehoslovacă prevede la locuințele tip suprafețe minime și înălțimi mai mari decît R.D. Germană.

O primă consecință a acestui fapt este că indicii tehnico-economici nu mai pot fi comparabili.

În fine, se impune o clasificare internațională a desenelor și indicațiilor în proiectarea tip.

Vederea bisericii din Piața Libertății

monumente

LUCRĂRI DE RESTAURARE LA BISERICA SF. MIHAIL DIN CLUJ

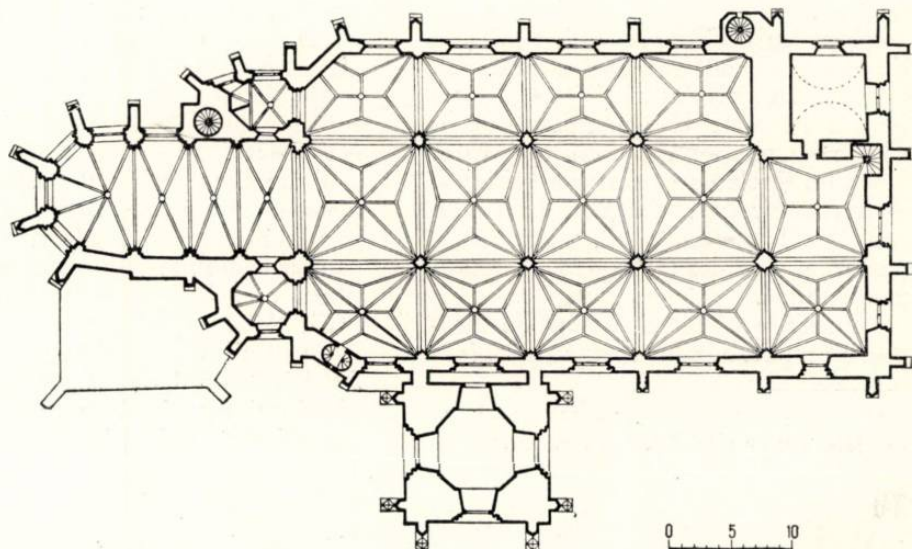
**Proiectanți: arh. Ion Dumitrescu și inginerii
Nicolae Laszlo și Gheorghe Ursu
Institutul central pentru sistematizarea
orașelor și regiunilor (ICSOR)
Execuția, arhitectii: Mihail Raitz și Lajos
Bagyui**

Biserica Sf. Mihail din Cluj, ctitorie a împăratului Sigismund de Luxemburg, așezată în inima importantului oraș transilvan, domină tot centrul, înălțându-și impunătoarea și caracteristica siluetă cu turn lateral, în mijlocul monumentalei piețe a Libertății.

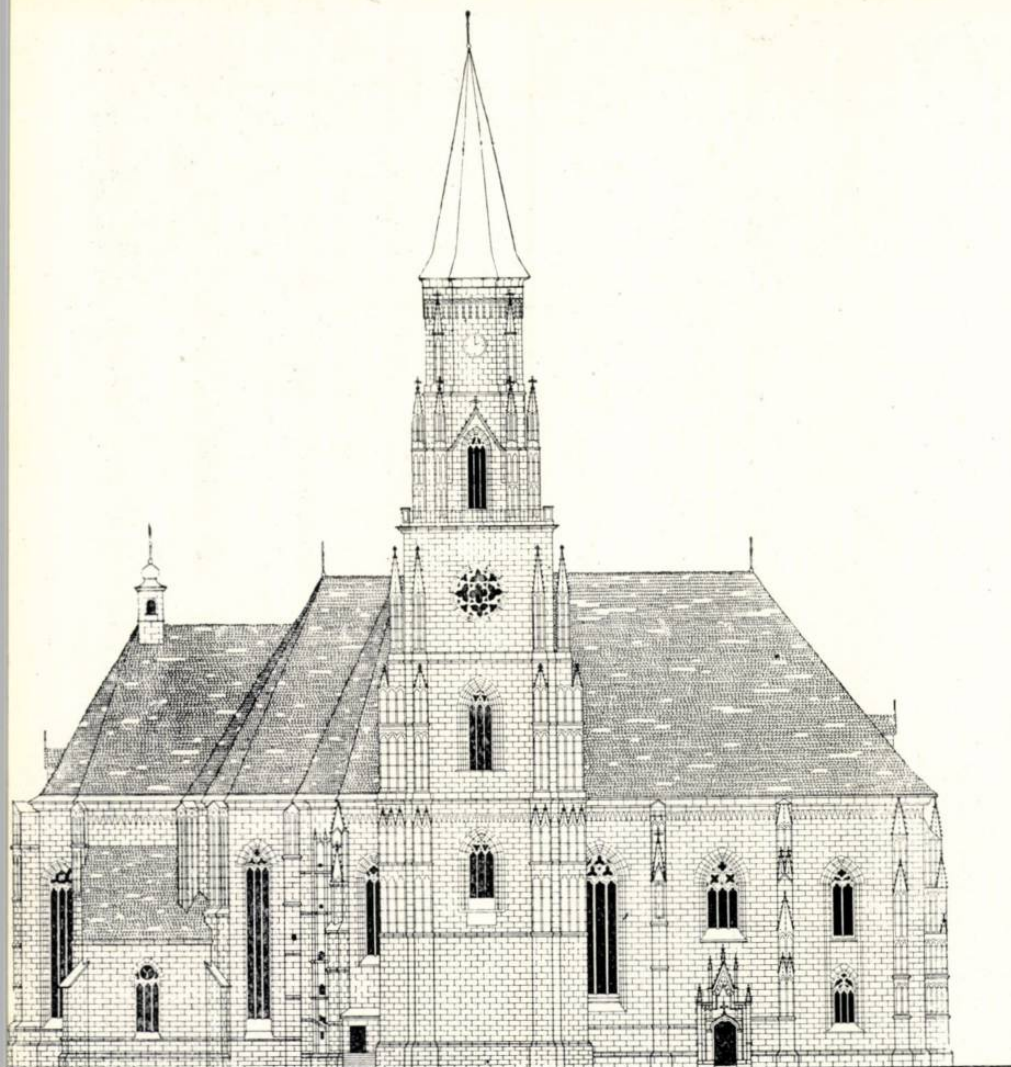
Ca vechime, clădirea este atribuită secolului al XIV-lea, fiind începută în timpul regilor din casa d'Anjou (Carol Robert, 1308—1342 și Ludovic cel Mare, 1342—1382), când au fost construite altarul și cele două abside laterale. În 1349 era ridicat cel puțin altarul, întrucât, la această dată, papa acordă permisiune de bilci celor ce vor face daruri pentru înzestrarea interioară a bisericii.*

Construcția navei a fost începută abia spre sfârșitul secolului al XIV-lea. În această fază, clădirea a fost realizată până la scara spirală din fațada sudică, adică până la fostele turnuri.

Pe la mijlocul secolului al XV-lea, clădirea era complet terminată, căci, în

* Kelemen Ludovic „Biserica Sf. Mihail din Cluj“, Boabe de grâu, III, 1933, p. 131.

Fațada dinspre nord (cu turnul)

Fațada dinspre vest (cu intrarea principală)

1444, cînd a fost așezată în luneta intrării principale statuia Sf. Mihail, aceasta a astupat în parte stema împăratului Sigismund (1387—1437), care a terminat construcția.

În colțul de nord-vest se ridică un turn pătrat, cu ceas și acoperiș, cu turnulețe la colțuri, după cum e redat într-o gravură din 1617 a olandezului Van der Rye. În colțul de sud-vest, construcția indică existența unui turn, care însă, după toate probabilitățile, nu a mai fost ridicat deasupra cornișei.

Turnul de nord-vest a suferit repetate distrugerii în cursul secolului al XVII-lea. Refăcut în secolul următor, mai ales în partea superioară, este din nou ruinat de un cutremur (la 1764)¹ și apoi trăznit. Starea lui în urma acestor distrugerii trebuie să fi fost atît de rea, încît, în cursul aceluiași secol, a și fost dărîmat.

Lipită de absida altarului, pe latura de nord, se află încăperea sacristiei, construită în secolul al XV-lea, a cărei intrare în altar este încadrată de o valoroasă sculptură barocă din 1528.

Dintre fazele de construcție prin care a trecut biserica, ridicarea actualului turn, pe latura de nord, efectuată în secolul al XIX-lea (1837—1862), reprezintă ultima.

Dimensiunile bisericii sînt de proporții remarcabile prin amploare. Nava

bisericii are 46 m lungime, absida altarului încă 20 m, iar fațada intrării 27,50 m. Cornișa se află la 20 m înălțime, iar peste ea se ridică turnul cu încă 39 m.

Clădirea este construită în genul bisericilor gotice de tipul denumit hală (Hallenkirche), răspîdit mai mult în Germania (Bavaria), la care colateralele au aceeași înălțime ca nava centrală. În plan, colateralele, începute inițial cu o deschidere de 4 m, construcție care a rămas sub formă de abside laterale pe lîngă absida altarului, au fost supralățite în faza următoare a construcției pînă la o deschidere de 7 m. Această dimensiune încalcă raportul obișnuit dintre lățimile colateralelor și cea a navei centrale, ceea ce s-a tradus în construcția bolților printr-o deformare a osaturii nervurilor.

Spațiul închis de navă și colaterale este impresionant; bolțile au cheia la 17 m înălțime, sprijinindu-se pe șapte piloni puternici, dintre care cel din colțul de nord-vest, supradimensionat, susținea turnul dărîmat în secolul al XVIII-lea.

Toate elementele de construcție portante—pereți, stîlpi, pilaștri, nervuri—sînt construite din piatră tăiată, iar panourile bolților, din cărămidă. Interiorul este bine luminat prin ferestre mari, deschise în fiecare travee.

Construirea actualului turn la mijlocul fațadei de nord reprezintă o dispunere neobișnuită la bisericile gotice. Proporțiile lui sînt masive, iar construcția este

realizată din piatră, bine conservată. Arhitectura este în stil gotic, armonizîndu-se cu restul clădirii. Turnul este împărțit în șase registre, avînd la al cincilea o terasă, de jur împrejur, care permite o vedere panoramică asupra orașului. În ultimul registru, redus la plan octogonal, care suportă fleșa acoperișului de 18 m înălțime, se găsește ceasul cu patru cadrane.

Desăvîrșindu-se în decurs de mai multe secole, arhitectura bisericii prezintă o variație de stil care oglindește evoluția goticului în diferitele epoci ale construcției.

Astfel, arhitectura absidei altarului reprezintă stilul gotic raionant al secolului al XIV-lea, conținînd toate elementele caracteristice genului: pilaștri profilați, reproducînd mulurația nervurilor arcurilor pe care le suportă, capitelluri cu motive florale, puțin evazate, bolți de tip cruce de ogivă.

Arhitectura navei prezintă caracteristicile goticului flamboiant al secolului al XV-lea, mai bogat, avînd bolți complicate, cu nervuri în formă de stea în patru colțuri (*croisée des transept*), iar stîlpii fără capitelluri, continuîndu-și profilele în nervurile bolților. Excepție face peretele de sud, a cărui arhitectură de pilaștri cu capitelluri se încadrează în cea a epocii precedente (goticul raionant). Aceasta constituie partea cea mai interesantă a bisericii, atît prin bogăția arhitecturii, cît și prin perfecțiunea execuției.

¹ Kelemen Ludovic «Biserica Sf. Mihail din Cluj», Boabe de grîu, III, 1933, p. 131.

În colțul de sud-vest, în locul turnului, există acum o încăpere transformată în altar, ai cărei pereți sînt acoperiți cu frumoase fresce datînd din secolul al XV-lea, în parte degradate. Deasupra acestei nișe se află o încăpere cu intrare din balconul orgii, servind de arhivă.

Exteriorul prezintă, de asemenea, variații de stil, însă mai puțin accentuate, pilaștrii din fațada sudică și cei ai altarului fiind de o factură mai simplă decît cei din fațadele de nord și de vest, care sînt împodobiți cu sculpturi mai bogate și cu pinaculuri.

Biserica a avut cinci intrări: una principală și cite două pe fațadele de nord și de sud. Dintre acestea funcționează numai intrarea principală și cea din fațada de sud, dezvoltată ca un portal monumental în a doua decadă a secolului al XVII-lea, operă datorită meșterului Ion Perpeti din Cluj*. Celelalte sînt blocate, una de construcția turnului, în parterul căruia s-a amenajat o capelă, iar celelalte, cu zidărie la interior. Intrarea din fațada de nord este încadrată la exterior cu o frumoasă ornamentație gotică flamboaiantă.

Ferestrele sînt împodobite cu profile de piatră, menouri și frumoase traforuri alcătuiind osatura geamurilor vitrate.

Toată fațada, lucrată în piatră calcaroasă, prezintă eroziuni și distrugeri avansate, însă numai la suprafață, în afară de turn, a cărui construcție mai recentă n-a ajuns să se degradeze.

Crăpăturile existente, în general la partea superioară a pereților, nu sînt de natură a periclita stabilitatea construcției în ansamblu. Ele sînt mai accentuate în peretele casei scării spirale de lîngă turn, fiind provocate de tasări la fundație, ca urmare a apăsărilor cauzate de construirea ulterioară a acestuia. Crăpăturile existente în pereții absidei altarului, deasupra ferestrelor, se datoresc împingerilor radiale ale bolților. Acești pereți sînt vizibil înclinați către exterior, consecință a aceluiași împingeri, însă probabil că înclinarea se datorește și unei imperfecțiuni de construcție.

Fațada e delimitată la partea inferioară de un soclu jos și se termină cu o cornișă subliniată de o friză sculptată, pe partea corpului navei.

Bolțile din absida altarului au fost refăcute de mai multe ori în decursul secolelor: o dată, în 1498, după incendiul din 1486 și apoi, în sec. al XVIII-lea, probabil în urma cutremurului din 1763. O cheie de boltă a vechilor bolți, purtînd data 1498, se păstrează încă în muzeul de istorie din Cluj.

La această ultimă refacere s-a denaturat forma inițială a bolților, care au fost zidite mai turtit, iar arcu triumfal — care desparte absida de navă — după o curbă eliptică. În urma acestei ultime refaceri, construcția, de o factură inferioară, reprezenta doar o imitație a bolților gotice, bolțile fiind construite din cărămidă cu nervuri false, executate doar aparent din mortar. De asemenea, și arcu triumfal era construit din cărămidă tencuită.

Vedere din interior—Nava principală spre altar (înainte de restaurare).

Capitelurile pilaștrilor arcuului triumfal erau într-o stare de înaintată distrugere (sparte în bucăți și asamblate cu legături de fier, iar porțiunile lipsă, completate cu cărămidă sau mortar). Pentru a readuce capitelurile deplasate, pe linia pilaștrilor, sculpturile originare ale capitelurilor au fost, în majoritatea cazurilor, acoperite cu altele executate din mortar; motivele ornamentale erau banale și străine stilului.

Această lucrare, concepută greșit, a avut efecte dăunătoare, atît asupra rezistenței, cît și asupra arhitecturii acestei părți a clădirii. Noile bolți, prin forma lor turtită, au făcut să crească împingerile orizontale asupra zidurilor și le-au înclinat spre exterior, trebuind apoi să fie asigurate prin tiranți de fier care apăreau în interiorul bisericii.

În pod, bolțile erau suspendate cu cinci macazuri puternice de lemn, ceea ce nu remedia decît în parte defectele de rezistență ale construcției, dată fiind elasticitatea macazurilor și sistemul static impropriu pentru bolți de zidărie. Aspectul suferea, atît prin prezența legăturilor de fier inestetice, în locul cel mai important al bisericii, cît și prin ciuntirea ferestrelor de piatră, a căror parte superioară era acoperită de coborîrea bolților și prin forma turtită a bolților și a arcuului triumfal, contrastînd cu bolțile din navă, de o formă elansată.

Toate acestea denotă că ultima restaurare a fost făcută empiric, fără a se folosi o concepție tehnică, urmărindu-se, în

același timp, prea mult economia. Această restaurare contrasta atît, de puternic cu restul clădirii, de o perfecțiune deosebită, încît a determinat refacerea bolților din absida altarului.

Studiul proiectanților s-a concentrat asupra restabilirii formei originare a bolților și a găsirii unui sistem constructiv care să reducă împingerile laterale în ziduri și să consolideze, totodată, rezistența clădirii. Potrivit indicațiilor rezultînd din caracteristicile construcției însăși (forma pilaștrilor, configurația planului), pe de o parte, examinîndu-se caracterele arhitecturii epocii, cum și ale unor monumente similare construite în Transilvania în acel timp, pe de altă parte, s-a putut determina forma originară a bolților ca fiind de tipul « cruce de ogivă » (barlong). În urma dărîmării bolților, urmele săpate pe abaca capitelurilor, care desenau pornirea nervurilor, au confirmat pe deplin veracitatea ipotezei.

Printre arhitecții care s-au ocupat în trecut de problema acestei restaurări, dr. Rados Jenő*, analizînd mai multe soluții, a sugerat și pe aceea adoptată în proiect.

Soluția de rezistență a urmărit eliminarea împingerilor orizontale și mărirea sarcinii verticale asupra zidurilor, făcînd ca stabilitatea lor să crească astfel foarte mult. Prin întrebuițarea

* Dr. Rados Jenő, A Kolosvari Szent Mihály templom restaurálása, Technica, Budapest, 1942.

* *Ibidem*

pe scară largă a betonului armat a fost posibilă și o scădere considerabilă a greutateii bolților.

Soluția a constat, în esență, din crearea unei rețele rigide de grinzi rezemate pe zidurile laterale, la partea superioară a acestora, și din suspendarea de această rețea a cheilor de boltă, împreună cu întreg sistemul de nervuri al bolților, executat din grinzi de beton armat. În acest mod, asupra zidurilor se exercită numai o foarte mică împingere, provenită din deformația elastică a întregului sistem. Nervurile de piatră aparente au fost ancorate în grinzile-nervuri de beton armat, fiind montate pe cofraj înainte de turnare. Cimpurile dintre nervuri au fost executate din cărămidă cu o grosime de 18 cm.

Execuția s-a făcut după metode tradiționale, găsite ca cele mai adecvate, și a comportat serioase dificultăți, atât în executarea cofrajelor pentru grinzile curbe ale nervurilor, cât și din cauza spațiului închis, insuficient pentru o desfășurare normală a lucrărilor, și a înălțimii neobișnuite, care cerea eșafodaje puternice.

În prima etapă s-a executat rețeaua superioară de grinzi, susținerea cofrajelor făcându-se pe vechile macazuri și bolți. S-a procedat apoi la demontarea bolților și a macazurilor, cum și la tăierea tiranților. În sfârșit, au fost executate nervurile de beton armat și apoi panourile curbe ale bolților de cărămidă. Pentru

susținerea cofrajelor pentru grinzile curbe ale nervurilor s-a construit o platformă la nivelul capitelurilor. Construcția necesită o execuție de o perfecțiune desăvârșită, corectarea prin finisaj fiind exclusă, întrucât grinzile curbe de beton armat încastau nervurile de piatră aparente. Cu toate aceste greutatea, s-a putut realiza o execuție corectă.

În timpul lucrului, între absida altarului și cele două abside laterale au fost descoperite două ferestre, care fuseseră înzidite. Nu se cunoaște epoca în care au fost umplute aceste goluri; faptul că au fost umplute cu piatră tăiată, foarte bine pășuită, și că zidurile în care se află sînt în continuarea șirurilor de stâlpi care delimitează nava centrală — și deci preiau împingerile bolților în sens longitudinal — a trezit însă bănuiala că zidirea golurilor s-a făcut în urma unui început de cedare a zidului altarului sub acțiunea acestor împingeri. Pentru a se da la iveală aceste ferestre, s-a desfăcut zidăria de umplutură, consolidându-se golul prin încadrarea lui cu un element puternic de beton armat. Părțile lipsă ale ferestrelor, menouri, rozete, au fost restaurate din piatră. Ferestrele, fiind la interior, au fost lăsate fără geam, profilele existente neavînd falțuri pentru prinderea geamurilor, indicație concludentă că n-au avut nici la origine.

După efectuarea lucrărilor din absida altarului s-a trecut la restaurarea în

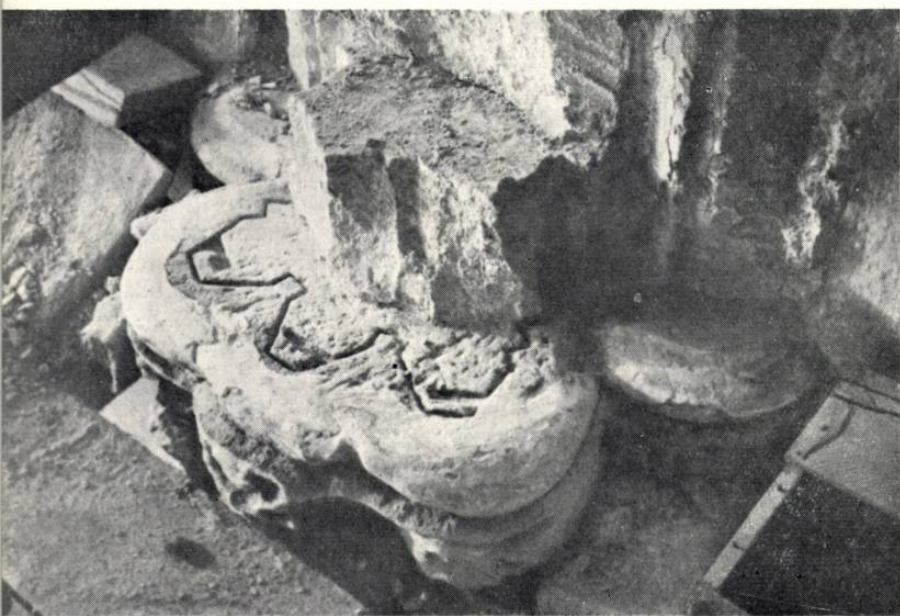
interior a navelor. Aici trebuiau îndepărtate zugrăvelile suprapuse și zidăria care astupa partea de sus a celor două intrări în absidele laterale. Pentru a se reda, pe cît posibil, finisarea originală a interiorului s-a procedat la curățirea stratului destul de gros al zugrăvelilor suprapuse în decursul secolelor pe pereți, stâlpi și bolți. În urma acestei operații au apărut picturi în frescă pe perețele de sud și în absida de sud; ele au fost lăsate în starea în care au fost găsite. Fețele de piatră au fost curățate și rostuite, iar porțiunile de cărămidă, care se găseau sporadic pe paramentul de piatră al pereților, au fost tencuite.

Tot cu ocazia restaurării au fost desființate trei altare de lemn în stil baroc, fixate pe stâlpii navei, și candelabrele suspendate de tavan, urmînd ca iluminatul să se facă prin lămpi fixate de stâlpi și pereți.

La lucrările de proiectare cît și la execuție, Direcția Monumentelor de Arhitectură din Departamentul de Arhitectură și Urbanism din M.C.M.C. a luat parte activă, prin control și îndrumare tehnică.

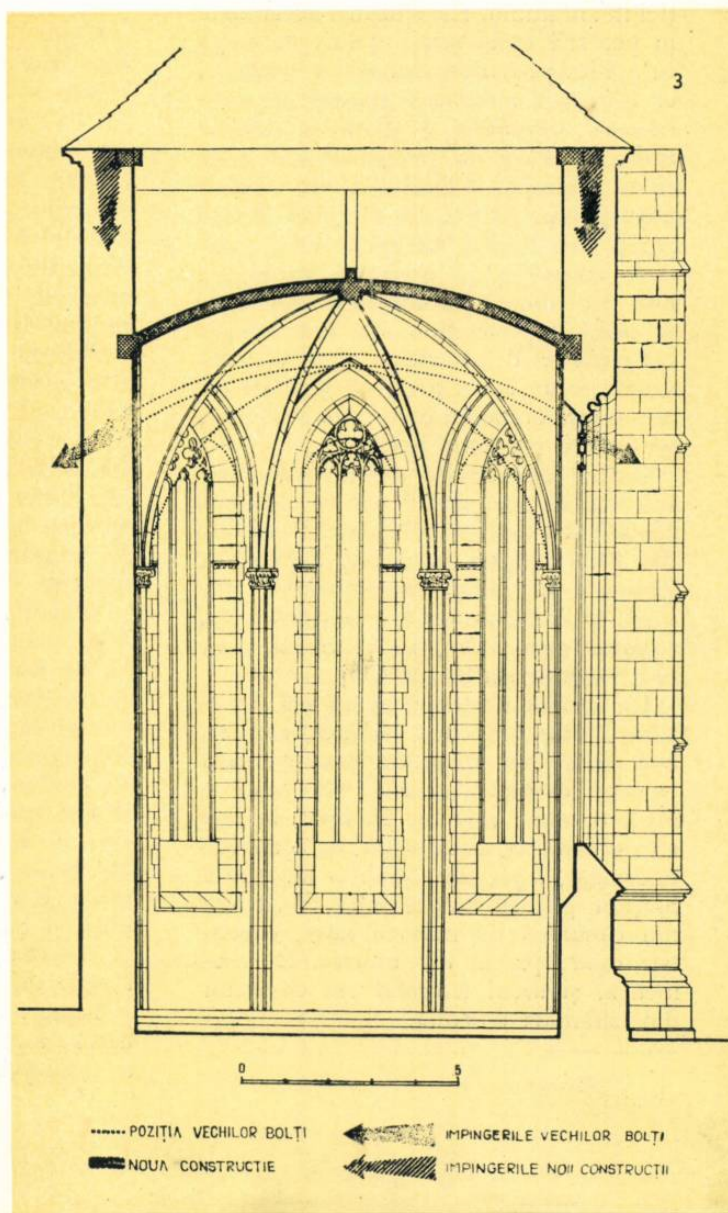
Redarea aspectului original al locașului bisericii Sf. Mihail din Cluj mărește valoarea artistică a acestui important monument de arhitectură gotică a Transilvaniei, scoțînd mai mult la iveală geniul creator și măiestria constructorilor epocii.

Arh. ION DUMITRESCU

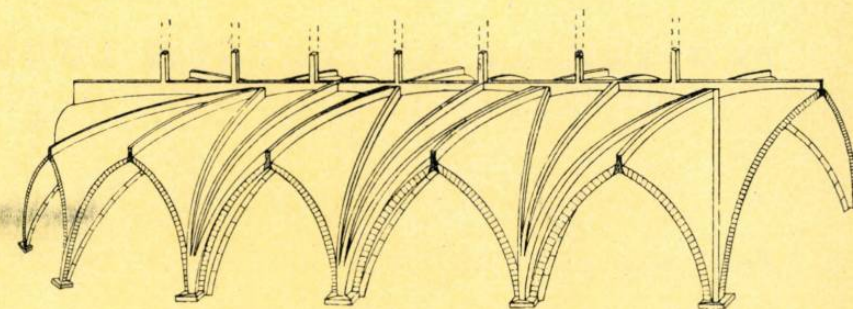
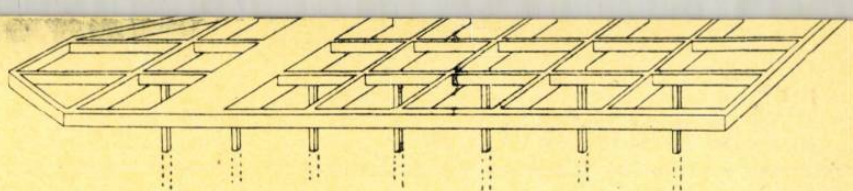

1

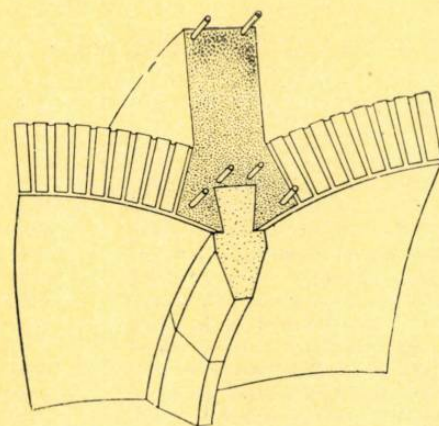
2

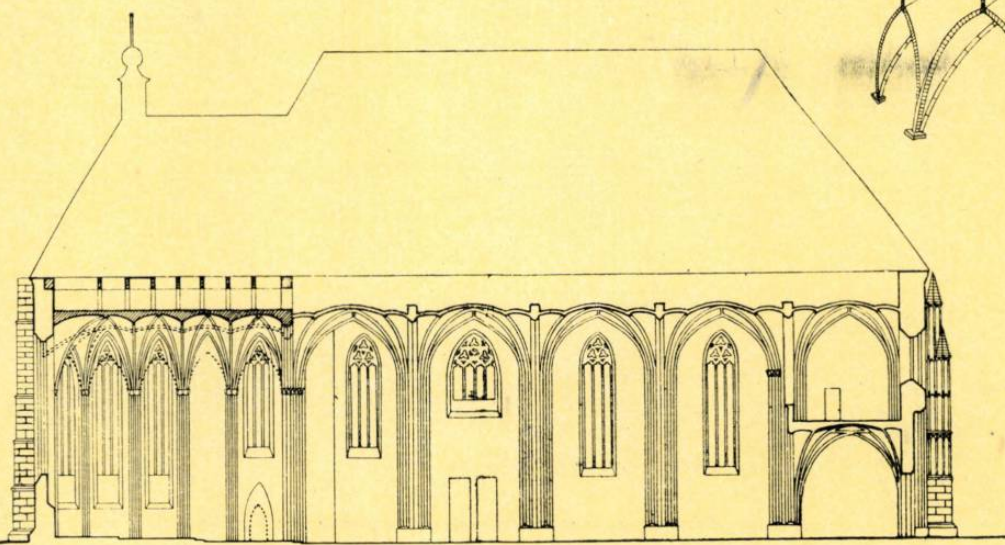
- 1 — Desenul nervurilor bolților pe abaca capitelului
- 2 — Capitelul pilastrului de sud al arcului triumfal înainte de restaurare
- 3 — Absida altarului — Secțiune transversală
- 4 — Secțiunea longitudinală
 1. Construcție restaurată
 2. Poziția vechilor bolți
- 5 — Structura construcției de beton armat a bolților restaurate
- 6 — Detaliu de construcție al nervurilor
- 7 — Noul schelet al bolților
- 8 — Bolțile altarului după restaurare

5

6

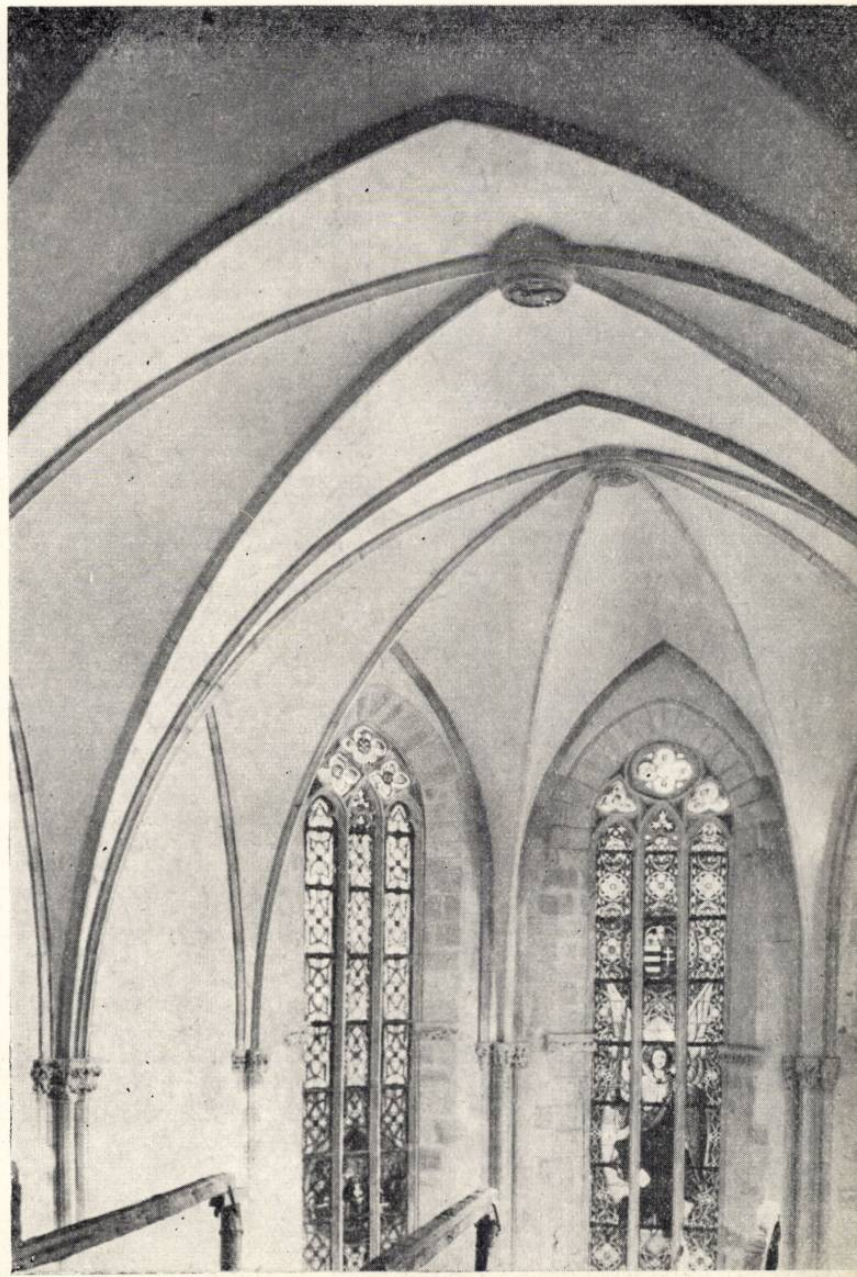
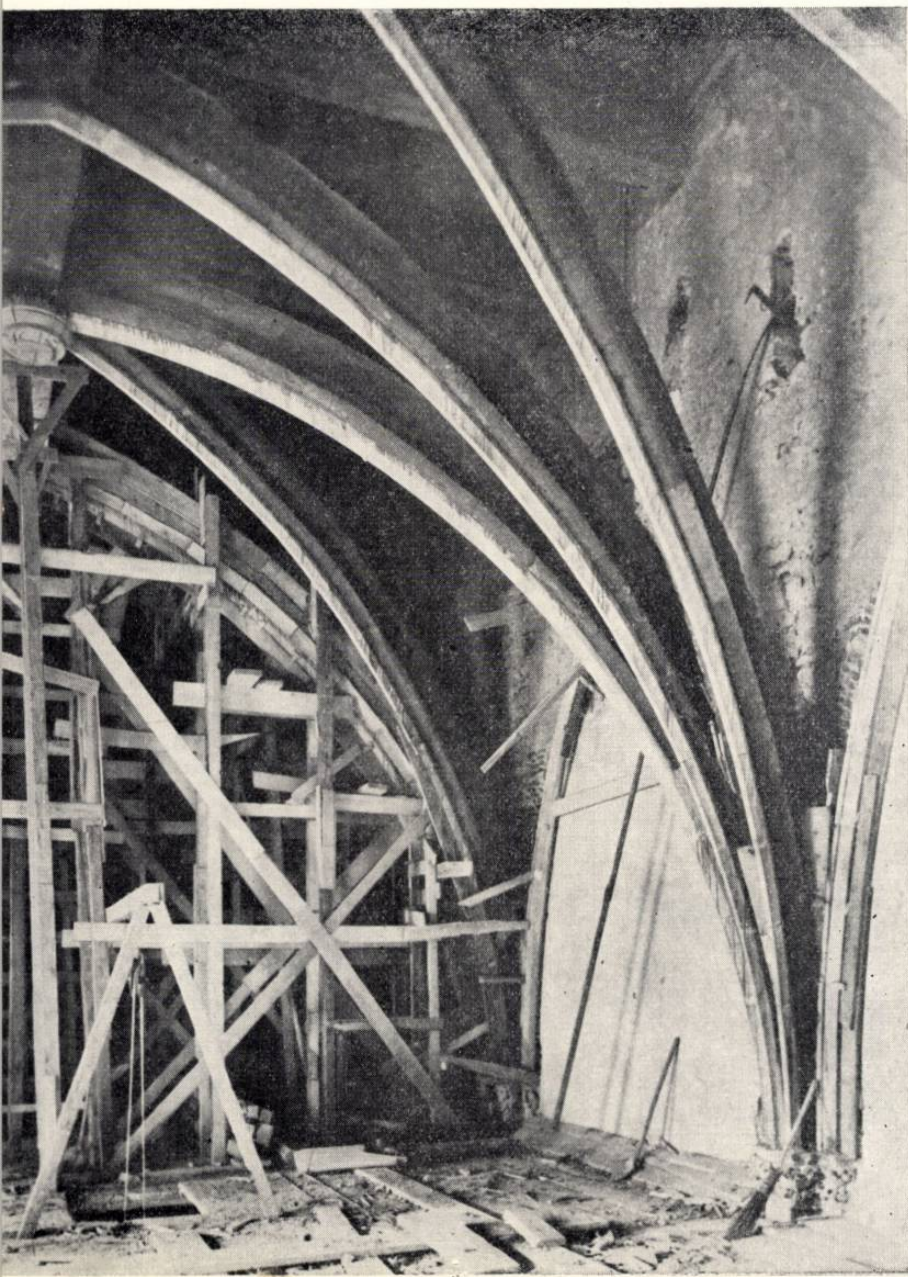
1
2

0 5 10

4

7

8

PROBLEMELE PROIECTĂRII LOCUINTELOR ÎN U.R.S.S. (II)

Apartament cu suprafață mică
și mobilier cu dimensiuni mici

Arh. A. Besprozvanii și ing. V. Sizov

(Arhitectura U.R.S.S. nr. 2-1957)

Problema locuințelor cu suprafețe mici nu va fi complet soluționată dacă nu se vor soluționa și problemele legate de proiectarea și confecționarea unui mobilier adecvat. Pentru rezolvarea acestor sarcini este necesar ca industria de mobilă să se reorganizeze serios, să se soluționeze o serie de probleme principale legate de confecționarea și proiectarea mobilelor. Mobilele livrate în prezent sînt prea puțin adecvate construcțiilor de masă. Fiecare obiect este proiectat individual și subansamblurile nu sînt unificate; mobilierul este greoi, voluminos, complicat, necesită mult material lemnos. Din aceste cauze trebuie, în primul rînd, revizuite dimensiunile mobilelor în concordanță cu cele ale camerelor de locuit. De asemenea, forma lor trebuie să fie foarte simplă, iar elementele ornamentale întruie întruie cu multă prudență.

Modestia ornamentației trebuie compensată prin proporții reușite, printr-o execuție de bună calitate, prin textura frumoasă a furnirului și printr-o finisare care să scoată cît mai mult în evidență și să sublinieze frumusețea lemnului. Renunțarea la elementele de mobilier cu forme complicate asigură o bună tehnologie a fabricației și permite să se organizeze producția astfel încît să se excludă în totalitate prelucrarea manuală.

Interesante sînt rezultatele proiectelor pentru garnituri de mobile destinate apartamentelor cu suprafețe reduse, efectuate în 1956 de Biroul central de proiectare și construcție (f.p.k.b.) Glavmebelprom. Toată mobila proiectată aici se montează din subansambluri și detalii unificate și interschimbabile. Obiectele prezentate schematic în figura 18 asamblează cu 15 panouri tipuri diferite de mobile.

De aici se trece mai departe la ideea unei garnituri de mobilă care trebuie să fie adaptată la apartamentele cu 1, 2 și 3 camere, în așa fel ca atunci cînd vom avea o cameră cu mai multe funcții (dormitor, sufragerie, birou, cameră de zi) piesele din interiorul ei să nu fie dispartate. Aceasta nu înseamnă însă să se fabrice numai un singur model; culoarea tapiseriei, lemnul, trebuie totuși să difere. De asemenea, se pot crea mobile care să poată fi

unite sau să fie așezate separat după dorința locatarilor, sau se poate crea mobilă transformabilă, care să se folosească diferit în timpul zilei față de noapte, precum și dulapuri înzidite, atît de utile noului fel de viață.

Utilizarea bucătăriei este o problemă foarte importantă, dată fiind suprafața redusă a acesteia. Dulăpioarele mici, formate din secții separate amplasate pe un front continuu împreună cu mașina de gătit și cu spălătorul și acoperite cu un capac comun impermeabil, formează masa de lucru a gospodinei.

În proiectul elaborat de T.P.K.B. Glavmebelprom pentru construcția experimentală din Moscova s-au prevăzut dulăpioare cu lățimea de 300 și 500 mm. Ele sînt amenajate, fie cu rafturi, fie cu sertare (fig. 19). Capacul care reunește mai multe elemente de dulap se acoperă cu *fanerit*, un nou material rezistent și care se spală ușor. În bucătărie mai sînt dulăpioare și rafturi suspendabile și o masă rabatabilă.

Pentru aplicarea acestui mobilier pe scară mare trebuie, în primul rînd, să se elaboreze o serie de profile tip, soluții pentru principalele elemente și subansambluri constructive, cu dimensiuni normalizate. Numai cu detalii tip standardizate se va putea organiza proiectarea de mobile pe baze înaintate.

Creșterea producției mobilierului la peste de două ori, prevăzută în cel de-al șaselea plan cincinal, poate fi atinsă numai ca urmare a unor modificări importante în organizarea producției. Trebuie create fabrici specializate care să livreze picioare de scaune, fotolii și alte detalii tip de lemn. De asemenea trebuie create întreprinderi care să confecționeze perne și spătare de mobilă. Aceste întreprinderi de semifabricate amplasate în apropierea bazei de materii prime vor putea folosi din plin utilajul lor. Toate detaliile de mobile confecționate la fabrici trebuie trimise combinatelor de asamblare în strictă conformitate cu listele și indicațiile necesare pentru fiecare obiect.

Aceasta este, după părerea autorilor, calea pe care trebuie să pornească proiectarea și producția de mobilă pentru apartamentele cu suprafață mică.

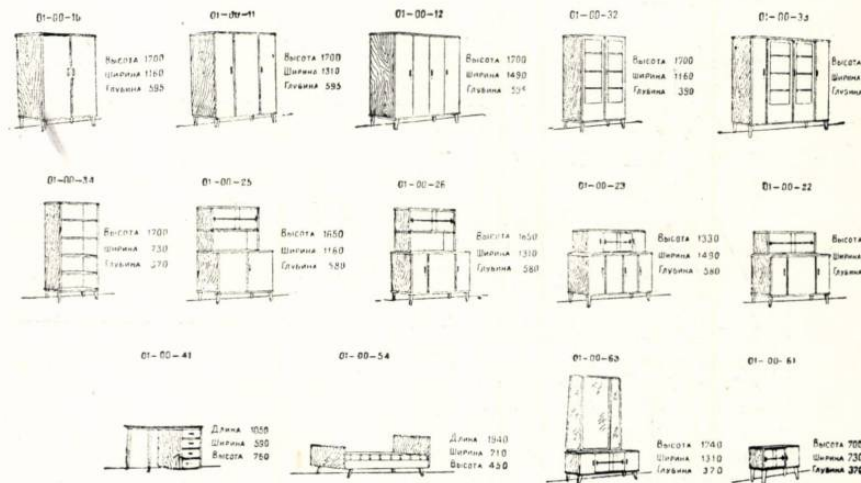
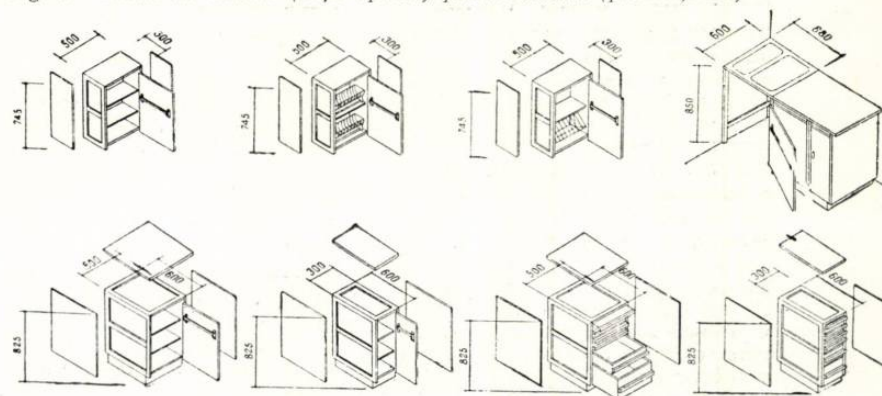

Fig. 18 — Mobile din elemente unificate

Fig. 19 — Mobile din elemente (secții separate) pentru bucătărie (proiect TPKB)

Garnituri de mobile pentru
apartamente cu suprafețe mici

(Arhitectura U.R.S.S. nr. 2-1957)

Articolul arhitectului V. Delle prezintă o serie de astfel de garnituri elaborate în 1956 de Academia de construcții și arhitectură a U.R.S.S.

În garnitura de mobilier pentru apartamentul cu o cameră s-au prevăzut dulapuri asamblate câte două, cu și fără geamuri, un divan-pat cu ladă în partea de jos, o masă servanță, o masă de scris cu un singur corp, o oglindă rotundă de perete, un fotoliu, scaune etc.

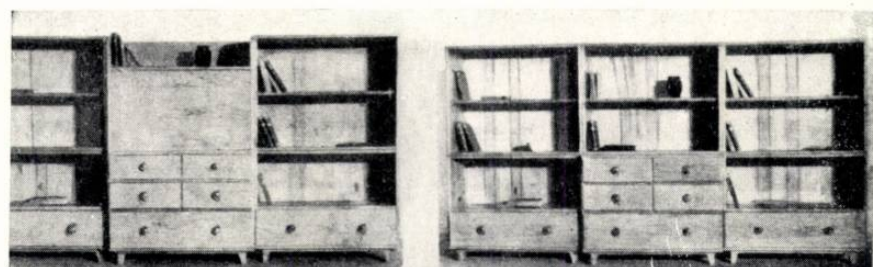
La apartamentul cu 2 camere, garnitura este formată din dulapuri, două divanuri-pat, masă

de sufragerie demontabilă, birou, fotolii, lampă cu picior etc.

Deosebit de comod este divanul-pat, dar la fel de practice sînt și mobilele din piese asamblate, care pot fi compuse între ele după bunul plac al locatarilor și după spațiul pe care îl au la îndemînă. Așa sînt dulapurile, birourile și alte piese de acest fel.

Mobila formată din asamblarea mai multor secții are dimensiuni standardizate și poate fi adaptată foarte judicios la apartamentele cu 1, 2 și 3 camere.

Fig. 20 — Bibliotecă compusă din elemente interschimbabile

Dulapuri-pereți despărțitori între camere

Arh. Miatleva

(Arhitectura U.R.S.S. nr. 2-1957)

Este un articol care se ocupă cu precădere de dulapurile care pot folosi și ca pereți ce despart două camere. Ele pot fi deplasate și în felul acesta se poate mări sau micșora suprafața camerelor învecinate.

Institutul de cercetări științifice asupra locuinței al Academiei de arhitectură și construcții a U.R.S.S. a elaborat o serie de propuneri cu privire la acest gen de mobilier. Garnitura de elemente propuse cuprinde 9 tipuri diferite de dulapuri formate din secții. Lățimea lor a fost redusă la două dimensiuni: 60 și 90 cm, adâncimea fiind de 60 cm, iar înălțimea de 2,65 m (pentru camere cu 2,70 m înălțime).

În înălțime, fiecare dulap se împarte în două părți, partea de jos de 204 cm și partea de sus de 61 cm, pentru a ușura transportarea lor și pentru a ușura posibilitățile de îmbinare. Dulapurile acestea sînt demontabile și prefabricate. Montarea lor se execută pe loc, fiind formate din piese care se îmbină cu cepuri și cu șuruburi. Finisarea lor interioară și exterioară este diferită. De exemplu, suprafețele acoperite cu nitroemailuri se îmbină cu elemente despărțitoare care păstrează textura naturală a lemnului. Simplitatea confecționării, asamblării și finisării acestui mobilier permite folosirea pe scară mare a metodelor industriale de execuție, ceea ce va face ca el să devină în scurt timp un mobilier de masă, ieftin.

Modelul experimental de dulap-perețe despărțitor a fost prezentat și la expoziția tehnicii noi în construcții, de la Moscova, din anul 1956. El cuprindea: un dulap pentru rufărie, un dulap pentru îmbrăcăminte, un birou servanță, un bufet pentru bucătărie, un bufet cu un gol pentru trecerea obiectelor din bucătărie și un dulap pentru lucruri casnice. Astfel, dulapurile pentru rufărie și îmbrăcăminte dau înspre camera de locuit, iar de partea cealaltă, spre bucătărie, servanța, bufetul etc.

La expoziția de mobile care a avut loc la Moscova în septembrie-noiembrie 1956 a fost prezentată o garnitură experimentală de dulapuri pentru apartamentul cu două camere. Această piesă cuprindea în plus un pat rabatabil și ușile care făceau legătura între camere. De ușa dulapului pentru patul rabatabil este fixată în balamale o ramă ușoară cu o țesătură decorativă care acoperă ușa. Cînd patul este coborît, această ramă formează, împreună cu ușa dulapului, un paravan. În partea de jos a ramei se află un dispozitiv care fixează paravanul de pardoseală. Patul este metalic, cu somieră de plasă de sîrmă, iar așternutul se leagă de pat, înainte ca acesta să fie ridicat, cu ajutorul unor curele.

Acestea sînt numai cîteva exemple din multiplele variante care pot fi folosite și imaginate pentru mărirea confortului locuințelor.

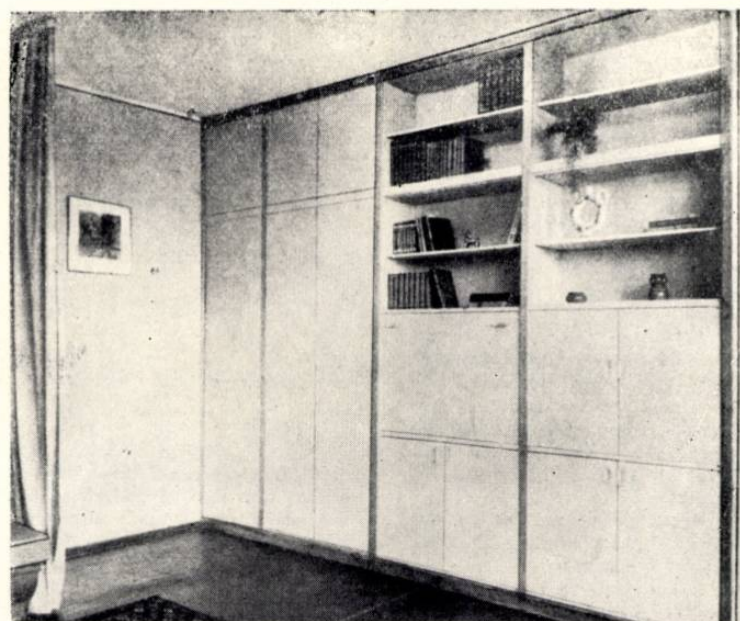

Fig. 21-22 — Dulap-perețe despărțitor în apartament cu o cameră (cu ușile închise) (Jos, cu ușile deschise).

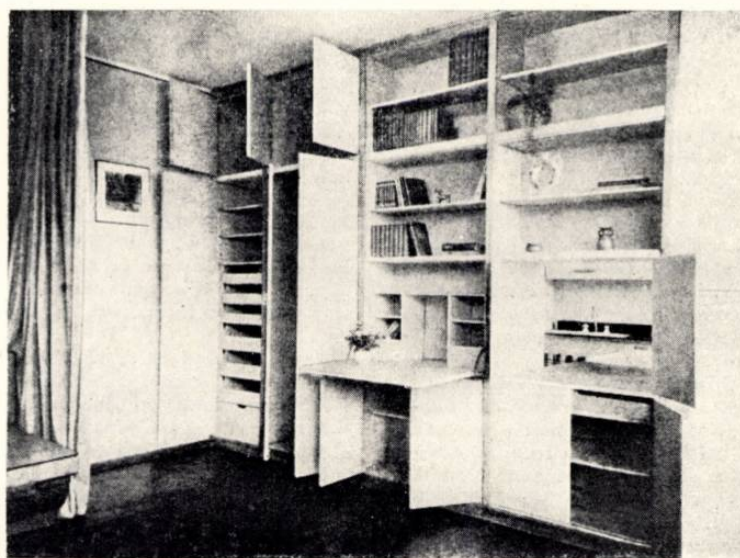
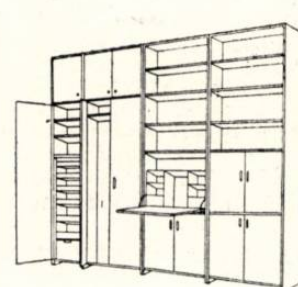
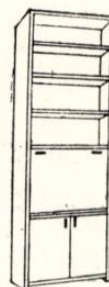
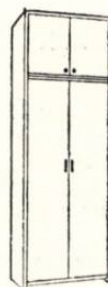
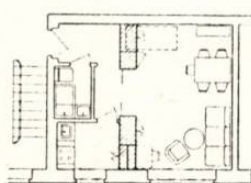
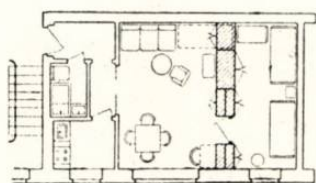

Fig. 23 — Vedere generală a unui dulap-perețe despărțitor — Exemple de amplasarea dulapurilor, perețe despărțitor în planul apartamentelor

Utilarea bucătăriilor

Arh. O. Baiar

(Arhitectura U.R.S.S. nr. 2-1957)

Dată fiind suprafața mică a bucătăriei (4,5 m² pentru o bucătărie simplă și 6 m² pentru o bucătărie-sufragerie), utilarea ei judicioasă a dat naștere unei serii de probleme și discuții.

Pentru amplasarea tuturor celor necesare în acest spațiu, utilajul bucătăriei va trebui să constituie un bloc unic, compact, în care să se folosească rațional fiecare centimetru pătrat de suprafață. Deci, este nevoie, în primul rînd, de noi tipuri de mobilier și utilaj.

Într-o bucătărie, obiectul principal este mașina de gătit. Vechile mașini cu gaze nu mai corespund ca formă și dimensiuni.

Este nevoie de un model mai compact și mai comod, care să poată fi combinat cu frigiderul și cu spălătorul. Pînă în prezent însă nu s-a organizat încă aprovizionarea centralizată a șantiierelor de locuințe cu mobilă standardizată, mobilierul executîndu-se pentru fiecare șantier în parte după comenzi speciale și de obicei de către fabrici nespecializate.

În străinătate, pentru livrarea obiectelor de utilare a apartamentelor există o ramură specială a industriei. În Finlanda și în Danemarca sînt utilizate blocuri de bucătărie compacte, formate

din mașină electrică sau cu gaze, spălător, răcitor, masă de lucru acoperite toate cu un capac comun. Spălătorul este îngropat în suprafața mesei și este executat din oțel inoxidabil. În Anglia și în Franța, numai spălătorul și masa de lucru sînt la un loc, mașina cu gaze avînd locul ei, separată de rest.

În prezent, în U.R.S.S. se duce o muncă rodnică pentru crearea unor noi tipuri de utilaj tehnico-sanitar. Diferite institute sînt antrenate în proiectare către această ramură. În cataloage au apărut capitole speciale, toate cu scopul de a standardiza utilajul fabricat,

în vederea ieftinirii lui în cazul confecționării în masă.

Dar munca de proiectare continuă, pe zi ce trece apar noi tipuri și gabarite pentru principalele obiecte — sobe, spălătoare — menite să transforme bucătăria apartamentului cu suprafață mică într-o bucătărie economică și confortabilă.

O garnitură pentru o astfel de bucătărie trebuie să cuprindă următoarele piese:

- 1) masă-dulap de 600×600 sau 800×600 mm, cu compartimente pentru vasele de bucătărie;
- 2) suport pentru spălător, de 800×600 mm, cu compartiment pentru găleata de gunoarie menajere și pentru obiectele de curățat;
- 3) dulap de perete pentru veselă, de 800×330 mm și înălțime de 800 mm;
- 4) dulap de perete pentru veselă și pentru produsele alimentare, de 800×330 mm și înălțime de 800 mm.

Montarea racordului tehnico-sanitar are și ea o mare importanță. Plasarea lui este în funcție de plasarea utilajului și deci trebuie făcută în strânsă legătură cu acesta.

În bucătărie trebuie să mai existe și o masă de lucru de 600×600 mm sau 600×800 mm. Locul cel mai comod pentru plasarea mesei este între spălător și mașină.

Locul cel mai rațional pentru amplasarea întregului bloc de bucătărie este de-a lungul peretelui despărțitor lateral, perpendicular pe peretele exterior. Aici se pot face și racordurile cu toate conductele, mult mai ușor și mai bine.

Pentru a verifica toate propunerile privitoare la utilizarea bucătăriilor s-au confecționat machete în mărime naturală complet echipate și finisate. Două modele executate în 1956 de atelierele experimentale ale Academiei de construcții și arhitectură din Moscova au fost gândite pentru a

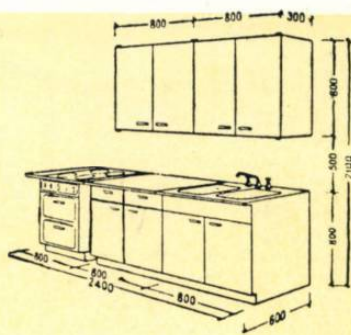

Fig. 24 — Mobilier-bloc pentru bucătărie

servi, unul în cazul bucătăriei de $4,5 \text{ m}^2$ suprafață, și celălalt pentru bucătăria de 6 m^2 suprafață. Primul bloc are lungimea de 2 m și este compus dintr-un spălător simplu și o mașină cu 4 ochiuri cu gaze. Cel de-al doilea are lungimea de 2,54 m și cuprinde un spălător de fontă emailat, cu două compartimente și o mașină cu patru ochiuri, tip standard. Capacul blocului mare este acoperit cu linoleum, care se ridică în formă de scafă și pe perete. Linoleumul este fixat cu un cornier de oțel inoxidabil. Toate acestea dau un aspect mult mai frumos utilajului de bucătărie.

Capacul blocului mic este executat din materiale plastice în straturi, confecționate la o fabrică din Leningrad. Materialul acesta rezistă bine la zgîrieturi, la spălarea cu apă caldă și cu săpun, și este divers colorat, înfrumusețînd astfel aspectul bucătăriei.

Tot la blocul mic, spălătorul este de oțel ștanțat și utilat cu un fund perforat pentru spălarea legumelor, un coș de sîrmă pentru clătirea vaselor cu apă caldă etc.

Organizațiile de proiectare au acumulat o experiență suficientă în acest domeniu și vor putea preda fabricilor modelele pentru executarea lor în masă.

vestibul de $3,5\text{--}5 \text{ m}^2$, o bucătărie de $6\text{--}6,5 \text{ m}^2$ și un grup sanitar mixt cu camera de baie.

Utilajul băii-w.c. și al bucătăriei este cel standardizat.

Avantajele distribuției interioare a clădirilor de apartamente cu suprafețe reduse, avantaje care duc la o reducere a cubajului și la o scădere a înălțimii etajului (cu 30 cm), pledează în favoarea construirii acestor noi tipuri de locuințe.

Clădirile cu apartamente de suprafață redusă, cu toate că au un volum de construcție mai mic, au un randament mai mare de suprafață locativă.

Pentru construirea lor au fost folosite metodele, materialele și utilajele existente; cu timpul, toate acestea vor putea fi schimbate și reîmprospătate. Apariția unor materiale și elemente de construcție noi va oferi posibilitatea să se obțină un apartament mai convenabil și mai ieftin.

Avantajele economice ale clădirilor de locuit cu apartamente unifamiliale constau și din reducerea cheltuielilor de exploatare a clădirilor.

Proiectarea acestui nou tip de apartament capătă o importanță tot mai mare.

După Concursul unional pentru proiecte de clădiri de locuit cu apartamente cu suprafață redusă au fost construite chiar niște apartamente-machetă de acest fel, complet utilizate.

În decembrie 1956, Comitetul executiv al Sovietului din Moscova a aprobat să se construiască o serie de clădiri cu apartamente cu suprafață redusă.

Și în alte orașe din U.R.S.S. s-a început de asemenea construirea de clădiri de acest tip.

Totuși, practica exploatarea acestor apartamente, apariția noilor materiale de construcție și a noilor elemente de construcție, cunoașterea practicii din acest domeniu și din străinătate, critica justă făcută de locatarii noilor clădiri, sînt elemente care impun proiectanților obligația de a aduce modificări proiectelor tip, care nu trebuie să reprezinte niște dogme intangibile. Este și aici aceeași situație ca la tîmplăria tip de uși și ferestre, care la un moment dat nu mai corespunde noilor cerințe și rămîne în urmă.

Numai după verificarea în practică și după o prelucrare amănunțită, proiectul tip poate să devină valabil pentru o perioadă de timp mai lungă.

Astfel, la clădirea din pasajul Petrovski-Razumovski construită

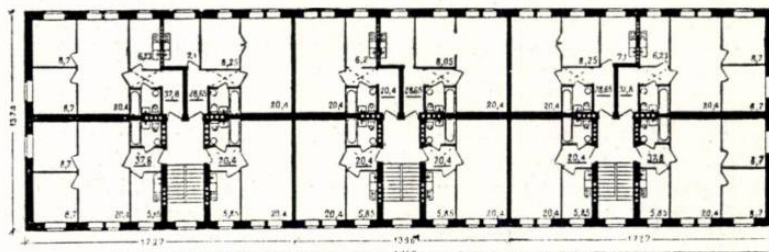

Fig. 25 — Planul clădirii de locuit cu apartamente minimale din pasajul Petrovski-Razumovski (Moscova). Construcție executată în 1956. Autori, arhitecții: K. Alabian și L. Karlik, ing. A. Gobbau

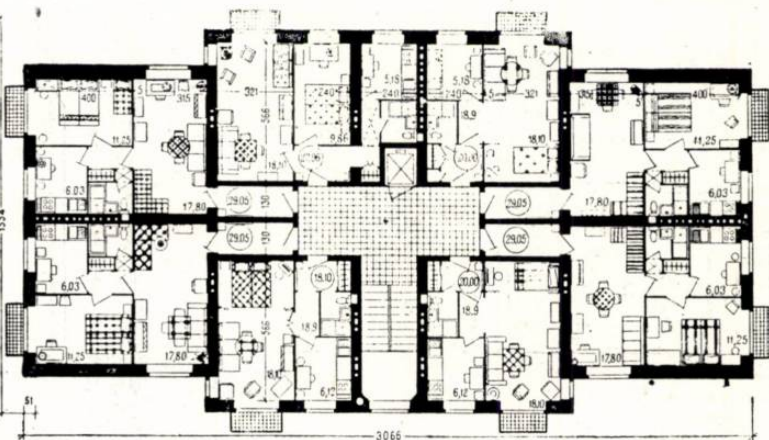

Fig. 26 — Clădire de locuit cu 8 niveluri, cu 64 de apartamente minimale. Planul unui etaj tip. Propunerea de proiectare elaborată de arb. L. Karlik și ing. A. Gobbau. Suprafața totală de locuit a clădirii $1633,28 \text{ m}^2$; K_2 (pe nivel) = 6,38

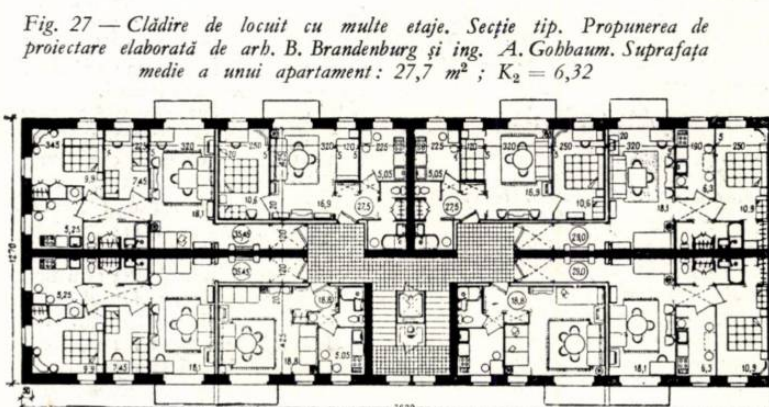

Fig. 27 — Clădire de locuit cu multe etaje. Secție tip. Propunerea de proiectare elaborată de arb. B. Brandenburg și ing. A. Gobbau. Suprafața medie a unui apartament: $27,7 \text{ m}^2$; K_2 = 6,32

Primii pași în domeniul proiectării și construirii clădirilor de apartamente cu suprafețe reduse

Articolul arhitectului V. Lebedev, apărut în nr. 3/1957 al revistei *Arhitectura U. R. S. S.*, analizează problemele acestor noi tipuri de apartamente luînd ca exemplu prima clădire de acest fel construită la Moscova în pasajul Petrovski-Razumovski la sfîrșitul anului 1956.

Pornindu-se de la principiul: un apartament, o familie, s-au putut reduce suprafețele locuibile, camerele au putut deveni comandate, s-au redus suprafețele băii și bucătăriei și a putut fi redusă chiar și înălțimea etajelor (inclusiv planșeul) de la 3,30 m la 3,00 m.

Apartamentele unifamiliale sînt apartamente de 1, 2 și 3 camere. Apartamentul cu o cameră este calculat pentru o familie formată

din 2—3 persoane, apartamentul cu 2 camere pentru o familie formată din 3—4 persoane și apartamentul cu 3 camere pentru o familie formată din 4—5 persoane.

La apartamentul cu o cameră s-a prevăzut și o nișă pentru două locuri de dormit; vestibulul are o suprafață de $3\text{--}5 \text{ m}^2$, iar bucătăria 6 m^2 ; există un grup sanitar mixt, cu cadă de baie.

Apartamentul cu două camere are o cameră mare de 20 m^2 cu nișă pentru două paturi și o cameră mică de 8 m^2 , un vestibul de 5 m^2 , o bucătărie de $6\text{--}6,5 \text{ m}^2$; grupul sanitar mixt are cadă de baie.

Apartamentul cu 3 camere este compus dintr-o cameră comună de 17 m^2 , două dormitoare (unul de 9 m^2 și altul de 6 m^2), un

după proiectul arhitecților K. Alabian, L. Karlik, V. Brîkin, A. Seberstov și inginerilor A. Gohbaum G. Cernîșev, s-au putut trage concluzii foarte interesante din observațiile locatarilor.

În primul rînd, locatarii sînt foarte mulțumiți că fiecare familie trăiește într-un apartament; suprafața și cubajul redus, grupul sanitar mixt, nu sînt socotite inconveniente. Totuși, sînt o serie de «mărunțisuri» negative care decurg din experiența exploatării acestei locuințe: calitatea timpăriei, a parchetului, vopsirea pardoselilor din bucătărie care lasă de dorit. Nu s-au construit dulapuri sub tavan, camera de baie nu are faianță pe pereți, nici rafturi, nici cîrlige în perete. Improvizațiile făcute de locatari în acest sens nu sînt totdeauna reușite. Apartamentul cu suprafață redusă cere o atenție deosebită pentru toate aceste «mărunțisuri», atenție care trebuie dată încă de la proiectare. În apartamentul cu suprafață mică nu există suprafețe auxiliare mari, iar obiectele casnice trebuie totuși păstrate undeva. Numai prevăzînd dulapuri înzidite, rafturi sub tavan etc. în suficientă măsură, se poate ajunge la o viață comodă și confortabilă.

La apartamentele din pasajul Petrovski-Razumovski, autorul articolului a observat o serie de rezolvări nejuste de plan, pe care le semnalează. Astfel, în apartamentul de o cameră, vestibulul este numai de 3 m² și are patru uși, din care două se deschid, conform proiectului, înspre vestibul, iar o a treia este montată, de data aceasta din greșeala constructorilor, tot cu deschiderea spre vestibul.

Unii locatari s-au plîns de faptul că mașina este așezată în bucătărie lipită de ușă.

Nu există spațiu rezervat pentru depozitarea unei biciclete, a unui cărucior de copil etc., spațiu care s-ar fi putut amenaja sub scară.

Nișa de la apartamentele cu o cameră nu are fereastră (nișa jucînd aici rolul unei a doua camere). De altfel, constructorii nici nu au separat-o de restul camerei și separarea ei cu draperii nu este ușoară; din această cauză, camera nu are o proporție frumoasă și apare alungită.

La apartamentele cu 2 camere, fiecare cameră are intrare separată din vestibul, ceea ce a făcut pe unii administratori să cazeze aici două familii, lucru care nu s-a întîmplat la apartamentele cu 3 camere, care au camerele comandate.

La apartamentele cu 3 camere, deci cu mulți membri de familie, grupul sanitar mixt nu este practic; se cere un w.c. separat.

Pentru a remedia unele inconveniente ale apartamentelor cu suprafață mică, s-ar putea introduce ușile glisante — care ocupă mai puțin spațiu — și mobilier înzidit, toate judicios și economic proiectate.

Sînt și cazuri de economie nerațională: lavabouri mici, deși loc în baie este suficient.

Arhitectul V. Lebedev încheie articolul menționînd faptul că apartamentele cu suprafață redusă vor deveni tot mai multe apartamente de masă confortabile, ținîndu-se seama de experiența cîștigată prin exploatarea clădirilor existente.

Noi tipuri de apartamente cu suprafețe reduse

În nr. 3/1957 al revistei *Arhitectura U.R.S.S.*, arhitectul S. Turgheniev publică un articol intitulat «Noi tipuri de apartamente cu suprafețe reduse».

Părăsindu-se ideea apartamentelor folosite în comun de mai multe familii, s-a trecut la apartamentele unifamiliale cu suprafață redusă.

Concursul unional pentru proiecte tip de clădiri de locuit cu 3, 4 și 5 niveluri a însemnat un pas înainte către acest nou sistem de cazare.

Ca rezultat al analizării bogatului material prezentat la concurs, la baza proiectării ulterioare a stat seria 1 elaborată de Institutul Gorstroiproiekt împreună cu Institutul de cercetare științifică a locuințelor al Academiei de construcții și arhitectură a U.R.S.S.

Ca principii de bază au fost considerate: reducerea costului apartamentelor și confortul optim la suprafețe minimale.

Autorii proiectelor din seria 1 au făcut o analiză amănunțită a gradului de economie a diferitelor scheme de plan la apartamentele cu suprafețe reduse. Din analizarea lor a reieșit că toate soluțiile de plan la aceste tipuri

de apartamente pot fi reduse la 3 grupe principale calitativ diferite: apartamente cu camere ne-comandate și cu intrări separate la baie și bucătărie; apartamente cu o cameră comună de trecere și cu intrări separate la baie și bucătărie; apartamente în care, din camera comună, se trece în toate celelalte piese: dormitor, baie, bucătărie etc. Dintre aceste trei tipuri, ultimul este cel mai economic, căci suprafețele auxiliare se reduc la minimum posibil. Totuși acest tip nu este comod, deoarece trecerea către dependințe și bucătărie se face prin camera de zi, deci pe aici vor fi trecute și gunoaiile menajere.

Schema de plan adoptată în seria 1 menține avantajele economice ale apartamentelor din această ultimă grupă, însă permite să se evite în mare măsură deficiențele acestora.

Astfel, se amenajează trecerea în bucătărie printr-un sas care dă înspre camera de locuit, izolînd bucătăria și mărind suprafața camerei.

Pentru verificarea apartamentelor din seria 1 care vor fi elaborate de acum înainte, precum și pentru soluționarea unor probleme de

arhitectură, de distribuție interioară și de construcție, au fost executate machete pentru opt tipuri de apartamente, în mărime naturală, cu tot mobilierul și utilajul necesar.

La patru dintre cele opt machete sînt prevăzute cele mai caracteristice soluții de apartamente pentru seria 1, diferite ca număr de camere și ca distribuție interioară: apartament cu o cameră (fig. 29); cu 2 camere, cu orientare unilaterală; apartamente cu 2 și 3 camere, proiectate în secțiile nord-sud ale seriei (fig. 30 și 31). Utilajul bucătăriei și al grupului sanitar este prezentat în diferite variante pentru diferite condiții locale de construcție. La apartamentul nr. 2 mașina de gătit și cazanul de baie folosesc combustibil solid; utilajul sanitar este foarte economic: o baie mică ce servește și de lavabou-duș și pentru spălarea rufelor. La apartamentul nr. 1, numai mașina de la bucătărie utilizează lemne, restul fiind prevăzut pentru alimentare cu apă caldă de la o centrală.

În apartamentele nr. 6 și 7, mașinile bucătăriilor funcționează cu gaze. În toate apartamentele, băile sînt de dimensiuni mici (1,2 x 0,7 m).

Celelalte machete de apartamente repetă schema de plan a apartamentului nr. 6, diferind numai prin dimensiuni, prin soluționarea anumitor piese din plan și prin mobilarea și utilajul lor.

Fig. 28 — Apartamentul nr. 1 — cu 2 camere, cu aerisire transversală și camere separate.

Deschidere 5,6 m; interaxe 2,4 și 3,2 m; suprafață locuibilă 29, 14 m²; suprafață utilă 40,62 m²

Fig. 28 A — Camera de zi

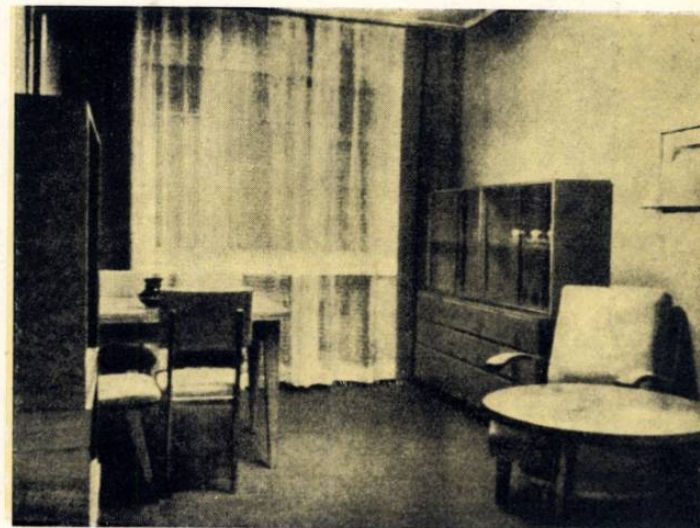
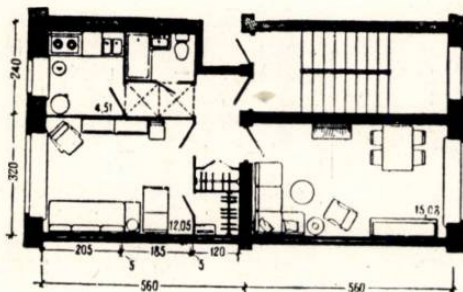
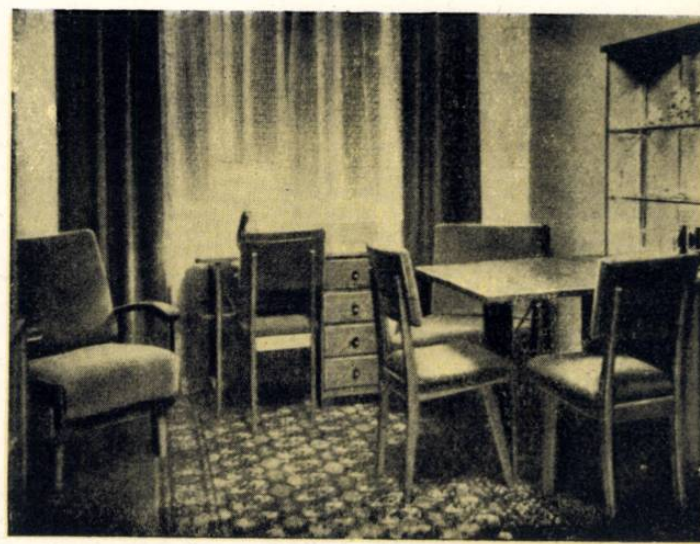
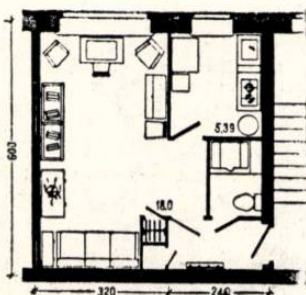

Fig. 29 — Apartamentul nr. 2 — cu o cameră.

Deschidere 6 m; interaxe 2,4 și 3,2 m; suprafață locuibilă 18,6 m; suprafață utilă 29 m²

Fig. 29 A — Camera de zi

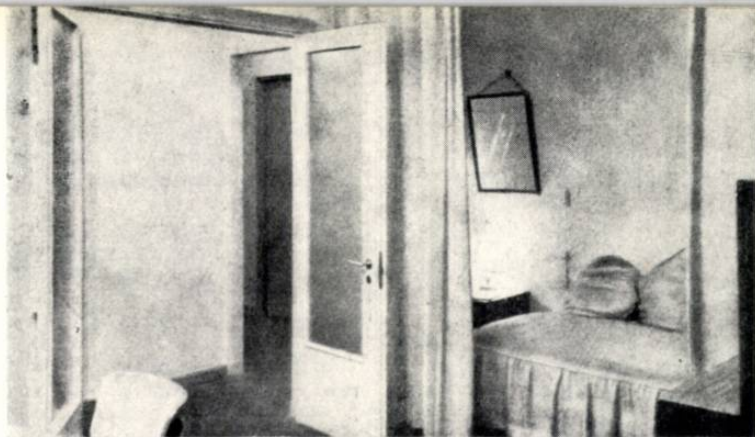

Fig. 30 — Apartamentul nr. 3 — cu 2 camere.

Deschidere 6 m; interaxe 2,4 și 3,2 m; suprafață locuibilă 30,07 m²; suprafață utilă 43,53 m².

Fig. 30 A — Vedere nișei din camera de zi

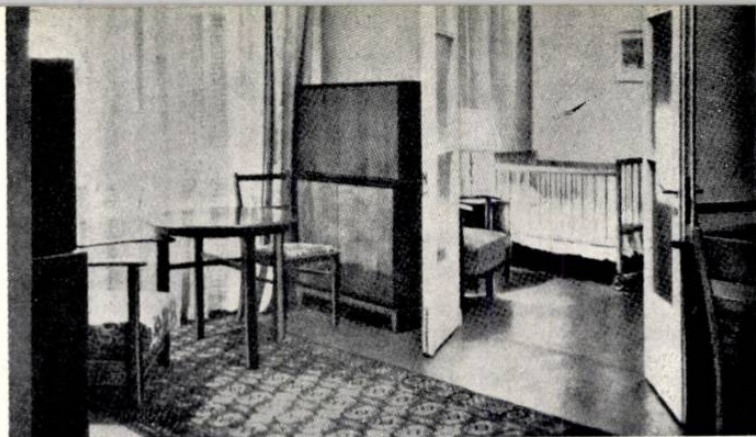
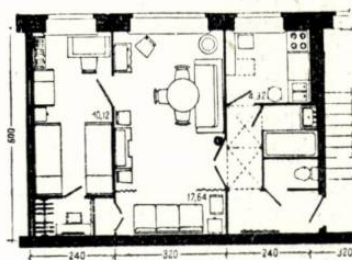

Fig. 31 — Apartamentul nr. 4 — cu 2 camere.

Deschidere 6 m; interaxe 2,4 și 3,2 m; suprafață locuibilă 31,61 m²; suprafață utilă 42,11 m².

Fig. 31 A — Vedere din camera comună spre camera copiilor

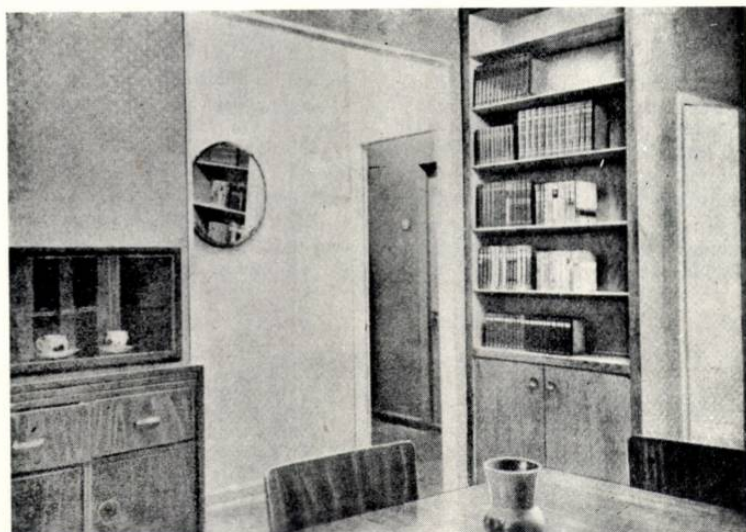
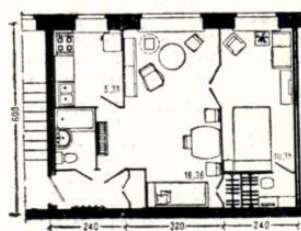

Fig. 32 — Apartamentul nr. 5 — cu 2 camere.

Deschidere 5,6 m; interaxe 2,4 și 3,6 m; suprafață locuibilă 31,56 m²; suprafață utilă 40,99 m².

Fig. 32 A — Vedere din camera comună spre sasu de intrare

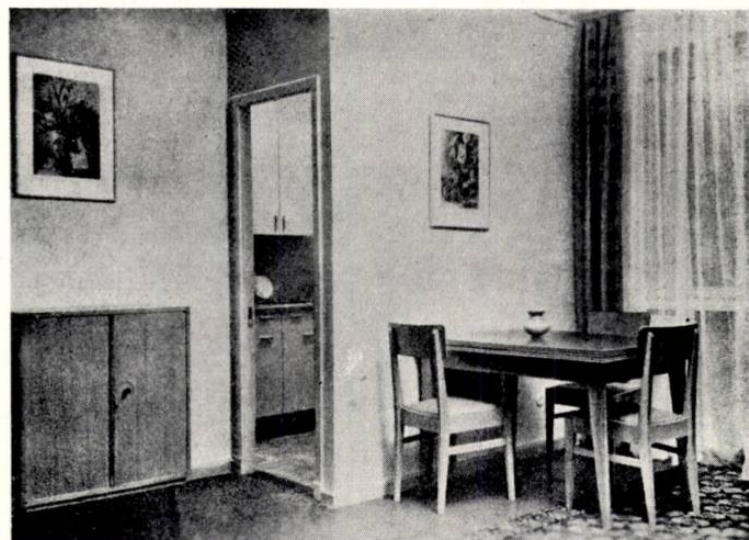
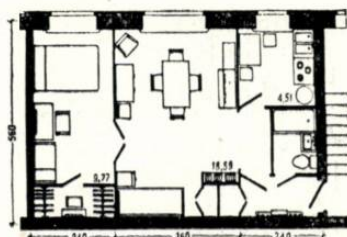

Fig. 33 — Apartamentul nr. 6 — cu 2 camere.

Deschidere 5,6 m; interaxe 2,4 și 3,2 m; suprafață locuibilă 29,75 m²; suprafață utilă 39,17 m².

Fig. 33 A — Vedere din camera comună

În articol se dau și indicii tehnico-economici, atât pentru toate apartamentele, cât și separat, pentru apartamentele cu 2 camere, la care s-au folosit diferite travee și interaxe.

Un mare avantaj îl oferă sasu deschis. Datorită faptului că intrarea în camera de zi se face din sas și nu din vestibul, se îmbunătățește mult confortul acestei camere, în fundul căreia se poate amenaja foarte bine un loc de dormit sau o nișă, ca la apartamentul nr. 5.

Amenajarea unei uși între cameră și sas, ca la apartamentul nr. 3, sau renunțarea la acest sas și amenajarea unui vestibul de unde să se poată accede direct în bucătărie, baie și w.c., sînt soluții mult mai confortabile, dar care fac să crească costul apartamentului.

Dimensiunile camerelor din apartamentele machetă s-au dovedit a fi suficiente. Astfel, lățimea de 2,25—2,35 m pentru dormitor a permis amplasarea a 2—3 locuri pentru dormit.

Suprafața bucătăriei, chiar și cea mai mică, de 4,5 m², a permis amplasarea rațională a utilajului

necesar și în cazul plitei cu lemne. Cea mai discutată a fost soluționarea grupului sanitar și utilarea lui. În machete sînt prezentate trei variante diferite: grup sanitar cu cadă de baie de 1,50 × 0,75 m (ap. nr. 3); grup sanitar separat, cu cadă de baie de 1,20 × 0,70 m, și tipul principal folosit la majoritatea apartamentelor, grup sanitar mixt, cu cadă de baie de dimensiuni reduse.

După cum se vede din machetele apartamentelor nr. 3 și 8, amenajarea unor blocuri sanitare separate a dus la o creștere a suprafeței apartamentului și deci la creșterea costului lor. În strălătat, grupul sanitar mixt este cel mai răspîndit și nu provoacă nici un fel de incomodități în exploatare.

Machetele apartamentelor cu suprafață redusă prezentate la Expoziția permanentă de construcții sînt rezultatul unei munci intense depuse de institutele de cercetări științifice și de proiectare, pentru a crea un nou tip de locuință economică și confortabilă.

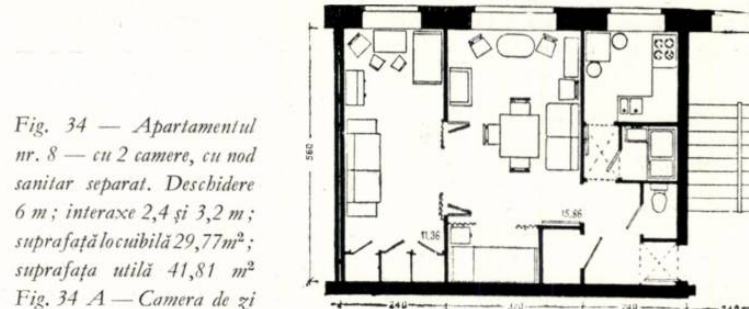
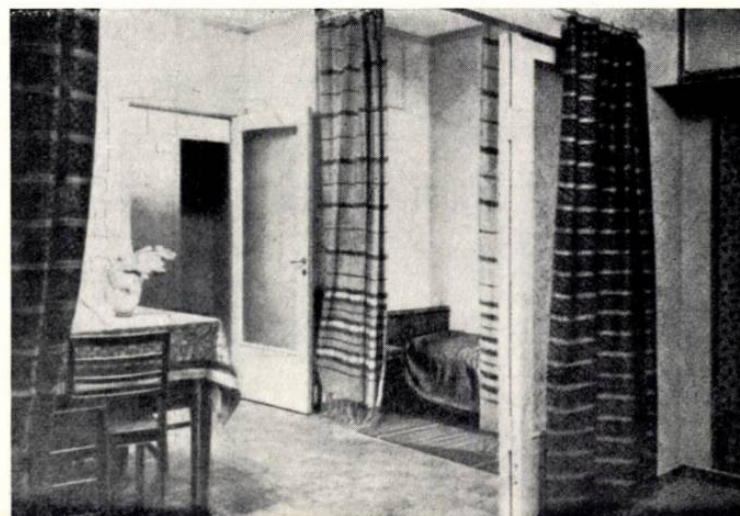

Fig. 34 — Apartamentul nr. 8 — cu 2 camere, cu nod sanitar separat. Deschidere 6 m; interaxe 2,4 și 3,2 m; suprafață locuibilă 29,77 m²; suprafață utilă 41,81 m².

Fig. 34 A — Camera de zi

Proporția apartamentelor de 1, 2, și 3 camere

În nr. 4/1957 al revistei *Arhitectura U.R.S.S.*, candidatul în arhitectură V. Kolesnikov se ocupă de problema proporției care trebuie să existe între apartamentele cu suprafață redusă, cu 1, 2 și 3 camere.

Renunțându-se la apartamentele folosite în comun de mai multe familii, apare necesitatea studierii amănunțite a apartamentelor cu suprafață redusă și sporirea numărului lor.

Prin însăși reducerea suprafeței locuibile de la 37,07 m² (suprafața unui apartament de două camere, după seria unificată în vigoare), la 27 m², se va putea ca numărul apartamentelor să crească la sfârșitul celui de-al șaselea cincinal cu mai mult de două milioane.

De asemenea, modificarea proporției dintre apartamentele cu 1, 2 și 3 camere în noul regim de construcții va modifica și numărul de apartamente și ponderea suprafețelor de locuit și auxiliare în cadrul construcțiilor și deci va modifica și mărimea suprafeței locuibile, costul ei și costul unui m² de suprafață de locuit.

Din tabelul IV rezultă că proporția adoptată în programul Concursului unional în comparație cu cea existentă în prezent constituie o sporire cu 10,74% a numărului de apartamente pentru fiecare 1000 m² de suprafață locuibilă, sporire motivată de reducerea mare a numărului de apartamente cu 2 camere și creșterea numărului de apartamente cu o cameră.

Totuși, tipul cel mai răspândit de apartament va trebui să fie cel de 2 camere, ținând seama că majoritatea familiilor sînt compuse din 3—4 membri. De aceea, proporția cea mai justă este de 30, 50 și 20%, proporție care, în același timp, dă și un număr mai mare de apartamente cu 2 camere și asigură și un număr maxim de apartamente la mia de metri pătrați de suprafață locuibilă (40,66 apartamente).

În continuare, articolul se ocupă de problema costului.

Proporția dintre tipurile de apartamente influențează și asupra costului mediu al unui m² de suprafață locuibilă și asupra costului întregului apartament.

Astfel, dacă numărul procentual al apartamentelor cu o cameră depășește numărul procentual al celor cu 3 camere, atunci la orice număr de apartamente cu 2 camere, costul mediu al unui m² de suprafață locuibilă crește, iar costul mediu al apartamentului se reduce din cauza micșorării dimensiunilor suprafeței locuibile. Dimpotrivă, la micșorarea numărului procentual de apartamente cu o cameră, costul mediu al unui m² de suprafață locuibilă se reduce, iar costul mediu al apartamentului crește din cauza sporirii suprafeței medii locuibile a apartamentului.

Acest cost mediu variază între 1171,28 ruble și 923,37 ruble pentru 1 m² de suprafață locuibilă.

Pentru obținerea unor indici medii de cost este necesar ca suprafața locuibilă medie să nu depășească suprafața unui apartament cu două camere egale cu 27—28 m². Din această cauză, independent de numărul apartamentelor cu 2 camere în cadrul unei construcții, diferența dintre numărul apartamentelor cu o cameră și cu 3 camere nu trebuie să depășească ca proporție 5—10%.

Așa cum s-a arătat și în tabelul IV, proporțiile optime dintre apartamentele mici cu 1, 2 și 3 camere este de 25—30, 50—55 și 20%. Această proporție asigură 39,82 și 40,66 apartamente pentru fiecare 1000 m² de suprafață locuibilă. De la aceste proporții pot fi admise abateri în plus sau în minus în limitele de 5%. Afară de aceasta se mai pot prevedea apartamente cu 4 camere, tot în limitele de 5%, prin reducerea respectivă a numărului apartamentelor cu 3 camere.

TABELUL IV

Numărul de apartamente cu suprafață redusă care revine pentru 1000 m² de suprafață locuibilă și suprafața locuibilă medie a unui apartament

Proporția dintre numărul de apartamente			Numărul total de apartamente cu 1, 2 și 3 camere	Suprafața medie locuibilă a unui apartament (în m ²)	Observații
Cu o cameră (supr. loc. = 18 m ²) (în %)	Cu două camere (supr. loc. = 27 m ²) (în %)	Cu trei camere (supr. loc. = 36 m ²) (în %)			
100	0	0	55,55	18,00	Proporție după programul concursului unional
50	0	50	41,65	27,00	
40	40	20	42,55	25,20	
35	40	25	41,20	26,10	Proporții recomandabile
35	35	30	40,76	26,55	
30	50	20	40,66	26,10	
25	55	20	39,80	26,55	Proporții existente în prezent
25	50	25	39,34	27,00	
20	60	20	38,88	27,00	
20	50	30	37,95	27,90	
10	60	30	36,11	28,80	
0	0	100	27,77	36,00	

Cum trebuie să fie apartamentul de masă unifamilial?

Este articolul arh. R. Blașkevič, apărut în nr. 5/1957 al revistei *Arhitectura U.R.S.S.*

Articolul prezintă păreri, discuțiile și rezultatele obținute în urma ședințelor organizate de Secția interioară și amenajări de interior a filialei din Moscova a Uniunii Arhitecților din U.R.S.S.

Toți participanții la discuție au vizitat în prealabil machetele în mărime naturală ale noilor tipuri de apartamente, expuse la Expoziția unională permanentă a construcțiilor.

Problema se pune astăzi pentru locuințele cu suprafață redusă care necesită imperios un mobilier și o organizare spațială cu totul adecvată suprafețelor, volumului restrâns și modului de viață special (o singură familie într-un apartament).

Camerele comandate, amplasarea lor în așa fel ca să poată fi unite la un moment dat într-o singură încăpere mare, folosirea nișelor, lăsarea golurilor pentru uși libere etc., toate acestea sînt probleme noi, specifice locuințelor cu suprafețe reduse.

Apartamentul machetă prezintă ca soluție de plan unirea bucătăriei cu camera de zi (fig. 35).

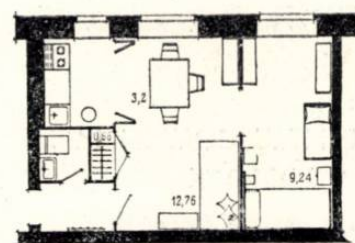

Fig. 35 — Planul apartamentului cu 2 camere

Pentru această rezolvare, păreri sînt împărțite, majoritatea vizitatorilor fiind împotriva ei. Totuși, din practica folosirii acestor apartamente s-a constatat că ele nu sînt incomode.

Despărțirea celor două camere de locuit cu o ușă pliantă în

patru canate este foarte practică, atunci cînd înălțimea ei este suficientă (2,30 m).

Dimensiunile reduse ale apartamentelor nu impun numai transformări în organizarea spațială, ci determină și tipuri noi de mobilier.

Diferiți arhitecți, ingineri, decoratori și artiști au luat parte la aceste discuții.

Foarte practice au fost găsite prototipurile de mobilă transformabilă prezentate la expoziție de institutul Lenproiekt. Astfel este divanul cu două lăzi-noptiere care se poate transforma noaptea în pat.

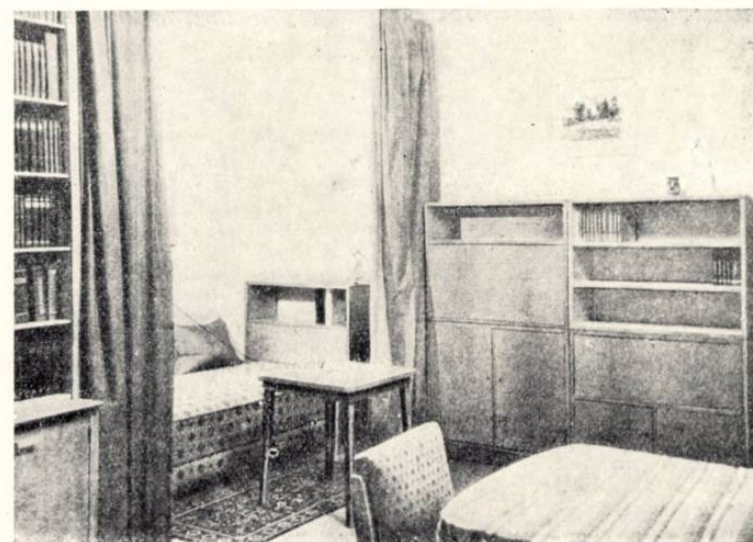
Lipsesc însă rafturi de cărți sau dulăpioare care pot fi fixate pe perete și alte piese portative, care ar fi atît de utile într-un apartament. De asemenea, colțului copilului i s-a dat prea puțină importanță; lipsesc dulapurile pentru îmbrăcăminte, copilului, dulapul de jucării și pupitrul de scris.

Dispozitive pentru uscarea rufozelor, frîngii, rame de lemn, scînduri de călcat, ușor camuflabile, trebuie prevăzute în noua bucătărie.

În afară de acestea, mai trebuie prevăzută în apartamentul cu suprafață redusă o iluminare artificială bună și estetică. Lămpile vechi, candelabrele mari nu-și mai au locul aici. Aplicele, lumina în scafe sau lustrele la scara apartamentului sînt mult mai nimerite. Mult folosite sînt și corpurile portative de lumină, lămpi de masă, lămpi de birou, lămpi cu picior, care pot deveni în același timp și elemente decorative într-o locuință.

O atenție deosebită trebuie dată tapetelor, culorii acestora, culori care trebuie să liniștească și să odihnească ochiul, fără însă a fi monotone. De asemenea, stoffele pentru tapițeria mobilelor și covorele trebuie alese cu grijă, pentru a înviora locuința și a-i da o notă mai vie și mai veselă.

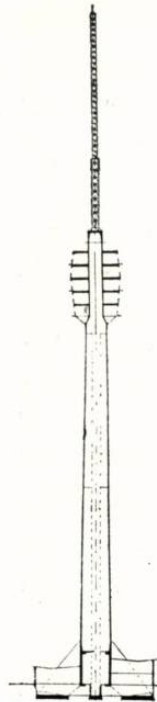
Fig. 36 — Colț în camera de zi dintr-un apartament de mic metraj

R. D. GERMANĂ

TURNUL PENTRU TELEVIZIUNE DE LA DEQUEDE

Proiectanți: Dipl.-ing. FROST, Bau.-ing. KISS, Stahlbau.-ing. KNIPPEL, Bau.-ing. PETERSOHN, arh. B.D.A BARTSCH

Pentru asemenea construcții se preferă în genere construcțiile de oțel; în ultimii ani au apărut însă și rezolvări interesante din beton armat.

Lucrarea de la Devedze a cerut studii ingineresti deosebit de interesante, necesitate mai ales de dezvoltarea construcției de la baza turnului, care trebuie să cuprindă o seamă de încăperi pentru administrație și instalații, o centrală electrică proprie și încăperi pentru încălzire și climatizare.

Proiectul prevede transmiterea sarcinilor și efectelor forței vântului printr-un sistem lamelar portant unei fundații inelare. Utilizarea pentru fundație a unei forme boltite a dat, atât mari economii de beton, cât și avantaje mari de elasticitate.

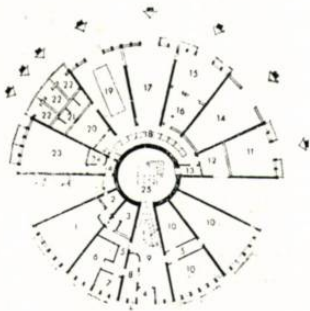
Trebuie menționat că în interiorul tubului de beton se află un schelet de oțel care susține un ascensor, o scară de salvare, precum și cablurile necesare instalațiilor stației decimetrice și de emisiune din capul turnului. Tubul de beton are la bază un diametru exterior de 8,80 m și o grosime a peretelui de 34 cm; el își micșorează diametrul — la înălțimea de 100 m — la 6 m și grosimea peretelui la 17 cm. În interi-

orul celor 5 etaje din capul turnului diametrul se micșorează la 4 m și, în această porțiune servește ca element portant și de rigidizare. La capătul turnului se ridică un catarg din grilă de oțel, înalt de 60 m, purtător al antenei. Înălțimea totală a construcției este de 184,5 m.

Sarcina arhitectului a fost de a influența astfel forma condiționată de cerințele tehnologice și constructive, încât întreaga construcție să satisfacă cerințele estetice. Aceasta este cu atât mai necesar cu cât, datorită înălțimii sale, construcția domină întreaga vecinătate. De asemenea, construcția trebuie să exprime limpede caracterul său de turn de emisie. Datorită construcției de la baza turnului, tratată într-un fel nou, este înlăturată impresia de coș de fabrică ce ar putea să-lase o astfel de construcție; întregului turn i s-a asigurat o siluetă armonioasă, toate părțile constructive primind forme și structuri clare.

Trebuie menționat că față de cele 5,4 milioane mărci care reprezentau costul unui proiect asemănător, în cazul de față au fost economisite 2 milioane mărci, dovedind economisirea sistemului constructiv ales.

Deutsche Architektur—8/1957

Plan

1. Dormitor pentru personalul de gardă — 2. W.C. — 3. Spălător 4. Windfang — 5. Coridor — 6. Cameră de zi pentru personalul de gardă 7. Șeful găzii — 8. Primire — 9. Hol 10. Birou — 11. Garaj de motociclete și biciclete — 12. Depozit pentru instrumente de pompieri — 13. Vestibul — 14. Garaj de mașini și camioane 15. Atelier — 16-19. Instalații tehnice — 20. Paznic — 21-24. Instalații tehnice — 25. Ascensor.

CLĂDIRE ADMINISTRATIVĂ PENTRU COMBINATUL DE PESCĂRIE DE LA ROSTOCK

Proiectanți, arhitecți B.D.A. HENKE și HELLER, inginer HESSE

Clădirea cuprinde 72 de birouri. Pereții despărțitori dintre birouri, executați din cărămidă găurită, se pot muta, permițând mărirea sau micșorarea spațiului. La fiecare al nouălea stîlp este necesar, pentru rigidizare, un zid de cărămidă de 24 cm.

Ultimul etaj va servi ca sală de mese, dar adăpostește temporar birouri. Mîncarea va fi adusă cu ajutorul unui montecharge de la o bucătărie centrală din apropiere. Prin

retragerea ultimului etaj se creează o terasă ce înconjură etajul și care permite vederea liberă asupra combinatului și a fluviului Warnow.

Se proiectează extinderea clădirii printr-o aripă cuprinzînd două etaje de birouri și legată în unghi drept de clădirea principală, printr-un pasaj lat de 2,50 m, avînd peretii de sticlă.

Deutsche Architektur—7/1957

Plan parter

1. Director tehnic — 2. Secretar 3. Cameră conferințe — 4. Coridor 5. W.C. — 6. Birou — 7. Centrală telefonică — 8. Telefoane — 9. Pază 10. Hol — 11. Windfang

Plan etaj III

1. Club — 2. Urcare acoperis 3. Centrală telefonică — 4. Hol 5. W.C. — 6. Birouri — 7. Tampon 8. Încăpere acte — 9. Coridor

